

LA GENERALITAT
DE CATALUNYA
A LES
COMARQUES GIRONINES

REPORT DE LA COMISSARIA DELEGADA
MCMXXXIII

Girona
Tallers Gràfics de la Casa d'Assistència i Ensenyament
MCMXXXIV

8000

Ch. Caranella

La Generalitat de Catalunya a les Comarques Gironines

Report de la Comissaria Delegada

MCMXXXIII

Girona
Tallers Gràfics de la Casa d'Assistència i Ensenyament
MCMXXXIV

Pòrtic

«Les magnificències de l'obra de la Generalitat solament podran ésser assolides quan Catalunya tingui la plenitud del seu Govern», deia molt justament el nostre il·lustre antecessor senyor Josep Irla en el seu Report La Generalitat de Catalunya a les Comarques Gironines (1932).

Catalunya no ha assolit encara la plenitud del seu govern, per tal com no té feta, amb el traspàs de serveis, la valoració econòmica dels mateixos. Tothom sap que llibertat sense hisenda no és llibertat. Sota aquest anguniós règim mixt d'interinitats i incerteses hem hagut d'actuar. La nostra tasca, inspirada en l'exemple del nostre antecessor, ha de tenir, com tota cosa humana, les seves falles; però també hem d'afirmar que hi hem posat la nostra bona voluntat per a fer-nos dignes de la confiança que rebérem del Govern de la Generalitat, quan, per malaltia del nostre estimat amic senyor Irla, vàrem encarregar-nos de la Comissaria de la Generalitat a les terres gironines. L'estímul que per a nosaltres ha estat aquella tasca exemplar, per tots reconeguda, duta a terme pel primer Comissari, culminava en el desig d'ajudar a fer realitat el somni de la nostra vida de catalanistes i federals: assolir amb la llibertat de Catalunya un governament exemplar, auster i no mancat d'aquell profund sentit de justícia social que ha de constituir l'essència medul·lar, de tot partit d'Esquerra. En aquest sentit hem reco-

negut la necessitat de dignificar la vida dels humils empleats, per als quals, i com a rêmora dels temps de la monarquia, l'ésser empleat era un mitjà legal de portar una vida miserable. La tasca de la Generalitat de Catalunya, per l'òrgan de les seves Comissaries, no assolirà mai aquella perfectibilitat vers la qual lluitarem sempre i que ha de constituir l'afany de tota obra de govern: no obstant, confiem en ajudar a assolir cada dia un pas més vers la bona atenció dels serveis, les exigències dels quals van a l'unison de la vida moderna, prenyada de sants anhels i de divines audàcies.

Sense pretensions de cap mena, publiquem aquest Report com un senzill resum de les tasques dutes a terme per la Comissaria en aquest any de la nostra actuació: en ell es demostra que no ens ha mancat l'ajut, esforç i col·laboració de tots els seus funcionaris, els quals han rivalitzat en zel per a fer possible la nostra modesta tasca.

Abans de posar punt final a aquestes paraules porticals, sia'ns permès d'ofrenar el fruit dels nostres esforços a la memòria del gloriós President Macià i com homenatge de respecte i veneració que sentim envers l'actual President de la Generalitat, En Lluís Companys.

Girona, Març del 1934.

El Comissari Delegat,

J. Puig Pujades.

CULTURA

Una de les tasques primordials de la nova Catalunya és refer-nos una cultura pròpia que, afirmant la nostra personalitat, ens converteixi en ciutadans del món. Una cultura racialment catalana, profundament catalana, que ens faci ésser estimats i considerats internacionalment pel valor que assolim com a catalans de soca i arrel.

Per això cal refer la nostra personalitat ètnica, diluïda arreu de la nostra terra: en el paisatge, en els arbres, en els rius, en els monuments, arreu on vibri l'esperit catalaníssim dels nostres avantpassats. I en fer-ho no pretenem retornar als temps pretèrits, que rebutjaríem avui, sinó que hem d'aspirar a comprendre plenament els fonaments de la nostra personalitat per a esporgar-ne els defectes i enrobustir-ne les qualitats, aquelles qualitats que cristal·litzaren en els nostres monestirs romànics, en els nostres codis marítims i en tantes altres manifestacions de la vida eufòrica de la nació catalana.

Per això hem seguit els camins fressats pel nostre antecessor a la Comissaria, encoratjant totes les manifestacions culturals que arreu de les comarques gironines es palesen, esperançats d'assolir per Catalunya aquella plenitud que en el misteri del temps li és promesa.

Cal consignar l'ajut abnegat i entusiasta que hem trobat en el Cap de Serveis Culturals de la Generalitat en aquesta circumscripció, així com també, segons ja hem indicat, els altres funcionaris. Plau-nos, per tant, d'adreçar a tots ells les gràcies més cordials.

ARXIUS I BIBLIOTEQUES

La Comissaria designà alguns dels seus funcionaris per tal que, en hores extraordinàries, arregessin els departaments de l'Arxiu destinats a la documentació del Cens Electoral i de la Intervenció.

També fou arranjada per la Secció de Governació la sala destinada a periòdics oficials, fascicles, memòries, etc.; havent estat completades les col·leccions de la *Gaceta de Madrid* i del *Boletín Oficial de la provincia de Gerona*, si bé en aquesta falta un sol volum: el de l'any 1856.

Hom ha tingut cura d'aplegar i col·locar en un sol armari, a la mateixa Secció, els llibres d'actes de l'extingida Diputació, Junta provincial del Cens Electoral i Comissió Mixta de Reclutament, que estaven dispersos per l'Arxiu i altres dependències de la Comissaria i alguns encara sense relligar.

Així mateix han estat col·leccionats i relligats els periòdics diaris de Girona, des de l'any 1929, per l'interès documental que tenen per la capital i les comarques gironines.

* * *

En ordre al servei d'Arxius i Biblioteques, la Comissaria ha cooperat als treballs d'inventari de l'Arxiu d'Hisenda i de la Biblioteca Provincial, traspassada a la Generalitat, començats el dia 7 d'octubre de l'any passat i acabats el 7 de gener d'enguany, sota la direcció de l'Arxivera-Bibliotecària senyoreta Maria Antònia Corrales, designada a l'efecte, en comissió de servei, per la Direcció General de Belles Arts.

D'acord amb la Comissió Mixta de Traspàs de Serveis, dignament representada pel Vocal senyor Antoni Maria Sbert, la Comissaria va donar tot seguit les facilitats necessàries per a la realització dels esmentats treballs, sobretot per tractar-se d'una Biblioteca força important, que compta amb més de 20.000 volums, uns 160 incunables i

una Bíblia manuscrita sobre vitela finíssima, de les darrees del segle xiv, amb nombroses lletres miniades sobre or i ornaments marginals d'estil català.

Aquesta Biblioteca, instal·lada a l'antic edifici de l'Institut de 2.ª Ensenyança, esdevindrà sens dubte, un cop hagi estat reorganitzada, a cura de la Generalitat, una institució de positiva eficàcia per a la cultura gironina.

També s'ha preocupat la Comissaria del nomenament, amb caràcter interí, del personal auxiliar administratiu indispensable per a la Biblioteca, per haver-hi actualment al seu servei un sol empleat, que és l'ordenança; però aquest extrem està pendent de l'aprovació de la Generalitat.

Finalment, la Comissaria destinà un exemplar del «Diccionari General de la Llengua Catalana», de Pompeu Fabra, per al servei de la susdita Biblioteca.

BIBLIOTEQUES POPULARS

Les Biblioteques Populars de la Generalitat estan inspirades en les que van ésser fundades a Nord Amèrica en el segle xviii, sota la denominació de *Public Library*, per a contribuir a l'educació general del poble i a la divulgació dels coneixements més necessaris. Benjamí Franklin, campió de la llibertat i de la cultura, fou l'iniciador d'aquelles Biblioteques, que han assolit en aquell país una gran difusió, ajudant a llur sosteniment tots els ciutadans, des dels més poderosos fins als més humils, amb una quota voluntària o mitjançant un petit impost municipal.

Cal reconèixer que les nostres Biblioteques Populars poden citar-se, en molts aspectes, com a modèliques. El nombre de lectors és important i el servei de préstec s'intensifica cada vegada més. Llur transcendència cultural és positiva a les respectives poblacions i comarques. Són com organismes vius i el poble se les estima.

Funcionen aquestes Biblioteques sota l'encertada Direcció tècnica del Dr. Jordi Rubió i Balaguer, Director de la

Biblioteca de Catalunya, i la Generalitat atén aquest servei amb tota cura.

Ens plau de publicar a continuació unes dades estadístiques de l'actuació de les Biblioteques Populars de Figueres i Olot durant l'any 1933.

Biblioteca Popular de Figueres

Sala de lectura		Servei de préstec	
Llegidors	Llibres	Llegidors	Llibres
12.386	17.543	13.339	17.698

Dies que la Biblioteca ha estat oberta: 344.
Promig diari de lectoïrs: Sala de lectura, 35'9; Servei de préstec, 38'9.

Biblioteca Popular d'Olot

Sala de lectura		Servei de préstec	
Llegidors	Llibres	Llegidors	Llibres
7.164	7.365	8.654	10.177

Dies que la Biblioteca ha estat oberta: 335.
Promig diari de lectors: Sala de lectura, 21'3; Servei de préstec, 25'8.

LLIBRES

La Comissaria contribuï a la Festa del Llibre, celebrada el dia 23 d'abril de l'any passat, amb donatius de publicacions a l'Ajuntament de Girona i a Escoles i Biblioteques de les Comarques Gironines. Entre les obres repartides, cal esmentar especialment l'esplèndida *Antologia* de Goethe (1832-1932), amb traduccions de Joan Maragall, Anna Maria de Saavedra, Carles Riba, Josep Lleonart, Marià Manent, Joan Alavedra i J. Bofill i Ferro, i gravats al boix de Josep Obiols, que, en l'àvinentesa del Centenari de la mort del gloriós poeta alemany, la Generalitat va tenir l'encert de dedicar a les Escoles de Catalunya.

Amb motiu de la mateixa Festa, la Comissaria adquirí importants lots de llibres per als nens i nenes de la Casa d'Assistència i Ensenyament i 50 exemplars de la monografia històrica *Ferran VII a Girona*, de Carles Rahola, premiada en els Jocs Florals celebrats a la mateixa ciutat en 1930.

Posteriorment foren adquirits 12 exemplars del volum V de l'*Album Meravella*, en el qual són descrites les comarques gironines, per a les Biblioteques Populars de Figueres i Olot i el fons de la Biblioteca de la Comissaria.

Cal remarcar, d'altra banda, que la Comissaria va vendre la publicació dels treballs *La institució popular del Jurat* (premi Albert de Quintana), de Gabriel Julià, i *Breviari de Ciutadania*, de Carles Rahola, que foren premiats en els concursos convocats pel nostre antecessor senyor Josep Irla, de conformitat als veredictes dels respectius Jurats.

ESCOLES

Quant a les Escoles de Belles Arts i Arts i Oficis a càrrec d'aquesta Comissaria, amb la col·laboració dels Ajuntaments respectius, ens complavem a consignar les següents dades:

Escola d'Arts i Oficis de Banyoles

Els alumnes matriculats durant el curs de 1932-33 foren 63 i en el curs actual són 50. El dia 30 d'abril de l'any passat l'Escola realitzà la seva primera excursió col·lectiva. Els alumnes més avançats, acompanyats de llurs professors, es traslladaren a Fontcuberta i Puigpalter, on admiraren les masies més típiques, tan abundants en la comarca, van fer algunes fotos i croquis acotats i dibuixaren l'alçat de la porta i finestra de Can Fares Vell, notable conjunt del 1515. Durant les festes d'agost va tenir lloc, com de costum,

l'exposició de treballs dels alumnes, la qual omplí totes les sales de l'Escola i fou molt visitada. En el curs actual l'Escola ha adquirit nous models de guix per al dibuix al natural i l'obra *Dessins Normalisés de Machines Modernes*, tot just editada a París en el mes de novembre darrer, i els alumnes han realitzat altres excursions col·lectives, amb resultat ben profitós per a llurs estudis.

Escola de Belles Arts de Llagostera

La matrícula d'aquesta Escola és d'un promig de 45 a 50 alumnes entre nois i noies. Ultra les classes de dibuix, hom dóna als alumnes unes conferències setmanals sobre Història de l'Art, per tal que coneguin els principals monuments, estil i època en què foren construïts, tinguin un concepte de les belles coses que els nostres passats ens han llegat i compreguin la influència que l'art ha tingut en la vida dels pobles i en els costums de la humanitat. A fi de curs va celebrar-se, com cada any, l'exposició dels treballs escolars.

Escola de Belles Arts i Oficis d'Olot

En el curs de 1932-33, amb motiu d'haver estat traslladada l'Escola als magnífics i espaiosos locals de l'antic convent del Carme, ha estat possible d'admetre major nombre d'alumnes que en els cursos anteriors, assolint la xifra de 160 en el de 1932-33 i de 180 en el de 1933-34.

L'ensenyament que s'hi dóna consta de quatre cursos, que són els següents:

Primer curs, preparatori.—Hi concorren 70 alumnes, els quals dibuixen directament plantes aplacades i, segons les seves aptituds, comencen a dibuixar del natural objectes senzills, com pots, gerros, vasos, bodegons, etc.

Segon curs: Dibuix natural guix. — Hi assisteixen 10 alumnes, els quals dibuixen models de guix, bodegons, etc., fan estilitzacions de plantes i el primer curs de decoració.

Tercer curs: Classe preparatòria (model viu).—Hi con-

corren 12 alumnes, els quals, segons les seves aptituds, es dediquen a la pintura o escultura o talla de fusta, dibuixen model guix (figures completes) i fan el segon curs de decoració.

Quart curs: Classe de natural viu (model home o dona).— Hi assisteixen 15 alumnes i ex alumnes de l'Escola. També hi poden concórrer els artistes de la localitat que paguin l'import de la matrícula i els artistes transeünts, aquests gratuïtament.

A més hi ha les classes de modelatge, primer i segon curs, i aritmètica, geometria, dibuix lineal i català. La implantació d'aquests ensenyaments ha tingut un èxit molt falaguer, puix que s'han matriculat uns 40 alumnes, alguns d'ells aprenens de paletes, manyans i fusters.

Digne d'esmentar-se entre les tasques del curs passat és el curset d'Aiguaforts, que, gràcies a l'entusiasme que per aquesta Escola sent En Xavier Nogués, hi donà gratuïtament durant els mesos de juliol, agost, setembre i octubre, obtenint dels deixebles un resultat magnífic i desvetllant entre els joves artistes olotins l'afició a aquesta nova modalitat de l'art. Vist l'èxit i l'entusiasme amb què fou acollit el nou ensenyament i els excel·lents resultats obtinguts, Xavier Nogués s'ha ofert desinteressadament per a donar un segon curset el proper estiu, i més endavant seran exposades a Barcelona les obres executades. La Comissaria fa constar el seu profund agraïment al gran artista.

Escola d'Arts i Indústries de Palafrugell

Durant el curs de 1932-33 els alumnes matriculats en aquesta Escola foren 82 i en el curs actual són 101. Per a la seva funció pedagògica està dividida en dos grups: el de Belles arts i el de Dibuix industrial o d'oficis. Actualment l'Escola està reorganitzant-se i en el propinent curs s'inaugurarà un esplèndid edifici on serà instal·lada, com també l'Escola d'Idiomes i la Biblioteca Popular de Palafrugell. Aleshores serà ocasió de parlar-ne detingudament.

No volem, però, deixar d'esmentar el projecte d'ampliació i reorganització que, amb motiu de la nova vida que l'Escola haurà d'emprendre, ha redactat i tramès a la Comissaria i al Consell de Cultura el Director, senyor Lluís Medir.

En el susdit projecte, prenent per base la llarga experiència professional, ensems que les condicions especials de la localitat, s'estudia i proposa un nou Programa, planejat en tres cursos successius, de matrícula limitada, reservant el tercer per a aprenents d'oficis, en acabar els quals indubtablement haurà assolit l'alumne una ferma preparació professional, un augment considerable de cultura i una segura i afinada orientació artística.

Així mateix es preveu un racional cartipàs escolar, de l'exposició del qual es desprèn la necessitat de completar el personal present amb nou Professor auxiliar; i com a última part, sense comptar el Reglament, que a manera d'apèndix també s'estudia, aporta el senyor Director un quadre estadístic que demostra l'evolució progressiva de l'Escola que regeix des de l'any 1919 fins a l'actual, amb les degudes subdivisions per grups i oficis, una expressiva plana de gràfics, on, mitjançant diagrames, es demostra la línia ondulada que segueix la correntia industrial en relació a la de belles arts, i la planta del nou edifici, amb la distribució d'aules, obradors i dependències annexes.

Es encoratjadora aquesta vitalitat que es palesa en quantes poblacions tenen a llur abast mitjans i orientacions suficients per donar lloc a projectes que permeten perfeccionar i ampliar aqueixes institucions tan arrelades arreu de les comarques gironines.

Escola de Belles Arts de Puigcerdà

El nombre d'alumnes inscrits en el curs de 1932-33 en aquesta Escola és de 26. El professor s'ha preocupat sobretot de les necessitats i maneres d'ésser d'aquella vila i ha donat una importància relativa al dibuix artístic, ensenyant espe-

cialment el dibuix aplicat a les arts de la fusta, del ferro i de l'edificació. Els alumnes més interessats en el noble art de l'expressió gràfica, en continuar l'estudi al natural a l'Escola i fora d'ella, aprofiten els dies de festa.

Escola d'Arts i Oficis de Ripoll

La característica més remarcable d'aquesta Escola és la tendència a classificar els alumnes segons el resultat dels coneixements obtinguts per cadascun, classificant-los i agrupant-los segons la capacitat i els graus de coneixement, sense que la recta disciplina que s'observa els obligui a seguir un camí únic o mancat de flexibilitat.

Les classes que actualment es donen en aquesta Escola són: *Oral*.—Geometria, primer curs; Geometria, segon curs; Geometria descriptiva; Aritmètica; Història de l'Art. *Pràctiques*.—Problemes geomètrics, primer curs; Dibuix lineal, primer i segon curs; Dibuix artístic; Problemes de descriptiva; Dibuix professional.

Assisteix a l'Escola exclusivament l'element obrer, d'una assiduïtat extraordinària, com ho demostren els nombrosos dibuixos exposats anualment durant les festes d'agost, alguns dels quals són de composició complicada i de força estudi.

Enguany han estat inaugurades les lliçons d'Història de l'Art, amb un caire més gràfic que descriptiu. Durant el curs es faran unes 1.700 projeccions, obtingudes de diferents textos, entre ells el de Pijoan. Aquestes classes són seguides amb força interès per part dels alumnes.

L'Escola patrocina una associació d'alumnes i ex alumnes, constituïda legalment, l'objecte de la qual és estimular la unió i l'estudi. Aquesta associació, amb els professors, ha visitat els més importants tallers i fàbriques de la comarca i féu una profitosa visita a Barcelona, per a la qual fou subvencionada per la Generalitat i per l'Ajuntament de Ripoll. A més ha estat organitzada una sèrie de conferències adients a la missió de l'Escola i es projecta la publicació d'un butlletí mensual.

Escola d'Arts i Oficis de Sant Feliu de Guixòls

Durant el curs de 1932-33 s'han desenvolupat normalment i amb la concurrència habitual les activitats d'aquesta Escola. Assabentada la Direcció de què en un local de la població hi havia un bon nombre de relleus i escultures en guix (reproduccions) i alguns relleus en terra cuita originals del senyor Carles Cabarroca, i considerant aquest material apte per a usos pedagògics, en gestionà l'adquisició, havent aconseguit que l'esmentat senyor ho cedís gratuïtament. En el mes d'agost va celebrar-se amb èxit l'exposició de treballs escolars, que fou visitadíssima.

Escola d'Arts i Oficis Clerch, de Figueres

L'any 1933 va tenir lloc la inauguració de l'Escola d'Oficis Clerch Nicolau, sostinguda amb els cabals de la fundació d'aquest nom i amb les aportacions de la Generalitat i de l'Ajuntament de Figueres. Es tracta d'un centre d'ensenyament la complexitat del qual supera el tipus corrent d'Escoles d'aquesta naturalesa.

Ha nascut aquesta Escola sota un signe distint de la majoria. Ha comptat tot seguit amb cabals propis per a desenvolupar una tasca àmplia i eficient. Té en contra, però, de moment, la manca de tradició, que l'obliga a iniciar, tot just nascuda, la vida d'assaig i de superació d'errors.

En l'actualitat compta amb els tallers suficientment dotats de maquinària, amb tres classes teòriques on són estudiades en forma adient ciències matemàtiques i físiques, estereotomia i tecnologia, arqueologia i història de l'art aplicat als oficis, més dos graus d'estudis musicals.

Paral·lelament a totes aquestes ensenyances, les aules de dibuix, en tots els seus aspectes, existents ja amb anterioritat a la creació de l'Escola actual, han iniciat una superació de les mateixes, orientades vers l'estudi de les arts gràfiques i de la plàstica.

La vida de l'Escola es desenvolupa en un ampli edifici

adaptat a la seva funció actual sense regateigs de cap mena, i periòdicament estén la seva acció, realitzant amb èxit un pla gradual d'excursions i visites per al coneixement de totes les manifestacions de cultura i sobretot les relacionades amb l'art i els bells oficis de les nostres comarques.

Acadèmia de Tall

Segons comunica la Directora de l'Acadèmia de Tall, de Girona, subvencionada per la Generalitat, darrerament s'hi han fet els següents treballs: dibuix de patrons a la piçarra, dibuix artístic aplicat a les labors de la dona, tall en paper i en roba del modelatge sobre maniquís, roba blanca, vestits i abrics, tall i confecció de roba d'ús domèstic, jocs de taula, vestidets per a infants, etc. Tots aquests treballs seran exhibits oportunament en una exposició de fi de curs.

Escola de Funcionaris

L'anterior Comissari senyor Irla va sotmetre al Consell de la Generalitat la fórmula d'aconseguir per als funcionaris de la Comissaria i altres de les comarques gironines els avantatges de poder especialitzar-se i eixamplar el camp de llurs coneixements, estudiant el pla d'ensenyances de l'Administració Pública de la Generalitat, sense necessitat de desplaçar-se.

La Comissaria prou hauria volgut que s'hagués convertit en una realitat aquest encertat propòsit, i en tal sentit va fer reiterades gestions, però no fou possible de reeixir, perquè el Decret relatiu a la dita Escola té un caràcter exclusiu per Barcelona.

CURS DE GRAMÀTICA CATALANA

La Comissaria organitzà, com en anys anteriors, un curs de Gramàtica catalana per als funcionaris de les seves Oficines i els altres alumnes que desitgessin assistir-hi, a càrrec del Professor de l'Escola Normal del Magisteri Primari de Girona, mossèn Ignasi-Enric Jordà.

Aquest curs començà el dia 2 de desembre de l'any passat i acabarà el 31 de Maig d'enguany. A fi de curs tindran lloc exàmens, en els quals podran prendre part els alumnes que desitgin justificar la seva aptitud mitjançant certificat.

La matrícula és gratuïta. Els alumnes matriculats foren 146 i l'assistència mitjana és de 67. Fins ara el Professor ha explicat tota la part d'ortografia i morfologia, amb els corresponents exercicis i dictats.

Cal remarcar l'heterogeneïtat dels alumnes (joves, senyorettes, funcionaris, obrers, estudiants, etc.), el fet d'assistir al curs alguns adults de parla castellana i l'interès palesat per la nostra llengua.

BEQUES

La Comissaria concedí una beca de 1.000 pessetes a l'obrer senyor Emili Verdaguer, de Salt, per a continuar els seus estudis de tècnica de teixits a l'Acadèmia Batlle, de Barcelona, i convocà dos concursos per a la concessió de beques per a perfeccionar estudis de piano i de cant a la mateixa ciutat; designant per al primer un Jurat compost pels senyors Josep M.ª Dalmau Casademont, president, i Francesc Casellas i Lluís Cuadros, vocals, i per al segon un Jurat format pels senyors Amador Famadas, president, i Josep Massanas i Eliseu Boix, vocals.

De conformitat als respectius veredictes, foren concedides dues beques de 2.000 pessetes cadascuna als senyors Josep Vicens i Busquets, fill de L'Escala, i Antoni M.ª Tei-

xidor, de Cassà de la Selva, per a completar estudis de piano, i una beca també de 2.000 pessetes, per a estudis de cant, a la senyoreta Anna Busquets Giol, de Girona.

La Comissaria reitera el seu agraïment als membres dels esmentats Jurats per llur valuosa col·laboració.

Cal remarcar que per a la concessió de beques i pensions funciona a la Generalitat una Ponència encarregada de formular anualment el pla de beques a concedir, amb una reglamentació a la qual haurà de temperar-se la Comissaria per a les futures adjudicacions.

MONUMENTS I MUSEUS

A manera de preàmbul, s'escau de parlar ací amb un mínim d'extensió del que significa el Servei de Monuments i Museus i de la seva acció protectora del nostre patrimoni artístic i arqueològic.

Són ja suficients els anys transcorreguts d'ençà de la implantació d'aquest Servei, únic a les comarques catalanes, excepció feta, naturalment, del Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de Barcelona, en el qual va inspirar-se el nostre i n'és avui com un reflex, però amb certa personalitat pròpia, amb cert matís característic, ja passat prou temps perquè puguem constatar-ne els beneficiosos resultats assolits.

El que avui és anomenat Servei de Monuments i Museus —havent adquirit aquest darrer aspecte dintre l'any 1933 i per iniciativa directa de la Comissaria — amb un íntim contacte amb el de Girona i un patronatge sobre els comarcals, ha tingut fins fa poc temps el doble aspecte de Conservació i Catalogació de Monuments. Avui compta a més amb l'important element museístic, tan estretament lligat amb aquell aspecte que fa referència als objectes o mobles; això és, tot el que per naturalesa no és immobilitzat.

Els elements mobles o immobles, en el seu lloc d'origen o fora d'ell, segurs o en perill d'ésser malmesos, o guardats

en museus de propietat particular o comunal, constitueixen el patrimoni artístic, històric i arqueològic de la nació i són el seu més elevat exponent, el seu més preciós índex cultural.

Resta, amb aquests mots, fet l'elogi i constatada la importància del Servei en sí; constatem-ne ara els fruits.

Dels dos aspectes, el de conservació té la dificultat bàsica de les consignacions modestes, sempre comparativament amb l'abundor monumental i amb l'esglaiador estat de ruïna de molts monuments. Malgrat tot, hem aconseguit d'antuvi introduir el concepte modest de les intervencions i superar amb quantitats mínimes la inèrcia de l'excusa de les grans xifres, sempre inassolibles, que sovint determina la més absoluta indiferència i el més complet abandó.

Han estat atacats parcialment els problemes, ha estat atès allò que veritablement no podia negligir-se i s'ha renunciat per sistema i per criteri a tota ornamentació o reconstrucció.

La llista potser és breu; però la tasca pot dir-se que ha estat exemplar, ha constituït un estímul i ha creat ambient per a col·laboracions i aportacions de major consideració econòmica.

Les obres realitzades a Vilabertran i a Sant Pere de Roda i les de protecció de la vil·la romana de Tossa i de consolidació del mosaic romà de Bell-lloc, són una demostració ben palesa del que acabem d'exposar.

* * *

L'aspecte anomenat de catalogació, millor dit, d'inventari del nostre patrimoni artístic i arqueològic, sempre més practicable dins de límits de major modèstia, ha tingut una doble fase: la primera, de simple acumulació de materials obtinguts de fonts diverses — la principal de les quals és l'Arxiu Mas, de Barcelona — paral·lela a un recull de dades que permeté reunir un fitxer de caire erudit, que atresora milers de paperetes indicadores i amb el qual poden situar

se tots els monuments mobles i immobles coneguts, essent una base indispensable d'informació. Aquest fitxer fou utilitzat per a l'inventari lliurat a l'Institut d'Estudis Catalans per a la formació del Catàleg General del Patrimoni Artístic de Catalunya, encarregat pel Govern de la Generalitat.

La segona fase s'inicia quan, exhaurides les fonts, el Servei comença amb esperit propi un fitxer gràfic, continuació de l'anterior, però amb major amplitud d'aspectes. No es limita al detall arqueològic, sinó que, sense caure mai en la banalitat de la *foto artística*, tal com era practicada fins fa poc, reuneix i serveja tots els aspectes del paisatge, dels conjunts dels pobles, de llurs carrers, patis, places, façanes, finestres, portes, reixes, etc., en els conjunts urbans i en les aïllades masies, sempre tan curulles de caràcter i personalitat; en una paraula, tots aquells aspectes apreciats de l'arquitectura popular, civil o religiosa — cenobi, ermita, temple — i dels seus complements mobles, suggestiva mostra de la personalitat destacadíssima dels nostres passats.

D'aquest conjunt se n'han reunit dues col·leccions per tal de formar les locals, amb unes 2.000 fitxes gràfiques, de 18 × 24, format internacional. L'altra és el recull conservat al Museu de Girona i que haurà d'esdevenir un instrument precós i complementari del mateix, tota vegada que el catàleg és integrat per una munió d'objectes museables, junt amb els ja esmentats arquitectònics i reproductors del caràcter local. Aquest recull, format també en la seva majoria per fitxes internacionals 18 × 24, unes procedents de l'Arxiu Mas i altres de fonts diverses, sobrepassa els tres milers i estan arxivades en 25 capsos especials, ordenades per rigorós ordre alfabètic i per matèries dins de cada població.

La primera col·lecció local que serà instal·lada adequadament és la de l'Arxiu Popular de Vilabertran, del qual parlarem.

Aquest conjunt gràfic i monumental ens ha permès en tot moment de controlar el tresor artístic de les nostres comarques i salvar de l'oblit, de la pèrdua o de l'ocultació,

materials interessantíssims. A més, ha servit de base per a la formació dels expedients declaratoris de monuments nacionals, mesura que ha donat lloc a la salvació de la façana gòtica de la Canònica de Vilabertran, del recinte amurallat i de la torre d'Hostalric, de les pintures murals de Rabós del Terri i de Marenyà, i, recentment, a la recuperació d'una imatge de Sant Cristòfor, que va desaparèixer de l'escala d'una casa de Girona i fou rescatada, prèvia raonada denúncia del Secretari de la Comissaria, senyor Jaume Brunet, per l'autoritat governativa.

És, doncs, incontestable la força moral que proporcionen al Servei per a la defensa del nostre tresor artístic, el breu document, la fitxa gràfica, fidel reproducció nítida de l'objecte.

Malgrat el poc temps que porta d'actuació el Servei — actuació discontinua pel que a aquestes tasques fa referència, tota vegada que eren alternades amb altres també de caire cultural — cada dia es pot oferir una nova prova del molt que cal fer: els elements inèdits que cedeixen a la fiscalització afinada i tenaç, demostren tot el que encara pot obtenir-se fins assolir aquella intensitat que cal per a aplegar el tresor íntegre de les nostres comarques.

Són múltiples les troballes de què la Comissaria pot enorgullir-se i elles són estimul i recompensa suficient per a conservar l'entusiasme i el sentit de la continuïtat. Elles i la comprensió intel·ligent dels poders rectors de la vida espiritual del nostre poble, faran que el Servei pugui esdevenir cada dia més digne de la seva funció.

* * *

Les resolucions més importants preses per la Comissaria en assumptes propis del Servei de Monuments i Museus, són les que a continuació s'expressen:

Assabentada la Comissaria d'una ordre del Consell de Cultura de la Generalitat encomanant al Servei unes

informacions sobre l'església de Campelles, realitzà una visita oficial, fruit de la qual fou la descoberta d'un bell exemplar d'escultura mariana en alabastre, de l'època gòtica, totalment inèdit, el qual ve a nodrir el fons de l'inventari gràfic.

En aquella avinentesa, la Comissaria visità les institucions culturals i els monuments de Ripoll, Sant Joan de les Abadesses i Puigcerdà. El resultat fou la constitució del Patronat del Museu, Biblioteca i Arxiu de Sant Joan de les Abadesses i la comanda feta a l'arquitecte senyor Josep Riera d'un avantprojecte per a la dignificació i posterior instal·lació dels esmentats Serveis en els claustres i altres dependències del que fou Palau Abacial. Aquest treball fou oportunament lliurat pel Servei a la Ponència especial del Consell de Cultura.

És grat a la Comissaria de retre homenatge des d'aquest lloc a un ripollès il·lustre, figura venerable, digna dels màxims honors: el senyor Tomàs Raguer, el creador, l'animador, *l'home* del Museu Popular de Ripoll. És aquesta una obra modèlica en la qual hauran d'aprendre tots els veritables amadors del nostre folk-lore i de les modalitats locals del nostre poble en tots els seus aspectes.

Un altre ripollès es destaca del nivell cultural que és albirador a la gran població muntanyenca, i oposa a la maduresa avançada del senyor Tomàs Raguer, tota la vitalitat i eufòria de la joventut conscient i segura de si mateixa; el senyor Zenon Puig, alcalde de Ripoll. La tasca ja realitzada per ell caldria cercar-la no lluny de la Biblioteca que un ciutadà allunyat de la seva terra nadiua — el Dr. Mata — va llegar-li.

No volem deixar de recordar en aquest lloc el qui va saber defensar i conservar el tresor de Sant Joan de les Abadesses i avui vetlla amb el seu Ajuntament per a estatjar-lo amb dignitat. Obres com la de l'arxiver Reverend Masdeu, en l'aspecte paleogràfic i arqueològic, són d'aquelles que fan llurs autors figures creditors a l'agraïment de llurs conciutadans.

La Comissaria aprovà un informe del Cap del Servei proposant que fos atesa una petició dels «Amics de Sant Pere de Roda» i l'autoritza per a esmerçar la quantitat de 1.276'70 pessetes per tal de contribuir a la realització de les obres del Refugi del gran Monestir empordanès. Posteriorment concedí autorització per a esmerçar 1.500 pessetes més al mateix fi, i així van poder-se acabar les obres de la planta baixa de l'esmentat Refugi, enllestir el menjador, terrat cobert, terrassa de llevant i de migdia, cuina col·lectiva, portes i finestres i altres complements.

Fou acceptada la proposta feta en sessió de la Comissió de Monuments, reunida sota la presidència del senyor Comissari, per dos membres representants del Consell de Cultura de la Generalitat, i en virtut de la qual, i com anticipació del traspàs de serveis, es connecten íntimament el de Monuments i Museus i el Museu de Sant Pere de Galligans, passant el Cap del Servei, en concepte d'agregat, a l'esmentat Museu, del qual és conservador, i fent-ne la seva residència oficial i l'estatge del Servei de Catalogació. A aquest efecte fou seguidament traslladat al Museu tot el material del Servei i adscrit al mateix el senyor Lluís Busquets Mullera. Aquesta resolució fou degudament ratificada pel senyor Conseller de Cultura.

La Comissaria va resoldre que fossin esmerçades 6.000 pessetes en el conjunt monumental de Santa Maria de Vilabertran, les quals, ultra les que hi dediqui l'Institut d'Estudis Catalans, permetran comptar a l'Empordà amb una magna dependència de la noble època de transició entre l'església i la casa abacial, per a instal·lar-hi el seu Arxiu Popular.

La dignitat arquitectònica del que fou refetor i sales anexas de la Canònica de Vilabertran, en retornar a la vida després de secular abandó i profanacions múltiples, és quelcom que emociona, i és un dels motius de satisfacció de la Comissaria que proposà aquesta obra i va encomanar-la al Servei de Monuments i Museus.

Era de justícia reivindicar aquelles pedres gairebé

milenàries que sentiren l'empremta creadora d'aquell gran Pere Rigall, fundador d'aquest multiforme conjunt que acollí les dues etapes nacionals per excel·lència de la nostra cultura arquitectònica: l'edificació romànica, religiosa, i la gràcia i elegància del nostre segle XIV en tota l'obra civil.

Nexe preciós entre les dues èpoques és la magna sala refectori—que evoca les grans aules de Poblet—de 26 metres de llargària, que avui, gràcies a l'obra actual, restarà dignificada i serà el millor aixopluc del fons documental dispers de l'Empordà, de les mostres de pretèrites civilitzacions i de tot el que evoca i fa conèixer el veritable esperit d'aquella comarca.

Altra manifestació de justiciera acció cultural és sens dubte dotar l'Empordà d'un recer aquietador de l'esperit, on els estudiosos puguin copsar l'abast de tot allò que és tan abundós a les viles històriques i tan escàs a la capital empordanesa: el rastre del passat, llevat l'estímul de l'avenir, si aquest ha de tenir una vàlua espiritual.

Acollí la Comissaria, de conformitat amb una proposta del digne Secretari senyor Jaume Brunet i Bargunyà, una documentada denúncia per haver estat substret de l'escala del seu estatge particular un bell exemplar d'escultura—oportunament catalogat i fitxat pel Servei de Monuments—representació notable de Sant Cristòfor, que l'autoritat governativa pogué restituir al seu lloc, després de profitosa gestió.

La Comissaria encarregà al Servei l'organització de la visita als Banys Àrabs i la regulació de l'entrada, mitjançant el pagament de la quota d'una pesseta—que es destina al mateix monument—amb les excepcions oportunes per fins culturals. Aquesta regulació, que tan bons resultats ha donat en el monestir de Sant Pere de Roda, contribuirà sens dubte a valoritzar aquell original monument.

Després de visitar les excavacions de la vil·la romana de Tossa, la Comissaria aprovà un projecte, redactat per l'Arquitecte senyor Jeroni Martorell, l'import del qual era de 1.800 a 2.000 pessetes, per a les obres de protecció dels

mosaics i altres notables restes arqueològics d'aquella vil·la, realitzades pel Servei de Monuments, amb la col·laboració desinteressada de l'Arquitecte senyor Rafael Masó. Ensenms la Comissaria va resoldre destinar la quantitat de 1.000 pessetes anuals, com a continuació de la subvenció atorgada a la que fou vídua del Dr. Ignasi Melé—i en honor a la memòria d'aquest meritíssim patrici — a esmerçar en l'exclusiva conservació o incrementació de les excavacions de la vil·la romana, sota la direcció tècnica del Museu d'Arqueologia de Catalunya i la col·laboració del Servei de Monuments i Museus.

Finalment, la Comissaria aprovà una proposta i presupost del Dr. Serra Ràfols, de l'Institut d'Estudis Catalans, destinant 1.500 pessetes a la restauració del magne exemplar de mosaic romà radicat a la finca del senyor Jeroni Fabrés, anomenada Bell-lloc, al Pla de Girona, prèvies minucioses estipulacions amb el propietari, el qual, amb un gest que l'honora, ha donat tota mena de facilitats per a realitzar aquesta obra, sota el control del Servei de Monuments i Museus de la Comissaria, la qual oportunament facilitarà la visita del mosaic, especialment per a fins d'estudi i de cultura. Amb aquest motiu la Comissaria va rebre una felicitació molt expressiva de la benemèrita institució dels «Amics de l'Art Vell».

OBRES D'ART DE LA COMISSARIA

La Comissaria creu que escau de fer en aquest Report una lleugera referència de les obres d'art que es conserven en el seu edifici.

En primer lloc, cal esmentar el quadre «Les heroïnes», episodi del setge de Girona de 1809, del gran pintor Martí Alzina, que va ésser donat a la Diputació pel gironí senyor Ferran Puig i és avui a l'antiga sala d'actes. Aquest quadre, de grans dimensions, és un notabilíssim exemplar de l'anomenada «pintura d'història», tan en voga en el segle passat.

Molt notable és també un tríptic d'escola flamenca, del segle XVI, que representa, a la part central, el davallament de la creu, i, a les laterals, Sant Miquel i Sant Cristòfor. Procedeix aquest tríptic de l'església de l'Hospital de les Comarques Gironines i va ésser objecte, ja fa temps, d'una restauració no massa feliç.

La majoria dels altres quadres són d'autors o de temes gironins. Recordem una còpia de *Los borrachos*, de Velázquez, deguda al pinzell de Pagès Ortiz, que va ésser pensionat per la Diputació; una marina, de Modest Urgell; una impressió de primavera en el bosc i un paisatge de cap al tard, de Joaquim Vayreda; un paisatge de crepuscle, d'Urgellés; un quadre que representa un pastor, d'Amell; un dibuix al carbó, de Josep Aguilera, en el qual és representada la processó de Corpus en devallar la graonada de la Catedral, i un dibuix al llapis, del mateix autor, que té per motiu el cupulí dels Banys Àrabs.

Del genial escultor olotí Miquel Blay, un dels altres pensionats de la Diputació, hi ha a la Comissaria algunes de les primícies obres en guix: *Margheritina*, bust de nena; *Dulce et decorum est pro Patria mori*, assumpte dels setges de Girona de 1808 i 1809; la Caritat, estatueta; una acadèmia, desnú d'home, i dos esbossos petits que representen el retorn del fill pròdig i, segons sembla, el reconeixement d'Ulisses per la vella serventa.

En algunes de les esmentades obres d'art hi havia defectes que foren reparats amb tota cura, a iniciativa del Secretari senyor Jaume Brunet, pel delineant senyor Eduard Fiol i l'escultor senyor Joan Carrera.

SUBVENCIONS

Les subvencions concedides per la Comissaria en matèria de Cultura, en els seus diferents aspectes, foren les següents:

100 pessetes als alumnes de l'Institut de Segona Ense-

nyança i 100 pessetes als alumnes de l'Escola Normal del Magisteri de Girona per als actes culturals, esportius i recreatius organitzats amb motiu de la Festa de l'Estudiant, el dia 7 de març.

50 pessetes al Grup Excursionista i Esportiu Gironí per a l'Aplec de Germanor celebrat a la muntanya del Far el dia 14 de maig.

50 pessetes al Comitè executiu del final d'etapa a Girona de la Volta Ciclista a Catalunya, el dia 16 de juny.

1.000 pessetes a la Comissió Pro Monument a Clavé, d'aquesta ciutat, per al projectat monument a l'immortal músic poeta.

50 pessetes a la Comissió de Cultura del Centre Republicà de Salt per a l'Exposició-Concurs d'Arts i Oficis organitzada amb motiu de la Festa Major d'aquell poble, els dies 23, 24 i 25 de juliol.

300 pessetes al Consistori dels Jocs Florals de Girona per a la festa celebrada el dia 1.er de novembre.

50 pessetes al Foment de la Sardana, de Girona, per a la Diada de la Sardana.

100 pessetes per a la VI Exposició de Crisantems organitzada per Atenea, de Figueres, per als primers dies de novembre.

50 pessetes per a l'Exposició-Concurs de Dibuixos organitzada per la Comissió de Cultura de l'Ateneu Pi i Margall, de La Bisbal.

* * *

També foren concedits premis per al I Campionat Individual d'Escacs de les Comarques Gironines, celebrat al Casino de Girona; per al Concurs de Pesca celebrat a Pont de Molins el dia 18 de juny; per al Festival d'Aviació organitzat per l'*Aero Club Popular Gerundense* i celebrat els dies 2 i 3 de juliol, i per a la Cursa Ciclista de Neòfits organitzada pel Futbol Club Banyoles i que va tenir lloc el dia 24 d'octubre.

* * *

Així mateix la Comissaria concedí una subvenció de 3.000 pessetes als alumnes del primer curs professional del Magisteri Primari de Girona per a realitzar un viatge d'estudi a Barcelona, Tarragona i Mallorca durant les vacances d'estiu; si bé aquesta subvenció va ésser reduïda a 1.000 pessetes per l'Honorable senyor Conseller de Cultura de la Generalitat, per insuficiència de consignació.

D'altra banda, la Comissaria va trametre al mateix senyor Conseller, favorablement informada, una instància del Patronat Pro-Piscina i Llac al Camp de Mart, de Girona, sol·licitant una subvenció; la qual ha estat concedida pel Govern de la Generalitat en la quantitat de 8.000 pessetes.

Igualment es va resoldre concedir una subvenció de 500 pessetes a la societat obrera Art d'Imprimir i Anexes, de Girona, per a realitzar un viatge de caràcter cultural a Barcelona, si bé aquest assumpte restà pendent d'aprovació del Govern de la Generalitat.

EFEMÈRIDES

Inauguració d'una Escola i Festa del Llibre

El dia 23 d'abril va celebrar-se a Girona la inauguració de les Escoles del barri de la Mercè i la Festa del Llibre. Van prendre part en aquest acte el Diputat a Corts senyor Miquel Santaló, l'Inspector de Primera Ensenyança senyor Josep Junquera i el Governador civil senyor Lluís Prunés, els quals pronunciaren eloqüents discursos. La festa acabà amb un repartiment de llibres — obsequi de l'Ajuntament, amb el concurs de la Comissaria de la Generalitat, Ateneu de Girona i Dalmau Carles, Pla, S. A. — als nens i nenes de les Escoles gironines. El Comissari va tenir l'honor d'associar-s'hi amb aquestes paraules:

«En venir avui aquí, honorat amb la representació de la Generalitat de Catalunya i amb la representació expressa del nostre il·lustre President senyor Francesc Macià, jo voldria venir-hi amb una gràcia de paraula que donés al que vinc a dir l'eficàcia necessària per a què, penetrant subtilment en el vostre esperit, jo no us semblés tan indigne de la vostra atenció.

Permeteu-me que, en aquests moments de joia per l'esperit, en què ens és donat el plaer de veure consolidada encara més la nostra República amb la força indestructible d'una Escola més i, per tal, d'un munt de joves i novelles intel·ligències; en aquests moments de realitzacions, d'an-hels i de dalers, en què la realitat sembla un somni i l'irreal i quimèric esdevé cosa tangible, vulgui evocar un record de les terres d'Itàlia.

Miquel Angel no té encara cap idea de la futura estàtua, i ja comença la lluita contra la matèria, desbastant el marbre.

— Què fas? — diuen els amics —. Què fas, Miquel Angel, abans de tenir idees?

— Trec el núvol — diu Miquel Angel — trec el núvol que em té allunyat de la meva estàtua.

Ho sentiú això, amics meus? Sentiú ben bé?

Aquí hi ha un home i allà està per a sortir una estàtua. Entre l'un i l'altra s'interposa allò imprecís, allò boirós, la dificultat, el núvol. Miquel Angel coneix el seu deure i, malgrat no tenir idea fixa del que serà l'estàtua, sap, no obstant, que l'estàtua és, i sap sobretot que entre ell, l'artista i l'obra s'interposa un núvol.

Hem de treure del nostre davant el núvol! Heu's ací la rèplica model dels lluitadors. Darrera d'aquest núvol trobarem l'esperança, l'obra mateixa ja realitzada.

I quin és el núvol? La incultura, l'analfabetisme, la ignorància amb què la monarquia volia tenir sotmès el poble.

En contemplar l'esforç vostre, homes de Girona, treballant per la dignificació de l'infant, de l'home de demà, del

futur ciutadà de la República, hom no pot menys que encoratjar-vos en aquesta vostra lluita contra el núvol, contra l'obstacle, contra la dificultat, en el fons de la qual pressentim l'esdevenidor gloriós de les terres gironines i, per tal, la plenitud de la nostra terra catalana, avui dignificada per la llibertat que la República espanyola volgué atorgar-nos, reconeguent la nostra personalitat, fent-nos amos i senyors del nostre pervindre.

Benvinguts siguin els esforços dels entusiastes, contra tot allò que ens allunya de l'obra futura! Exaltem el nostre amor pels pobles que, recollits en si mateixos, conscients dels propis deures, arribaran per vies diferents al cor de la futura humanitat, al cosmopolitisme per l'afirmació enèrgica de la personalitat, a la pau per la lluita, a l'«ama el teu germà», pel «sigues tu mateix», tu sempre i no un altre.

Siguem optimistes. Confiem sempre en el demà que naixerà del nostre esforç d'avui.

Els que gaudim ara dels sacrificis i de les persecucions que sofriren els nostres avis, no hem d'escatimar cap sacrifici per a afirmar i assegurar la llibertat espiritual de les gèneres futures, bastint noves i belles escoles que facin la vida agradable als infants, que s'hi trobin més encisats que en la pròpia llar, estimulats i atesos per mestres humaníssims que sàpiguen cuidar i pujar les noves intel·ligències, amb la cura i amor que un bon jardiner cuida les flors més formoses i exquisides.

Cal educar els infants en l'amor a l'escola i en l'amor al llibre, que és ben sovint la vareta màgica amb què es desperten les intel·ligències més condormides.

No ens cansem de vetllar pels infants, despertant llurs intel·ligències i semblant llurs tendres cors amb el bàlsam de l'amor al proïsme, amb la bondat, què és ben sovint superior a la saviesa.

Sembrem la nostra pàtria d'escoles lliures, d'escoles laiques, en les quals es respecti la consciència de l'infant, armant-lo per la vida amb el coneixement d'aquesta vida, que ens porta els cels i els inferns de l'esperit, segons sigui

o hagi estat el nostre obrar i, per tal, la pau de la nostra consciència. Despertem l'ansia de saber, l'amor als llibres. De tots els dons que els mortals hem rebut dels Déus immortals, no n'hi ha cap de comparable amb el do dels llibres. Mercès a ells coneixem el passat i el present i, per tal, tindrem consciència de l'esdevenidor.

Els llibres! La literatura! L'art excels de la creació humana! Penseu, precisament en aquestes hores en què Catalunya celebra el centenari del seu Renaixement, que tot el que tenim i fruïm, que les hores "augustes presents en què podem fer voleiar lliurement el penó barrat de sang i or, símbol de la nostra dignitat ciutadana de catalans, que tot el que som i el que serem ho devem a aquells versos de l'«Oda a la Pàtria», en què Aribau, en adreçar els bon dies al seu patró, sentí en el fons de la seva ànima el «quid divinum», la guspira creadora del nostre esdevenidor.

Entre els fulls d'un llibre hi trobarem la pau de l'esperit i potser també l'abrandament de les nostres ansies redemptores.

Si la llibertat de la nostra terra té per fita inicial una poesia, qui sap si algú de vosaltres, amics que m'escolteu, no trobareu en un recó d'un llibre que avui es posarà al vostre abast, aquella santa i imponderable llibertat de l'esperit que tots anhelem i desitgem posseir?

La Generalitat de Catalunya, que aspira a fer de la nostra terra un poble d'homes conscients i lliures, capaçs de pensar pel seu compte, veu amb joia i encoratjarà sempre tasques tan nobles i dignes com les que porta a terme l'Ajuntament de Girona.»

Inauguració de l'Escola d'Arts i Oficis Clerch, de Figueres, pel President Macià

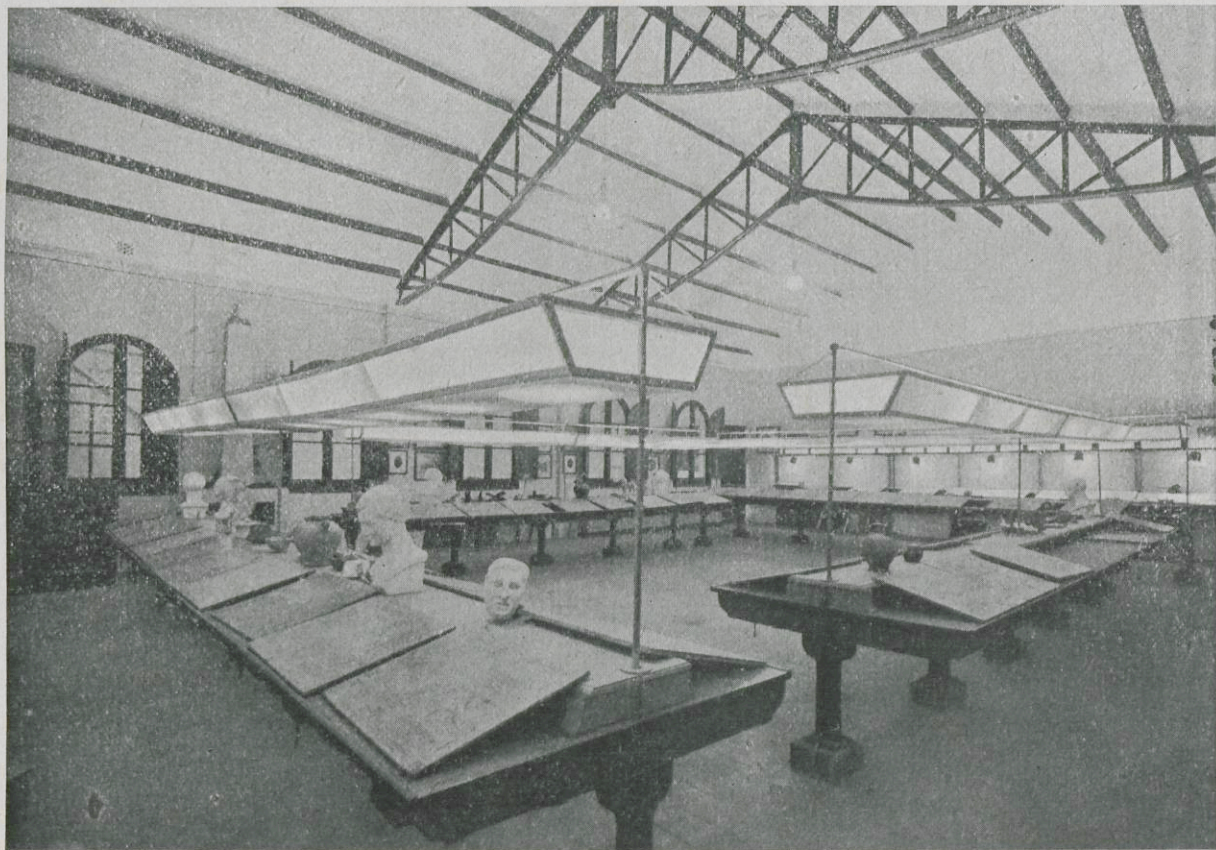
Façana de l'Escola Clerch

Escola Clerch. — Sala d'actes

Escola Clerch. — Aula de dibuix

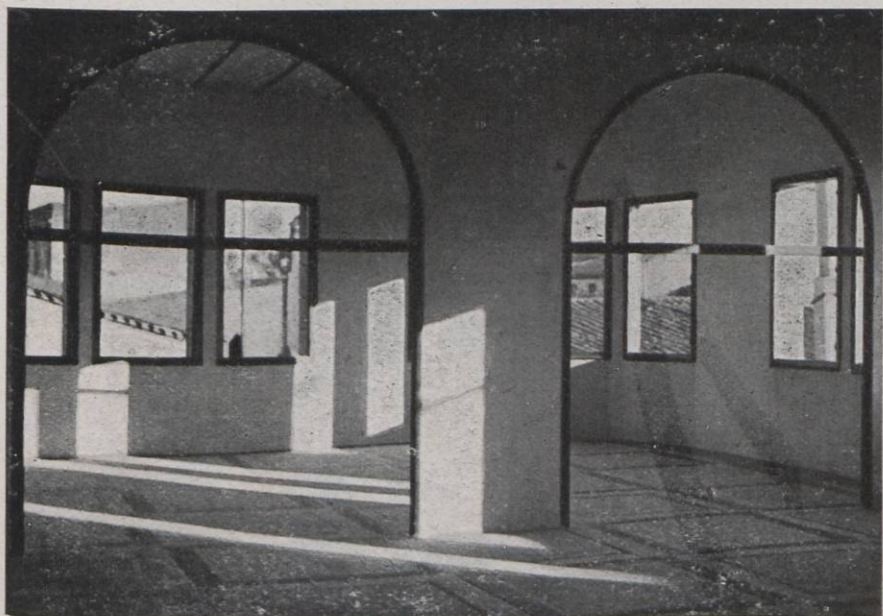

Escola d'Arts i Indústries de Palafrugell. — Escala

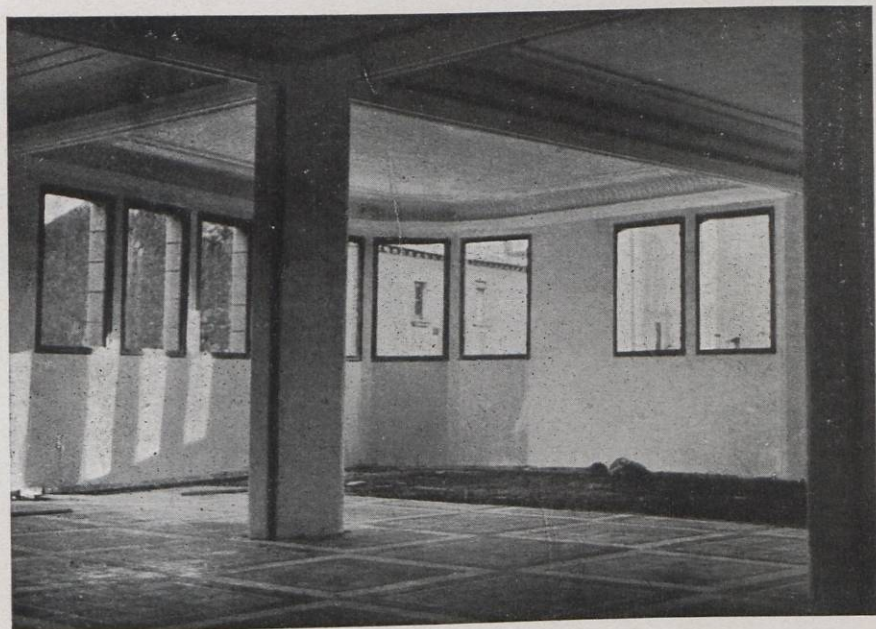

Escola d'Arts i Indústries de Palafrugell. — Façana

Escola d'Arts i Indústries de Palafrugell. — Sales de dibuix i modelat

Escola d'Arts i Indústries de Palafrugell. — Sala destinada a Biblioteca

Campelles. — Imatge catalogada pel Servei de Monuments

Part del Monestir de Sant Pere de Roda, destinada a Refugi

Monestir de Sant Pere de Roda, abans de les obres de consolidació

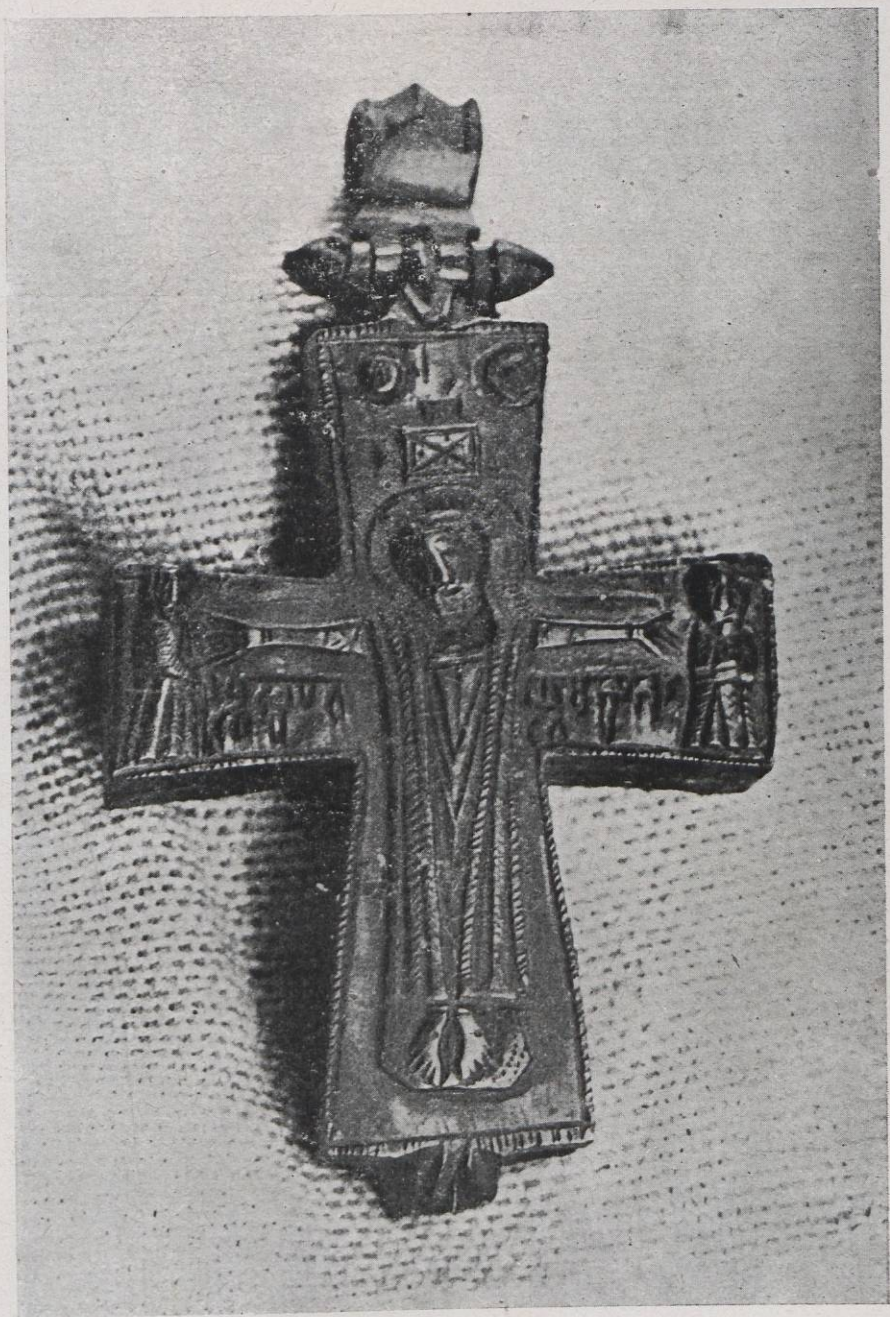
Monestir de San Pere de Roda, després de les obres de consolidació

Imatge de Sant Pere, procedent del Monestir de Roda, catalogada pel Servei de Monuments

Creu procedent del Monestir de Sant Pere de Roda, catalogada pel Servei de Monuments

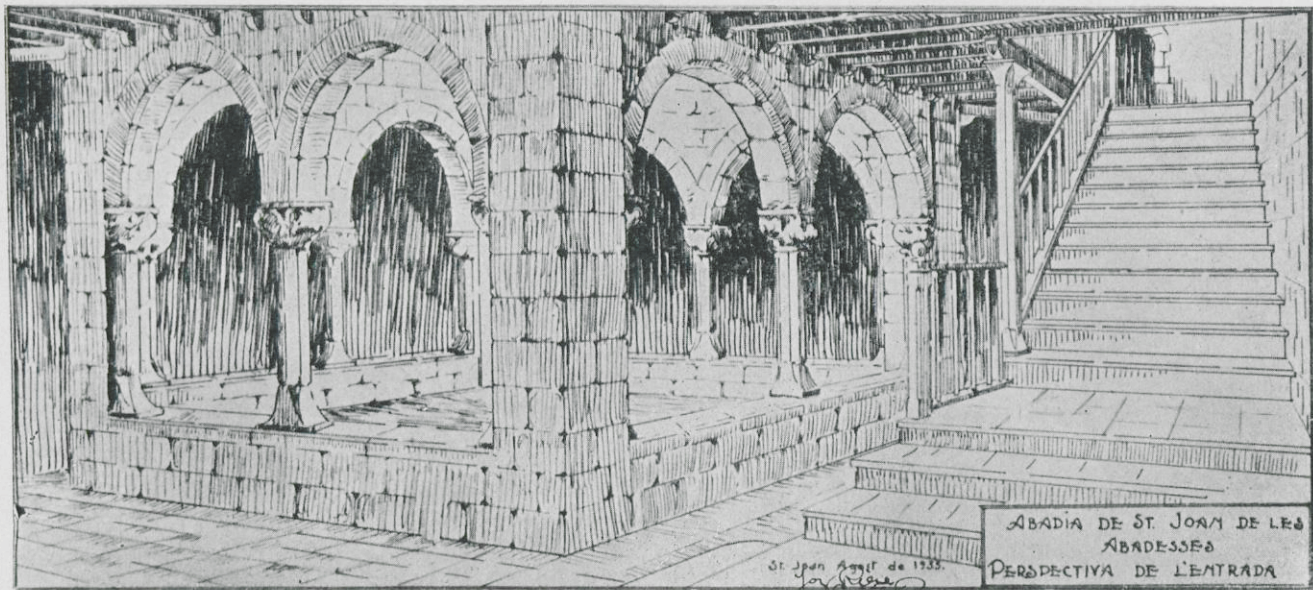
Monestir de Sant Pere de Roda. — Detall escultòric

Abadía de Santa María de Vilabertran. — Aspecte de l'aula abans de la restauració

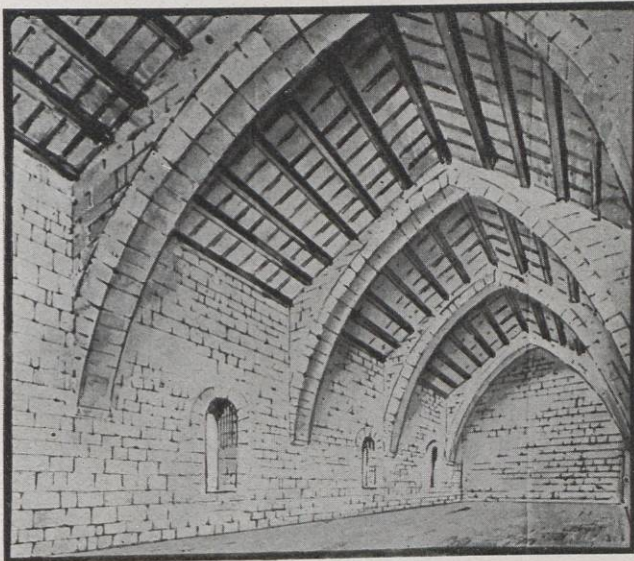

ABADIA DE ST. JOAN DE LES
ABADESSES
PERSPECTIVA DE L'ENTRADA

St. Joan Agut de 1935
Joan Agut

Projecte de restauració d'una aula de l'Abadia de
Santa Maria de Vilabertran

Mosaïc romà de Tossa

Mosaic romà de Tossa

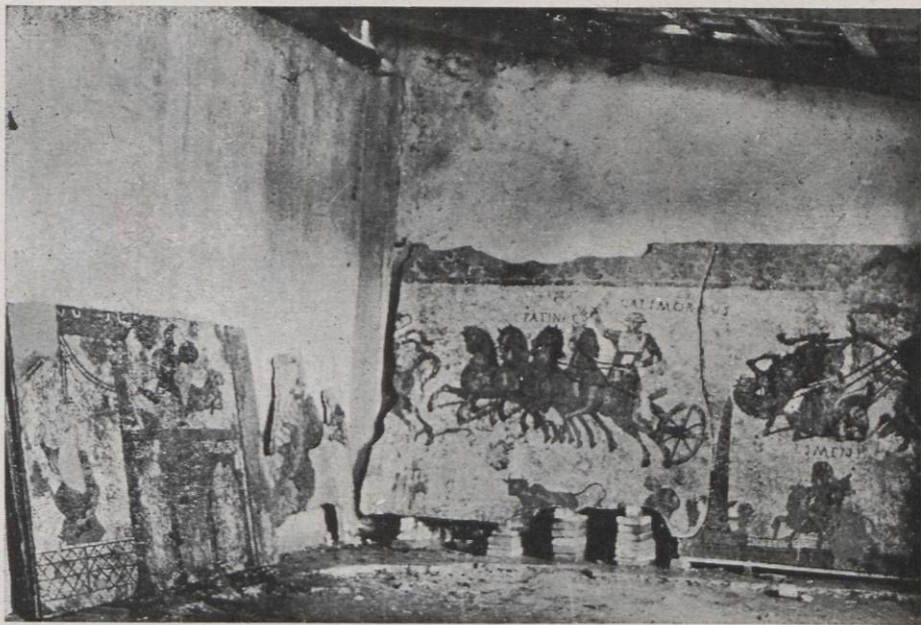
Mosaïc romà de Bell-lloc. — Detail

Mosaic romà de Bell-lloc. — Detall

Fragments del mosaic romà de Bell-lloc

Les heroïnes de Girona. — Quadre de Martí Alsina

FOMENT I OBRES PÚBLIQUES

Pel que es refereix a Foment i Obres públiques, la Comissaria ha continuat amb entusiasme l'obra amb tant d'encert iniciada pel senyor Josep Irla.

La part corresponent a conservació ordinària de camins ha consistit sobretot en millorar el ferm dels camins de poca importància relativa i les rasants i corbes; en la col·locació de tanques metàl·liques i fites hectomètriques; en repintar indicadors, baranes i ampits, i en la supressió de «badens».

S'ha procurat l'enllaç de camins en poblacions, mitjançant la supressió o la construcció en condicions de la travessia, i s'ha tingut cura de preparar els camins per tal que, quan siguin traspassades les carreteres de l'Estat a la Generalitat, la Comissaria pugui dedicar tot el seu esforç a millorar-los.

La construcció ha estat compassada a la quantia de la subvenció de l'Estat que resta per comprometre i a les possibilitats dels plans aprovats, que tenen gairebé exhaurides llurs possibilitats.

A continuació donem compte de la tasca feta, que la Comissaria desitja intensificar i superar, fins que les nostres comarques puguin ésser citades amb orgull per la importància de llurs vies de comunicació.

CAMINS MUNICIPALS

Vilamalla.—El camí comprès en el pla provincial amb el nom de camí de Vilamalla a la carretera de Figueres a Corçà, en pont de Príncep, ha estat habilitat per l'Ajunta-

ment de Vilamalla amb l'ajut del personal tècnic i del personal subaltern de la Comissaria que té cura de la conservació ordinària dels camins de la Generalitat, permetent així la sortida de Vilamalla i dels pobles i agregats fins a Garrigàs.

Ciurana.—Aquest municipi, fins ara incomunicat, ha estat ajudat per la Comissaria per a poder habilitar el camí del pla provincial de Ciurana a la carretera de Figueres a Corçà, que el treu de la incomunicació.

Borrassà.—La Comissaria ha ajudat aquest municipi per a l'apariament del camí de Borrassà a Creixells, que permet la comunicació d'aquest poble amb Borrassà i les comarques gironines.

Palamós.—Es porten a cap les obres de construcció d'un nou pont damunt la riera Aubí, en el lloc conegut per Torre Mirona, per haver quedat incomunicades moltes finques amb l'estat ruïnós del pont construït quan la rectificació de la riera Aubí.

Encara que aquesta obra afectava a pocs particulars, com que el perjudici era causat per una obra feta per a evitar les inundacions dins de Palamós, l'Ajuntament la prengué a compte seu i demanà un ajut a la Generalitat, el qual li fou concedit, en atenció a què l'obra no era en el terme municipal de Palamós i els pobles a què afectava havien sofert molts perjudicis per les inundacions.

Isòbol.—La Comissaria concedí una petita subvenció a Isòbol per a mantenir en estat de trànsit el camí del mateix poble a All, del pla dels 200 quilòmetres, la construcció del qual té sol·licitat l'Ajuntament.

CARRETERES, CAMINS I PONTS

Detinguda encara per la valoració de serveis l'efectivitat del traspàs del d'Obres públiques, queda com a més important dins d'aquest servei la construcció i reparació de camins veïnals.

CONSERVACIÓ I MILLORA DE CAMINS CONSTRUITS

La llista de camins la conservació dels quals es subvencionada per l'Estat, és la següent:

NOM DEL CAMÍ	Quilòmetres
De l'estació de Riudellots de la Creu, per La Mota, a la carretera de Girona a Sant Miquel (tros primer)	3'400
De Cors a la carretera de Girona a Banyoles	1'130
De Maià a la carretera de Besalú a Roses	2'555
De Beuda a la carretera de Besalú a Roses	4'719
De Torn a Mieres	4'165
De Banyoles a Gallinés amb ramal a Fontcoberta (tros primer)	7'515
De Palol de Reverdit a la carretera de Girona a Banyoles	1'731
De Pont de Molins a Les Escaules	4'480
De Boadella a la carretera de Madrid a França	6'550
De Figueres a Alfar i pont «badén» damunt el Manol	2'600
De Riumors a la carretera de Figueres a Corçà	1'900
De Fortià a la carretera de Besalú a Roses	4'060
De Sant Miquel de Fluvià a Castelló d'Empúries (tros segon)	8'200
D'Armentera a la carretera de Figueres a Corçà	2'740
D'Armentera a Vilademat	4'245
De Sant Pere Pescador a Armentera amb pont damunt el riu Fluvià	2'149
D'Albons a Bellcaire	4'479
De Fortià a Castelló d'Empúries	2'110
De l'estació de la Creueta a Madremanya (tros primer) Secció de la Creueta a l'ermita dels Angels	11'280
De Bordils a Madremanya	8'050
De Fontanilles a la carretera de Vilademat a Palafrugell	3'500

De Llagostera a Sant Llorenç.	3'850
De Romanyà de la Selva a Llagostera	8'496
De Romanyà de la Selva a la carretera de Sant Feliu de Guíxols a Palamós a La Bisbal, a Calonge	10'739
De Romanyà de la Selva a la carretera de Girona a Sant Feliu de Guíxols, per Bell-lloc	4'821
De Quart a la carretera de Riudellots a La Bisbal en terme de Sant Sadurní (secció de Quart a Montnegre).	11'703
De Palau Saverdera a la cra. de Besalú a Roses	4'404
De Peralada a Garriguella	7'000
De Vilamaniscle a Garriguella	3'500
De Figueres a Sant Climent Sescebes	10'900
De Llançà a la carretera de l'estació de Vilajuïga a Pont Campmany	8'111
De Selva de Mar a Port de la Selva	1'757
De Pau al de Castelló a Vilajuïga	2'839
De Masarac a Pont de Molins, per Vilarnadal	4'675
De Campmany a la carretera de Vilajuïga a Pont Campmany.	0'760
De Tortellà a Montagut	3'491
D'Oix a Castellfullit de la Roca	9'500
De l'Hostal de la Corda, per La Pinya, a la carre- tera de Santa Coloma a Sant Joan	4'110
De Camprodon a Setcases	10'653
De Tragurà al de Camprodon a Setcases	4'894
Pont sobre el Ridaura en el camí d'Olot a Ridaura.	0'114
De Guils de Cerdanya a Pont Sant Martí	4'570
D'Urtg a Pont Soler	1'530
D'Alp a l'estació del ferrocarril	1'302
De Querlps a Ribes de Freser	7'015
De Campelles a Ribes de Freser	6'191
De Bruguera a Ribes de Freser	5'287
De Ventolà a Ribes de Freser	4'113
De l'estació del F. C. per Planoles, a la carretera de Ribes a Puigcerdà.	1'486

De Pardines a Ribes	5'536
Pont damunt el Segre a La Granota	0'343
De Sant Feliu de Boixalleu a la carretera d'Hos- talric a Sant Hilari	4'605
De Canet d'Adri a la carretera de Girona a Les Planes.	5'100
D'Espinelves a Osormort	5'794
De L'Esparra al quilòmetre 6 de la carretera de Santa Coloma a Lloret	6'679
De Brunyola a la carretera de Santa Coloma a Sant Joan	3'042
De Sant Martí de Riells a Breda	7'071
De Pla de Les Arenes a Coll de Rabell	6'020
De la carretera de Madrid a França a la de Besalú a Roses, per Borrassà i Ordís	7'300
De Sant Esteve de Guialbes a la carretera de Madrid a França	4'640
D'Olives al camí veïnal de Sant Esteve de Guial- bes a la carretera de Madrid a França	1'075
De Vilafreser a la carretera de Madrid a França	0'732
De Sant Marçal a la carretera de Ventalló a Banyoles	1'506
De Garrigoles a la carretera de Sant Mori a Colomés	3'428
De Vilopriu a l'estació de Camallera	4'006
De Camallera a Vilaür	2'354
D'Arenys d'Empordà a la carretera de Madrid a França	7'926
De Gaüses a la carretera de L'Estartit a Sant Jordi	1'980
De la carretera de Sant Jordi a Medinyà a la de Ventalló a Banyoles, per Viladesens	7'419
Del de Vilaritg a la carretera de Besalú a Roses, a la de Figueres a Albanyà, per Terrades	4'490
De Gallinés a la carretera de Ventalló a Banyoles	5'620
De la carretera de Madrid a França al d'Ordís a la carretera de Madrid a França, per Pontós	2'249

De la carretera de Besalú a Roses a Vilaritg	1'000
De Maranges a Ger.	9'972
De Santa Cristina d'Aro a Solius, amb pont «badén» damunt la riera Ridaura	2'180
De la carretera de Girona a Santa Coloma a la de Girona a Manresa, per Vilablareix i Salt (primer tros de la carretera de Girona a Santa Coloma a la Parròquia de Vilablareix)	1'971
De Pujarnol a la carretera d'Olot a Banyoles	4'674
De Flaça a Sant Llorenç de les Arenes.	3'231
De Pedrinyà a la carretera de Girona a Palamós, per La Pera	2'788
De l'extrem del carrer de l'Enginyer Algarra a la carretera de Vilademat a Palafrugell fins les roques de la platja de Pals, pel veïnat dels Masos de Pals	5'257
De la carretera de Madrid a França a la de Girona a Santa Coloma per Viloví (tros fins el perfil 156)	3'680
<u>TOTAL . . . . .</u>	<u>373'137</u>

De la comparació d'aquest total amb el de fa un any i mig, resulta un augment de 33'753 quilòmetres, que són els que han estat rebuts en aquest termini.

Els camins no subvencionats han sofert un petit augment degut a la construcció del camí de servei per al magatzem de la Secció d'Obres Públiques en el terme municipal de Palau Sacosta. La llista és la següent:

NOM DEL CAMÍ	Quilòmetres
Carretera de Banyoles a la de Besalú a Roses	15'220
De Sant Miquel de Campmajor a Torn	4'663
De Sant Martí Sesserres a la carretera de Besalú a Roses	6'800

De Figueres a Llers	5'640
De Llers a Hostalets	3'000
De Fortià a Riumors	1'211
Camí de Bagur a la platja d'Aiguaviva, amb ramal a la de Fornells	5'488
De Palafrugell a Calella	2'966
De Palafrugell a la carretera de Girona a Pala- mós.	1'400
Del Sanatori Martí i Julià a la carretera de Giro- na a Manresa	0'580
De La Creu de Palau Sacosta a Girona.	1'586
De Palamós a la platja de la Fosca	1'110
De Fornells a la carretera de Madrid a França	1'300
De Figueres a Espolla per Peralada i Mollet	16'010
De Mollet de Peralada a Sant Climent Sescebes	2'100
De Mollet de Peralada a Rabós d'Empordà	3'650
De Peralada a Vilanova de la Muga	4'000
De Llançà al port de Llançà	1'300
De Montagut a la carretera de Girona a Olot	1'970
De Vall de Vianya a Sant Pere Despuig	2'240
De Ridaura a Olot (tros de Ridaura al pont).	3'390
De Sant Privat de Bas a la carretera de Santa Coloma a Sant Joan	5'926
De Sant Esteve de Bas a Hostalets de Bas (segon tros)	0'974
De Vidrà al límit de la «província»	0'900
De Santa Coloma a Castanyet	4'890
De Malgrat a Blanes	1'611
De Blanes a l'estació del Ferrocarril	1'425
De Fàbregues a Mas Vidal	3'094
Pont damunt la Riera Major en el camí de Santa Coloma a Arbúcies per Sant Pere Cercada	0'466
De Lladó a la carretera de Besalú a Roses	4'364
D'Orfens a la carretera de Madrid a França (tros primer)	5'533
De Vilafant a Borrassà	3'200
De la carretera de Besalú a Roses a Vilaritg	9'000

De Sant Miquel de Fluvià a Castelló d'Empúries (tros primer)	8'704
Camí de servei per al magatzem de material d'obres de la Secció d'Obres Públiques en el terme municipal de Palau Sacosta	0'599
	<hr/>
TOTAL	136'400
	<hr/> <hr/>

R E S U M

Quilòmetres

Camins de conservació subvencionada per l'Es- tat	373'127
Camins de conservació no subvencionada per l'Estat.	136'400
	<hr/>
Total de quilòmetres en conservació en 31 de desembre del 1933	509'537
	<hr/> <hr/>

Per a la conservació ordinària d'aquests camins hi han establertes nou seccions, al davant de cadascuna de les quals hi ha un capatàs. Els peons tenen un camí o una agrupació de camins a llur càrrec. Els camins que no tenen peó fix assenyalat són conservats pels peons fixos dels camins més propers, agrupats en brigada dirigida pel capatàs de la Secció.

El cost de la conservació ordinària ha augmentat en gran proporció, per haver millorat el jornal dels peons, que, de 4'50 pessetes que guanyaven, han passat a 6 pessetes, havent quedat així el jornal més en consonància amb el corrent en aquestes comarques.

Objecte de reparació general del ferm ho han estat els camins compresos en la següent taula:

NOM DEL CAMÍ	Quilò- metres	Pressupost - Pessefes	Data d'apro- vació	Data d'acaba- ment
De Sant Miquel de Fluvià a Castelló d'Empúries (proveïment i inversió)	9'000	56.929'59	3-VI -1931	20 - X - 1932
De Peralada a Vilanova de la Muga i de Figueres a Sant Climent Sescebes	12'600	75.849'63	1- X -1931	20 - X - 1932
De Pont de Molins a Les Escaules	4'480	20.109'06	4- II -1932	20 - X - 1932
De Vall de Vianya a Sant Pere Despuig (proveïment)	2'400	4.776'62	2- III -1932	16 -IV- 1932
De Fortià a Riumors i de Fortià a Castelló d'Empúries	3'321	38.482'34	6- IV -1932	2 - V - 1933
De Banyoles a Gallinés amb branca a Fontcoberta	7'515	44.240'60	6 IV -1932	7 -VI- 1933
De Mollet de Peralada a Sant Climent Sescebes i de Mollet a Rabós d'Empordà	2'100 3'300	21.539'50	2-VI -1931	21 - III- 1932
De Figueres a Espolla per Peralada i Mollet (proveïment i inversió)	8'000	38.916'20	2-VI -1931	21 - III- 1932
De Vall de Vianya a Sant Pere Despuig (inversió)	2'400	5.087'37	16-VI -1932	28 - XI- 1932
De Cors a la carretera de Girona a Olot (proveïment i inversió)	1'130	6.378'27	11-XI -1932	12-VIII-1933
D'Armentera a la carretera de Figueres a Corçà i Riumors a la carretera de Figueres a Corçà	2'740 1'900	36.697'58	16- IX -1932	11 -III- 1933
De Sant Miquel de Campmajor a Torn	4'663	24.602'73	16- IX -1932	11 -VIII-1933
De Fortià a la carretera de Besalú a Roses	4'060	34.628'61	7- X -1932	4-VIII-1933
De Masarac a Pont de Molins	4'675	18.288'80	21- X -1932	8-VII -1933

NOM DEL CAMÍ	Quilò- metres	Pressupost — Pessetes	Data d'apro- vació	Data d'acaba- ment
De Boadella a la carretera de Madrid a França	5'440	31.764'43	21- X -1932	11- XI -1933
De Llagostera a Sant Llorenç	3'850	17.889'19	1- XII-1932	10- XI -1933
De Romanyà a Calonge.	6'000	29.919'77	21- I -1932	en construcció
De Banyoles a la carretera de Besalú a Roses (proveïment)	6'000	50.485'00	31- I -1932	25- XI -1933
De Vilaritg a la carretera de Besalú a Roses.	10'000	68.521'18	16- V -1933	en construcció
De Sant Martí Sesserres a la carretera de Besalú a Roses	6'800	52.667'70	16- V -1933	»
De Riudellots de la Creu, per La Mota, a la carretera de Girona a Sant Miquel	3'400	17.591'55	11- VII-1933	»
De Vilamaniscle a Garriguella	3'500	26.313'43	26- VIII-1933	»
De Figueres a Llers.	5'640	20.607'00	26- VIII-1933	»
De Quart a Sant Mateu de Montnegre	4'000	31.326'00	23- IX -1933	»
De la carretera de Sant Jordi a Medinyà a la de Ventalló a Banyoles per Viladesens	7'419	41.438'00	23- IX -1933	»
D'Oix a Castellfullit de la Roca.	4'000	17.204'00	12- XII-1933	»
De Vilopriu a l'estació de Camallera i de Camallera a Vilaür	6'360	35.608'94	12- XII-1933	»
De Llança al Port de Llança (proveïment i inversió)	1'300	6.646'43	14- II -1933	8- IX -1933
De Palol de Reverdit a la carretera de Girona a Olot (proveïment i inversió)	1'731	6.583'02	11- XI -1933	en construcció

NOM DEL CAMÍ	Quilò- metres	Pressupost — Pessetes	Data d'apro- vació	Data d'acaba- ment
De L'Esparra al qm. 6 de la carretera de Santa Coloma a Lloret (proveïment)	2'000	7.236'00	30-XII-1933	en construcció
De Vilafreser a la carretera de Madrid a França (proveïment)	0'700	5.413'59	30-XII-1933	»
TOTAL	152'424	893.742'13		

El quilometratge aplegat dona idea del desgast sofert pels camins conservats per la Generalitat, si bé cal d'advertir que molts d'ells no havien estat mai objecte d'arranjament extraordinari. En la major part dels camins que figuren en aquesta taula i que tenien «badéns», aquests han estat suprimits, quedant així preparats per a rebre les millores successives que puguin fer-s'hi.

Han estat reparats els fermes especials dels camins que el tenien establert i s'ha augmentat el quilometratge afermat d'aquesta manera. En la taula que segueix hi han resumides les obres d'aquesta classe executades.

NOM DEL CAMÍ	Quilò- metres	Pressupost — Pessetes	Data d'apro- vació	Data d'acaba- ment
De Blanes a l'estació del F. C. (eixampli, afermat i recabat)	1'425	62.179'25	3-VI-1931	16- IX -1932
De Figueres a Peralada (sobre regatge)	6'000	49.979'43	10-III-1932	20- X -1932
De Palafrugell a la carretera de Girona a Palamós (graveta)	1'400	1.350'00	16-VI-1932	9-VIII-1932
De Banyoles a la carretera de Besalú a Roses (regatge)	6'000	60.000'00	31- I -1932	8- XI -1933
De Blanes a l'estació del F. C. (sobre regatge)	1'425	13.421'36	27-VI-1933	en construcció
De Peralada a Vilanova de la Muga (regatge)	2'000	37.770'60	11-VII-1933	»
De Blanes a l'estació del F. C. (batxeig amb emulsió).	1'425	1.695'38	23- V -1933	12- XII -1933
De Pont de Molins a Les Escaules (pavimentació pont Muga)	0'062	4.751'39	27-VI-1933	
De Figueres a Espolla per Peralada i Mollet (batxeig amb emulsió asfàltic)		5.912'20	12-XII-1933	en construcció
De Banyoles a la carretera de Besalú a Roses (doble regatge amb quitrà i betum asfàltic)	0'213814	2.217'14	30- XI -1933	»
TOTAL	19'950	231.276'75		

L'establiment de ferms especials en els camins en què la quantitat i la naturalesa del tràfec fan aconsellable la millora, ha d'anar forçosament precedit d'un termini de preparació i millorament de les condicions del traçat del camí, puix que altrament porta com a conseqüència una conservació onerosa i una impossibilitat de treure tot el rendiment a la millora establerta. Aquesta és la causa de l'import relativament crescut de les obres fetes en els camins veïnals, ja que a les reparacions necessàries per al manteniment han de sumar-se les millores que contínuament es porten a cap. En la taula que segueix van compreses les més importants realitzades des del 14 d'abril fins al 31 de desembre del 1932.

NOM DEL CAMÍ	Pressupost — Pessefes	Data d'apro- vació	Data d'acaba- ment
De Beuda a la carretera de Besalú a Roses (eixampli pontarró)	2.000'00	22- III -1932	7- VI -1932
De Querolps a Ribes (murs de sosteniment)	6.863'09	19-VIII -1932	7- VI -1932
D'Espinelves a Sant Sadurní d'Osormort (reconstrucció d'albellons)	2.679'85	21- X -1932	17-XII -1932
De Quart a Sant Mateu de Montnegre (batxeig general)	4.956'00	21- X -1932	26- XI -1932
De Llançà al Port (reconstrucció d'un mur)	1.160'00	16- VI -1932	30- VI -1932
De Sant Miquel de Campmajor a Torn (eixampli corbes)	3.313'89	7- X -1932	
De Banyoles a la de Besalú a Roses (eixampli corbes)	4.686'54	18- IV -1933	28- XI -1933

NOM DEL CAMÍ	Pressupost Pessetes	Data d'apro- vació	Date d'acaba- ment
De Blanes a l'estació del F. C. (mur de contenció)	2.510'13	5- V -1933	12-XII-1933
De Pujarnol a la carretera d'Olot a Banyoles (murs de sosteniment)	2.781'00	26-VIII-1933	en construcció
De Maranges a Ger (mur de sosteniment i desvia- ció aigües rec «La Solana»)	14.439'52	17- X -1933	»
De Palafrugell a Calella i de Palafrugell a la car- retera de Girona a Palamós	3.150'00	11- XI -1933	
De Vilopriu a l'estació de Camallera (supressió de «badéns»)	6.436'53	11- XI -1933	
De la carretera de Madrid a França a la de Besalú a Roses per Borrassà i Ordis (modificació de rasants i supressió de «badéns»)	17.013'48	12- XII -1933	»
De Vilajuïga a Pont de Campmany (supressió «badén»)	1.000'00	18- XI -1933 30- XI -1933	»
De Figueres a Sant Climent Sescebes (construcció blocs «badén» Muga)	3.750'00	18- IV -1933	12-XII-1933
De Figueres a Espolla per Peralada i Mollet (blocs riu Muga i Llobregat)	750'00	31- III -1932	
De Figueres a Espolla per Peralada i Mollet (ei- xampli corbes i pont Retorcidor)	3.097'68	31- III -1932	
	28- IV -1932	30- VI -1932	
TOTAL	80.587'71		

Millores d'aquesta naturalesa, però de caràcter també municipal per la importància que tenen en l'urbanització dels pobles, són les unions de camins en les travessies de poblacions, ja sigui mitjançant variants que supprimeixin el pas per l'interior dels pobles, o bé la construcció en condicions de les travessies.

P O B L A C I Ó	PRESSUPOST — PESETES
Avinyonet de Puig Ventós.	3.224'00
Llanars.	2.789'62
Vilafant	9.005'30
Armentera	13.837'56
TOTAL	28.856'48

Aquestes obres tan necessàries són sol·licitades pels Ajuntaments interessats, als quals es demana cooperació, i la Generalitat procura destinar-hi en els seus pressupostos partides de relativa importància, si bé en aquestes comarques, per la novetat, no hi han dedicat més que 25.000 pessetes, que és l'import aproximat de les millores fetes o en projecte a Llanars, Vilafant i Armentera.

La Comissaria voldria que les poblacions del territori de Girona procuressin ajudar-la en el seu esforç, particularment aquelles en què els inconvenients són més apreciables.

Part important de les despeses de l'any 1933 és la relativa a la reconstrucció d'obres derruïdes i apariament dels desperfectes produïts per les inundacions de desembre de l'any 1932, com en dóna idea la taula adjunta, que comprèn les obres més importants.

NOM DEL CAMÍ	Pressupost — Pessetes	Data d'apro- vació	Data d'acaba- ment
De Llançà a la carretera de Vilajuïga a Pont de Campmany (murs de sosteniment)	7.302'70	10- I -1933	18- II -1933
Reconstrucció «pont-badén» sobre el riu Muga en el camí de Pont de Molins a Les Escaules	39.457'39	31- I -1933	
De Bordils a Madremanya (variant)	7.570'50	17- II -1933	
Pont damunt riu Tordera en el camí de Blanes a Malgrat (escullerat)	3.412'50	28- II -1933	12- XII-1933
De la Creueta a Madremanya (repar. pont Onyar)	3.400'00	5- V -1933	
Pont damunt riu Tordera en el camí de Malgrat a Blanes (murs de descàrrega)	943'74	5- V -1933	
De Camprodon a Setcases (mur de contenció)	10.207'75	5- V -1933	28- XI -1933
De Tragurà al de Camprodon a Setcases (mur de contenció)	3.565'48	5- V -1933	28- XI -1933
De Sant Miquel de Fluvià a Castelló d'Empúries (variant)	13.584'21	11- VII -1933	
De Figueres a Espolla per Peralada i Mollet (reconstrucció «pont-badén» Muga)	23.987'49	12- VIII -1933	
De Pont de Molins a Les Escaules (arranjament 200 metres ferm)	972'00	26- VIII -1933	11- XI -1933
De Santa Cristina d'Aro a Solius (reparació «pont-badén» Ridaura)	10.731'43	12- XII -1933	en construcció
De Peralada a Garriguella (arranjament passallis)	5.061'83	11- XI -1933	»
De Sant Miquel de Fluvià a Castelló d'Empúries (aixecament rasants i supressió «badéns»)	8.195'02	12- XII -1933	»
TOTAL	138.392'04		

RESUM

	PESSETES
Conservació ordinària	227.047'35
Reparacions extraordinàries	893.742'13
Ferms especials	231.276'75
Obres de millora	80.587'71
Travessies	28.856'48
Desperfectes causats per les inundacions . .	138.392'04
<u>TOTAL . . . . .</u>	<u>1.599.902'46</u>

Aquesta és a grans trets la tasca realitzada per la Comissaria en el que fa referència a la conservació de camins.

CONSTRUCCIÓ DE CAMINS

Sense modificació de cap mena s'han seguit les directrius imposades pels plans vigents en la construcció de camins veïnals; el remanent de la subvenció de l'Estat està compromès en els camins més ben classificats i es procura accelerar llur construcció, donant facilitats als municipis interessats.

Actualment els camins en construcció són els compresos en la taula següent:

NOM DEL CAMÍ	Quilòmetres
De Sant Vicenç de Camós a la carretera de Girona a Olot	5'493
De Terradelles a la carretera de Madrid a França.	1'290
De Garrigàs a l'estació de Vilamalla per Tonyà.	4'426
De Caça de la Selva a Caldes de Malavella amb ramal a Sant Andreu Salou	9'390
De la carretera de Santa Coloma a Lloret al balneari Termes Orion, amb pont damunt la riera Major	1'667
De Castell d'Aro a la platja de Sant Pol	3'255
De Foixà a la carretera de l'Estat de Parlabà a la carretera de Girona a Palamós	2'101
De Bagur a Palafrugell per Esclanyà	4'233
De la carretera de Medinyà a Banyoles, a Cornellà de Terri, a la de Ventalló a Banyoles, a Pujals dels Cavallers	2'449
De la carretera de Tossa a Sant Feliu a l'ermita de Sant Grau	5'269
Pont damunt el Tordera en el camí veïnal de Malgrat a Blanes	0'392
TOTAL	<u><u>39'965</u></u>

A punt de subhastar el de Castelló d'Empúries a Vilanova de la Muga.

Acordada la construcció dels d'Isòbol a All i d'Ogassa a Sant Joan de les Abadesses.

Acabat el projecte del d'Alp al confi en direcció a Prat (Lleida).

Molt avançat el projecte del d'Urús a la carretera de Ribes a Puigcerdà, per Das i Alp.

En estudi el pont d'Arenys d'Empordà sobre el Fluvià i el camí veïnal de Montagut a Sadernes.

S'han redactat els cinc projectes següents:

NOM DEL CAMÍ	Pressupost — Pessestes	Data d'apro- vació
De la carretera de Santa Coloma a Lloret al balneari Termes Orion, amb pont damunt la riera Major.	85.728'58	7 - X - 32
De Castelló d'Empúries a Vilanova de la Muga	71.424'97	1 - XII - 32
De Foixà a la carretera de Parlobà a la de Girona a Palamós	74.340'25	16 - IX - 32
De Bagur a Palafrugell, per Escclanyà	119.729'37	21 - I - 33
Aigües potables d'«Els Límits» La Jonquera.	33.332'93	

Els catorze reformats següents:

NOM DEL CAMÍ	Pressupost Pessefes	Data d'apro- vació
Pont «badén» sobre el Llobregat, camí de Figueres a Espolla per Peralada i Mollet	67.728'05	16 - VI - 32
Pont «badén» sobre el Muga, camí de Figueres a St. Climent Sescebes	45.744'54	22 - VII - 32
De Banyoles a Gallinés amb branca a Fontcoberta	172.706'88	22 - VII - 32
De Girona al de la Creueta a Madremanya	177.888'17	5 - VIII - 32
De Pedrinyà a la carretera de Girona a Palamós, per La Pera	44.195'65	16 - IX - 32
De la carretera de Medinyà a Banyoles, a Cornellà de Terri, a la de Ventalló a Banyoles, a Pujals dels Cavallers	92.003'53	7 - X - 32
De Maranges a Ger.	257.857'02	11 - XI - 32
Pont «badén» sobre el riu Muga, camí de Figueres a Espolla per Peralada i Mollet	87.615'10	4 - IV - 32
De Castell d'Aro a la platja de St. Pol	147.739'75	23 - V - 33
De Garrigàs a l'estació de Vilamalla, per Tonyà	80.584'41	30 - V - 33
De la carretera de M. a F. a la de Girona a Santa Coloma per Viloví (tros fins el perfil 156)	105.444'97	12 - VIII - 33
De Sant Vicenç de Camós a la carretera de Girona a Olot	117.089'88	11 - XI - 33
Pont «badén» s/ el Ridaura, camí de Sta. Cristina d'Aro a Solius	10.731'43	12 - XII - 33
Camí de servei per al material d'obres de la Secció d'Obres Públiques en el terme municipal de Palau Sacosta	16.336'32	30 - XII - 33

I les quinze liquidacions de les obres de construcció dels camins següents:

NOM DEL CAMÍ	Pressupost — Pessetes	Data d'apro- vació
De Sant Pere Pescador a l'Armentera	101.920'52	19 - V - 32
De Pardines a Ribes	240.646'93	8 -VII - 32
De Quart a la carretera de Riudellots a La Bisbal en terme de Sant Sadurní (secció de Quart a Montnegre)	182.862'30	8 -VII - 32
De Palol de Reverdit a la carretera de Girona a Banyoles	47.573'39	21 - X - 32
De Masarac a Pont de Molins per Vilarnadal	224.100'98	1 -XII - 32
De Banyoles a Gallinés amb branca a Fontcoberta (tros primer)	172.626'38	1 -XII - 32
De Romanyà de la Selva a la carretera de Sant Feliu de Guíxols a Palamós a La Bisbal, a Calonge	215.848'70	3 - VI - 32
De la carretera de Girona a Santa Coloma a la de Girona a Manresa, per Vilablareix i Salt (primer tros de la carrera de Girona a Santa Coloma a la Parròquia de Vilablareix)	33.029'93	7 - III - 33
De Vilaritg	122.292'19	4 - IV - 33
De Riells a Breda	192'752'10	11 -VII - 33
Pont «badén» riu Llobregat, camí de Figueres a Espolla per Peralada i Mollet.	52.378'25	9 - IX - 33
Camí de Santa Cristina d'Aro a Solius, amb pont sobre la riera Ridaura	52.383'49	9 - IX - 33

NOM DEL CAMÍ	Pressupost — Pessefes	Data d'apro- vació
Pont riu Muga camí de Figueres a Sant Climent Sescebes	35.197'87	12 -XII - 33
Pont riu Muga camí de Figueres a Espolla per Peralada i Mollet	70.144'91	12 -XII - 33
De Maranges a Ger.	257.857'02	12 -XII - 33

La continuïtat de l'obra realitzada dóna com a conseqüència la confiança que en les comarques de Girona hi ha en què el millorament de les comunicacions i en general de totes les obres públiques serà més actiu quan estiguin traspassats els serveis, que és aspiració sentida i palesada per tots els gironins.

INSTITUT CONTRA L'ATUR FORÇÓS

L'Institut contra l'atur forçós, en la seva actuació dins les comarques gironines, no s'ha limitat a la confecció d'estadístiques, difusió dels principis en què s'inspira, redacció d'informes, intervenció en les obres executades per la Generalitat — que, com en el cas del pavelló per a crònics tranquils del Sanatori Martí i Julià, del qual es parla en altre lloc, és de gran transcendència — sinó que construeix obres en els llocs més afectats per aquest flagell social de l'atur forçós, havent ja subhastat el camí de la carretera de Tossa a Sant Feliu de Guíxols a l'ermita de Sant Grau.

Aquesta obra, a més dels avantatges que proporciona, beneficia les poblacions que l'han demanada — Sant Feliu de Guíxols, Llagostera, Tossa i Castell d'Aro — i permet donar feina a part del contingent d'obriers en atur forçós d'aquesta zona tant castigada.

El camí està comprès en el pla provincial dels preferents, però la insuficiència de la subvenció de l'Estat no permetia emprendre aquestes obres.

El pressupost és de 183.231'30 pessetes. L'Institut contra l'atur forçós hi contribueix amb 101.154'72 pessetes i l'Ajuntament de Tossa amb 82.096'58 pessetes.

La subvenció de l'Institut contra l'atur forçós és a reemborsar, en cas que l'Estat amplii la subvenció atorgada per a la construcció de camins.

La direcció i inspecció de les obres és a càrrec de la Secció d'Obres Públiques de la Comissaria, la qual contribueix així a fer possible el compliment eficient de la missió social confiada a l'esmentat Institut.

JUNTA PRO DAMNIFICATS DE LES COMARQUES GIRONINES

A conseqüència de les persistents i extraordinàries pluges caigudes a les comarques gironines durant la segona quinzena del mes de desembre del 1932, els rius sofriren un augment extraordinari de caudal, originant les avingudes més importants que es recorden per llur intensitat i durada.

El primer President de la Generalitat, l'honorable senyor Francesc Macià, el 23 de desembre del 1932, primer dia que les aigües permeteren fer el recorregut, visità Llagostera, Palamós, Pals, Torroella de Montgrí, Verges, Armentera, Sant Pere Pescador, Torroella de Fluvià, Castelló d'Empúries, Figueres, Banyoles i Girona, i donà una sensació de recolzament moral a tots els damnificats, que més tard, amb les disposicions del Govern de la Generalitat i les gestions prop de l'Estat i els Serveis que en depenen, es convertí en un ajut material, del qual més endavant donarem una breu idea.

Donatà idea de la magnitud de les pèrdues sofertes el resum de les quantitats declarades pels Ajuntaments dels

pobles afectats; però hem de fer l'advertiment de què entre aquestes quantitats sols hi ha consignades les que venien valorades en pessetes.

Ter	1.086.255'60	pessetes
Fluvià	79.086'00	«
Segre.	44.300'00	»
Muga.	673.400'00	»
Daró	246.503'20	»
Riera Santa Coloma.	36.050'00	»
Altres vessants fluvials	119.848'50	»
<hr/>		
TOTAL.	2.285.443'30	pessetes

D'aquest resum pot deduir-se que, tenint en compte totes les pèrdues, haurien d'ésser evaluades en més de cinc milions de pessetes.

Per si eren poques aquestes pèrdues, vingueren les més sensibles: la mort de tres picapedrers al Sallent i d'un jove de 18 anys a Girona.

El sentit de cooperació dels catalans es manifestà de seguida amb espontànies subscripcions i organització d'actes benèfics a diversos indrets de Catalunya i amb subvencions de les nostres Corporacions públiques, encapçalades pel Govern de la Generalitat, el qual, estimant convenient la creació d'una Junta encarregada de l'organització, recaptació i distribució de socorsos als perjudicats, el 9 de gener del 1933 decretà la constitució de la Junta pro damnificats de les comarques gironines.

Aquesta Junta està formada pel Conseller d'Agricultura i Economia de la Generalitat, President; el Comissari i el Governador civil de Girona i els Alcaldes dels tres Caps de partit afectats per les inundacions: La Bisbal, Figueres i Girona.

Més tard, per haver-se produït un canvi en les persones que ocupaven el càrrec de Conseller d'Agricultura i Economia i el de Comissari Delegat de Girona, i per tal que la Junta no es veiés privada del concurs dels senyors Antoni

Xirau i Josep Irla, per Decret del dia 6 de març era ampliada amb aquests dos Diputats gironins al Parlament català i eren designats Vicepresidents els senyors Comissari i Governador.

La Junta es constituí en el Govern civil de Girona el dia 13 de gener i concedí facultats al Vicepresident senyor Lluís Prunés per a rebre els donatius i dipositar i retirar amb la seva sola signatura les quantitats necessàries als fins de la Junta, del compte que s'acordà obrir a la Caixa d'Estalvi de la Generalitat.

L'Estat concedí una subvenció, d'acord amb la Llei de 30 de desembre del 1932, que ascendeix a 100.000 pessetes, les quals foren lliurades al senyor Governador.

La Junta creada per la Generalitat pogué fer una acció conjunta, per la circumstància de formar-ne part el Governador senyor Prunés, el qual portà a terme els acords presos, essent molt encertada la seva gestió.

Els Enginyers d'Obres Públiques de la Generalitat, ajudats pels de l'Estat, realitzaren una inspecció en els rius més importants de la comarca, aturant-se especialment en aquells on els danys revestien majors proporcions i on el perill que comportava la destrucció de les defenses i marginacions era major.

Tant el Governador com la Junta cregueren que fonamentalment els recursos de subvencions i subscripcions havien de destinar-se a l'execució d'obres hidràuliques que permetessin tornar els mitjans de defensa contra les crescudes a l'estat de conservació en què es trobaven abans dels aiguats, per a poder posar-se en condicions de suportar les crescudes ordinàries dels rius, que, altrament, tal com havien quedat molts punts dels marges, haurien causat tants danys com les inundacions de caràcter extraordinari que les havien produït.

El primer Conseller de la Generalitat, senyor Lluhí i Vallescà, pogué comptar, després d'encertades gestions, ajudades per la bona disposició a que trobà per part del senyor Delegat dels Serveis Hidràulics del Pirineu Oriental, amb el personal especialitzat dependent d'aquella Delegació.

Els Enginyers senyors Carrera i Cruañas han redactat dues sèries de projectes:

PRIMERA SÈRIE

TERME MUNICIPAL	RIU	Pressupost — Pessetes
Llança	Riera	22.473'72*
Cabanes	Llobregat	13.913'64
Peralada	id.	5.142'92
Vilanova de la Muga	Muga	50.633'38
Castelló d'Empúries	id.	20.750'93
Vilasacra	Manol	9.237'30
La Tallada	Ter	25.990'85
Verges	id.	23.199'30
La Bisbal	Daró	35.129'68
Torroella de Montgrí	Ter	1.630'74
TOTAL		208.102'46

SEGONA SÈRIE

TERME MUNICIPAL	RIU	Pressupost — Pessetes
Castelló d'Empúries	Muga	6.992'44
Vilanova de la Muga	id.	20.106'90
Peralada	id.	5.564'10
Port de la Selva	Rieres de la Selva i Rubies	28.188'10
Ventalló	Fluvià	9.785'72
Girona (Devesa)	Ter	51.955'67
Girona (Pedret)	id.	11.178'50
Cervià de Ter	id.	15.314'82
Vall-llobrega i Sant Joan de Palamós	Aubi	9.565'28
TOTAL		158.651'53

Aquests projectes foren informats pel Cap d'Obres Públiques per a fer un repartiment de la subvenció de l'Estat, tràmit obligat per la Llei.

Aquestes obres són del tipus de les de caràcter particular subvencionables per l'Estat i llur direcció i inspecció han estat encarregades a la Secció d'Obres Públiques de la Comissaria, la qual ha tingut cura de tota la tramitació de la part tècnica de les obres.

A més de les obres projectades per la Delegació dels Serveis Hidràulics del Pirineu Oriental, s'ha donat ajut a Besalú per a la reconstrucció d'una passera damunt el Fluvià, la qual, encara que deficientment, treu de la comunicació el municipi de Sant Ferriol; a Tordera, per a la conservació d'un tros de camí que comunica una part del terme municipal amb la de l'altre marge del riu Tordera, i a Riudarenes, per a la conservació de les defenses del marge esquerre de la riera Major de Santa Coloma, que és on està ubicada la població que restava desemparada.

Les obres executades amb la intervenció de la Junta pro damnificats, dirigides i inspeccionades pel personal tècnic de la Comissaria, no és exagerat de calcular que han assolit un cost total de mig milió de pessetes, essent aquest un dels casos en què els avantatges de la nova organització de Catalunya han estat més palesos.

SERVEIS D'INDÚSTRIA

Entre la tasca realitzada pels Serveis d'Indústria de la Generalitat a les comarques gironines des del primer de juliol del 1932 fins al 31 de desembre del 1933, hem de remarcar els assumptes que s'expressen a continuació:

PATENTS D'INVENCIO

Han estat posades en pràctica les següents:

Al senyor Joan Agustí Vergés, per perfeccionament en les màquines per a fabricar gèneres de punt amb dibuixos.

A *Comptoir des Textiles Artificielles*, per un sistema de guia giratòria per a fils o filaments.

Al senyor Rafael Masó i Valentí, per un procediment per a la decoració de terra cuita.

Al senyor Silveri Navarra, per perfeccionament de sulfatadores portàtils.

Al senyor Joaquim Soler Saderra, per perfeccionaments introduïts a les màquines per a preparar bastons destinats a la confecció de cercles de fusta fibrosa.

Al senyor Bernat Butinyà, per una caixa plegable per a transportar fruites.

PATENTS D'INTRODUCCIÓ

A S. A. Grober i C.^a, per perfeccionament en la fabricació de botons de *corozo*.

Al senyor Carles Portabella, per un procediment per a cabetejar cordons i trenzilles per a cotilles, calçat o altres aplicacions.

A *Manufacturas de Corcho*, per un procediment de fabricació de tacs per a escopeta, fets de gra de suro comprimit.

A la S. A. Muller & Mann, per uns procediments per a fabricar masses a base de sang, susceptibles d'ésser acolorides, per a obtenir masses tenyides de sang dessecada i per a fabricar directament de la sang cossos acolorits.

Al senyor Enric Wincke, de Palamós, per un procediment de fabricació de mangueres amb teixits tubulars.

SOLUCIÓ D'UN CONFLICTE

La *Jefatura* dels Serveis d'Indústria intervingué a l'anunciar la *S. A. de Fibras Artificiales*, de Blanes, el tancament de la seva fàbrica, que hauria deixat sense feina més de mil obrers.

Aquest conflicte fou solucionat satisfactòriament, i la *Jefatura* va rebre una encomiàstica comunicació de l'Honorable Governador Civil senyor Lluís Prunés, per la cooperació prestada.

MAPA

La mateixa Oficina va fer un mapa de totes les línies de transport d'energia elèctrica, amb indicació del voltatge i de les estacions productores, diferenciant les hidràuliques de les tèrmiques, el qual va ésser facilitat al senyor Governador per tal de poder garantir el subministre durant l'anunciada vaga dels obrers de les empreses d'electricitat.

VERIFICACIÓ DE COMPTADORS

Pels Serveis d'Indústria ha estat realitzada la verificació de 988 comptadors d'aigua, 135 de gasolina, 1.278 de gas, 10.129 elèctrics per a enllumenat, 1.392 per força motriu, 56 transformadors i 4 aparells de mesura de precisió.

ALTRES SERVEIS

La contrastació ordinària de pesos i mesures s'ha verificat pels Serveis d'Indústria a la majoria de les poblacions de les comarques gironines.

Han estat tramitats i despatxats els següents expedients de reconeixement i prova d'automòbils i verificació de taxímetres:

25 de primera categoria; 234 de segona; 186 de tercera; reconeixement periòdic normal o per reforma de vehicles, 424; exàmens de conductors de primera classe, 343, i de segona classe, 662.

E F E M È R I D E S

LA CARRETERA DE MASSANET DE CABRENYS A FRANÇA

Visita d'autoritats franceses

El dia 20 de setembre del 1933, al migdia, arribà a Girona una Delegació d'autoritats franceses, formada per les personalitats següents:

M. François Taviani, Prefecte dels Pirineus Orientals.
M. Jean Paira, President del Consell General dels Pirineus Orientals i Diputat a Corts per Perpinyà.

M. Joseph Parayre, Diputat a Corts per Ceret.

M. Batiste Pams, President de la Comissió Departamental.

M. Tarris, Conseller General i Alcalde de Ceret.

M. Ribou, Conseller General.

M. Pezières, Conseller General.

M. Chauvet, Conseller General.

M. Brégulat, Conseller General.

M. Brunet, Conseller General,

M. Conte, Enginyer Cap de Ponts i Camins i del Servei Veïnal.

M. Colomer, Secretari General del Consell General.

M. Bonnet, Cap de Divisió de la Prefectura.

M. Solar, Cap de Divisió de la Prefectura,

M. Descoux.

M. Marcel Parayre.

Acompanyava la Delegació d'autoritats franceses, des de Perpinyà, el funcionari de la Comissaria de la Generalitat, senyor Rafael Sot-Delclòs, i, des del Perthús, l'Agent Consular de França a Girona, senyor Josep Esteve.

A la Casa de la Ciutat de Girona esperaven la Delegació francesa el Governador civil, senyor Lluís Prunés; el Comissari de la Generalitat, senyor Puig Pujades; l'Alcalde accidental senyor Josep M.ª Dalmau Casademont; els tinents d'Alcalde, senyors Vidal i Busquets; l'Ajuntament de Massanet de Cabrenys en incorporació, presidit per l'Alcalde senyor Joan Caula; l'Alcalde de Darnius, senyor Gorgot; el propietari de Tapis, senyor Manuel Batlle; els Caps d'Obres Públiques de l'Estat i de la Generalitat, senyors Moreno i Nobell; el Secretari de la Comissaria de la Generalitat, senyor Brunet; el Cap de la Secció de Governació, senyor Rahola; l'Arquitecte de la Comissaria, senyor Blanch; el Cap del Servei de Monuments i Museus, senyor Subias, i els funcionaris de la Secció d'Obres Públiques, senyors Izquierdo i Sot-Delclòs (Rafael).

En el saló de sessions de l'Ajuntament es reuniren els esmentats senyors, en sessió de treball, després d'haver-se canviat unes paraules de salutació entre l'Alcalde senyor Dalmau i el President del Consell General, M. Payra.

Diversos assumptes, igualment interessants per al Departament de Perpinyà i per a les comarques gironines, foren exposats pels Diputats francesos MM. Payra i Parayre; però el principal motiu de la visita fou la carretera de Massanet de Cabrenys a França, per Tapis.

El President del Consell General, M. Payra, i el Diputat per Ceret, M. Parayre, explanaren en bells i documentats parlaments la necessitat d'aquesta via de comunicació en profit dels interessos materials de l'Empordà i el Vallespir. Adduïren raons econòmiques de pes i també raons morals molt considerables, les quals han d'esperonar les autoritats espanyoles a procurar que aquest projecte sigui ben tost una realitat.

En nom del Govern de la Generalitat, els contestà el Comissari senyor Puig Pujades, el qual manifestà que, des d'aquell moment, les autoritats espanyoles considerarien com un deure d'honor el portar a cap aquell projecte. Afirmà que en l'actualitat la Generalitat no compta amb mitjans per afrontar un projecte de tant de cost, però que el Govern de Catalunya, una vegada fet el traspàs dels Serveis d'Obres Públiques, resoldrà aquesta qüestió, passant el projecte de camí veïnal a carretera nacional, i d'aquesta manera, l'Ajuntament de Massanet de Cabrenys no haurà d'aportar cap quantitat per a la construcció, fent així més possible la realització d'aquesta obra que ha de donar vida a tota una comarca i ha d'estreñer més i més els llaços de germanor entre els catalans d'ací i els del Rosselló.

L'Alcalde de Massanet de Cabrenys dedicà paraules d'agraïment a les autoritats franceses i al representant del Govern de Catalunya, i remarcà que la vila que representava no oblidaria mai el valuós ajut que a tothora els havien prestat els germans del Rosselló per a aconseguir aquesta carretera.

Després de la sessió de treball, els reunits visitaren els monuments artístics i històrics de la ciutat, i, a les dues de la tarda, tingué lloc un àpat de germanor franco catalana al «Peninsular Grand Hotel», en el qual pronunciaren brindis, que foren molt aplaudits, l'Alcalde senyor Dalmau, el Conseller M. Ribou, el Diputat per Ceret, M. Parayre, el Governador civil senyor Prunés, el Comissari de la Generalitat, senyor Puig Pujades, i el President del Consell General, M. Payra.

Tots els oradors prometeren novament treballar de ferm fins aconseguir que fos un fet la carretera de Massanet de Cabrenys a França, per Tapis, i l'Alcalde d'aquella població tornà a regraduar, amb efusives paraules, els bons propòsits de tots.

El Comissari de la Generalitat va associar-se a l'acte amb aquestes paraules:

«Catalunya ha sabut guanyar-se dignament el dret a governar-se ella mateixa. Comença, doncs, per a tots els catalans una nova era. Cal que d'ara endavant, més conscients que mai dels nostres actes, tots els catalans, tots, i els més joves amb una major decisió i amb un més clar, intel·ligent radicalisme, ens habituem a manifestar-nos en cadascuna de les nostres activitats, de la manera més característica i més específicament catalana.

Cal que Catalunya sigui cada dia més ella mateixa; que el seu cap i els seus sentits siguin ben catalans, i el seu cor ben català, i els seus braços ben catalans... No pas per a recloure'ns en nosaltres mateixos, oblidant les coses que passen fora de casa, sinó ben al contrari. Volem afirmar la nostra personalitat per a deixar vibrar la nostra ànima — la nostra — als batecs de l'ànima universal; volem tenir els nostres ulls—els nostres—oberts a totes les ànsies de l'amor i de la justícia del món; volem tenir lliures i forts els nostres braços, no pas per a escometre ningú, ni enterbolir la pau del viure d'altri amb condemnables instints de lluita, sinó

uns braços oberts a la vinguda cordial de tots els homes, abraçada que esdevé més fervorosa quan de germans veritables es tracta, com és el cas d'avui, en què ens és avinent d'acollir els germans de la Catalunya francesa amb tota la nostra joia, franca i serena, de veritables catalans.

Les hores de prova que la tragèdia de la Gran Guerra portà al noble poble de França, ens serviren a nosaltres catalans per a testimoniar-vos la nostra simpatia i demostrar-vos la nostra adhesió a la causa de la Justícia i del Dret per la qual tan gloriosament lluitàreu i vencéreu.

Avui, que ens és donat de rebre la visita dels digníssims senyors Prefecte i President del Consell General, i els altres representants de la França augusta, que venen a estrènyer els lligams que amb ells ens uneixen, maldant per a obrir nous camins acollidors d'intercanvi i d'amistat, volem renovar la nostra efusió i donar-vos la benvinguda.

Jo voldria posseir en aquest moment el do sagrat de la paraula bella, que és cant i poesia alhora, per a saber dir-vos la nostra satisfacció en acollir els representants de les terres ubèrrimes del Rosselló, que venen a visitar la Catalunya alliberada pel seny de la República Espanyola; d'aquesta República que aspira a ésser la germana petita de l'exemplar República Francesa, espill de pobles conscients i lliures que ha fet estimar arreu els colors de la seva bandera gloriosa, barreja de blavor esperançadora, de vermell coratjós, lligats per la blancor de la puresa immaculada.

En nom del Govern de la Generalitat, i amb tota la cordialitat d'un veïnatge que converteix la línia fronterera en lligam espiritual, plau-me adreçar al senyor Prefecte dels Pirineus Orientals, al senyor President del Consell General, als senyors Diputats i als senyors Membres de l'Assemblea Departamental, la més respectuosa salutació, desitjant els sigui plaent l'estada a les terres gironines, les quals desitgen perdurar en el vostre record com la visió d'un poble que, nascut totjust en el món de la llibertat, aspira a ésser mereixedor d'aquesta llibertat que li ha reconegut la

República Espanyola, digna germana de la gloriosa República Francesa, poble modèlic en cultura i democràcia.»

Seguidament el mateix senyor Comissari afegí, en francès:

«C'est pour moi un grand honneur de vous saluer au nom de la Généralité de Catalogne à l'occasion de votre voyage en terres d'Espagne, pour rendre encore plus étroits les liens d'amitié qui unissent les deux Républiques latines.

La finalité de votre visite nous est des plus agréables, puisqu'il s'agit d'ouvrir de nouvelles routes à la culture, à la civilisation et à la fraternité de deux peuples qui désirent vivre plus que jamais fraternellement unis.

M. le Préfet:

M. le Président du Conseil Général:

Mesdames, Messieurs:

A la prospérité de votre belle terre de France et à l'honneur de ses femmes, si vaillantes et si fortes pendant la lutte glorieuse pour la défense du droit et de la civilisation.»

I CONGRÉS DE TURISME DE LA COSTA BRAVA

El dia 16 d'octubre del 1933, prèvia convocatòria de la Comissió organitzadora, va tenir lloc en el Restaurant de Sant Sebastià, de Palafrugell, el I Congrés de Turisme de la Costa Brava, presidit pel Comissari de la Generalitat i amb assistència de l'Honorable Conseller d'Economia i Agricultura, senyor Ventosa i Roig.

El Comissari de la Generalitat féu el següent parlament inicial:

«La Generalitat de Catalunya, i en nom seu la Comissaria Delegada a Girona, conscient de la infinita transcendència que per a la vida de la nostra Pàtria té l'endegament de les possibilitats turístiques de Catalunya, no dubtà en posar sota els seus auspicis aquesta Assemblea, organitzada per elements hotelers de la comarca.

Entre les fonts de riqueses inexplorades encara a Catalunya, cal remarcar d'una manera especial les que comporta l'afluència turística, tant pel que es refereix a l'ordre econòmic, l'eufòria del qual hauria de reportar a la nostra terra, com al prestigi social i polític que porta aparellada aquesta realitat de caràcter internacional.

Per a l'atracció del turisme en general i d'una manera particular del contingent internacional, cal posar en valor aquelles reserves de la pròpia personalitat, del tipisme, que en podríem dir, que han romàs pures sota el nostre cel puríssim i a redós de les nostres cales mirífiques.

Organitzar un país per al turisme vol dir capacitar-lo industrialment i socialment, endreçar-lo talment com la bona mestressa endega la casa, i preparar l'utilatge i controlar el servei, el dia de rebre'l. D'això es desprèn la necessitat d'una gran cooperació general i la utilitat d'una ordenació superior, orientada per una visió prèvia de totalitat.

Cal iniciar aquesta visió de conveniència i dignitat col·lectiva, si volem fer una Catalunya amable als ulls del foraster, interessant dins l'aspecte climatològic i pintoresc, i també dins l'urbà, per la bona conservació dels seus monuments i de les seves vies de comunicació, per la netedat i higiene de les seves ciutats i pobles i platges, tant com per la civilitat dels seus fills, per la seva cuina sana i la perfecció dels seus serveis de transport i albergatge, àdhuc els humils.

Catalunya, amb Mallorca, posseeix dues forces naturals i formidables d'atracció turística, el camp de les quals és d'ordre internacional: les formosors de la Illa Daurada i la majestat personalíssima de Montserrat són més que suficients per a despertar l'atenció dels viatgers d'arreu del món. Es a l'ombra d'aquells dos focus d'atracció que cal organitzar el turisme a la resta de Catalunya, que posseeix abundantment objectius i al·licients diversos, que han d'ésser valoritzats amb el seny i cura dels ciutadans tots.

Nosaltres som dels que creiem que amb un simple presupost del Govern de la Generalitat de Catalunya no podríem resoldre el problema del turisme. La seva extraordinària complexitat exigeix un esforç general i una visió de conjunt, i cal reconèixer que aquest afer del turisme, d'entre tots els afers de caràcter col·lectiu, és el que més necessita, per a desenvolupar-se, l'escalf benefactor del patriotisme.

El turisme es refereix a tota persona que sojorna fora de la seva residència acostumada. El turisme és practicat des dels temps més llunyans, per imperatius de salut, per esperit religiós, per interès d'estudi i pel plaer de contemplar tot allò desconegut que existeix de monumental, d'exòtic i de pintoresc. Modernament, per efecte de la difusió cultural i pels nous mitjans de comunicació, són tantes les forces motores d'aquest esport universal, que la seva pràctica ha vingut a generalitzar-se com a necessitat de l'esperit i d'equilibri, principalment per aquells que viuen dintre el clos trepidant de les grans ciutats. Així el turisme, penetrant arreu, ocasiona un sèguit intercanvi d'uns pobles amb els altres. Aquest intercanvi exigeix avui a tot poble civilitzat un mínim muntatge per a la recepció del foraster, proporcionada a la concentració constant o periòdica del turista.

De la sèrie d'activitats socials, industrials i de govern indispensables a orientar, mantenir, fixar i regir la població flotant, cal fer-ne varis grups amb mires a les funcions que han de portar a terme.

Això que estem dient no és cap novetat, ni pretenem parlar-ne com a tal: tots els pobles civilitzats, després del gran trasbals que culminà en el Tractat de Versalles del 28 de juny del 1919, compregueren la transcendència política i financiera que l'organització turística representa.

França fixà la missió del seu *Office Nationale du Tourisme* l'any 1919. Polònia, Itàlia i Suïssa s'organitzen el mateix any. En 1922 Bulgària aprova la constitució de la *Societat Búlgara de Turisme*. Els altres pobles d'Europa no tardaren a estructurar les seves ànsies turístiques.

Dintre l'ordre econòmic, el turisme afecta la totalitat de comerços i indústries; però la indústria més directament interessada i per tal la més representativa dintre les activitats turístiques, és la indústria hotelera, que a la vegada motiva un augment de consum dels productes agrícoles, pecuaris, dels articles de luxe i dels de totes aquelles indústries proveïdores del mobiliari, teixits, vaixel·la, vidre, etc.

En el ram de transports, obre el turisme directament i alhora impulsa i afavoreix la florida dels negocis de cafès, bars, teatres, cinemes i empreses de serveis públics.

Motiva sovint i dona vida als esports i a aquella varietat d'indústries de temporada que són el gra de sal de les estacions climatològiques i termals.

Justifica, finalment, una munió de petites indústries productores d'objectes típics, recordatoris, vistes fotogràfiques, ceràmica, vidre, ferro; els quals, fets intel·ligentment, porten en les seves entranyes la sentor íntima de la terra que el turista visità i admirà i recordarà fervorosament, si hi ha trobat l'acollida que es prometia.

Es per a avivar l'interès de tots, de vegades condormit amb el petit guany del viure quotidià, que hem volgut cooperar a la celebració d'aquesta Assemblea, l'èxit de la qual depèn de la voluntat exclusiva dels assembleistes que, conscients de la transcendència del problema, no deixaran d'aportar llur ajut a l'obra d'estructurar un Patronat de Turisme de la Costa Brava que va de Blanes a Portbou, el qual no ha de trobar-se en pugna amb els Sindicats d'Iniciativa local que, actuant amb plena autonomia, poden i deuen col·laborar a l'obra de conjunt del Patronat, a mesura de les seves forces, deixant a tothora superar els petits localismes per l'amor que hem de posar a totes les coses que tendeixen a fer conèixer Catalunya com un poble fort i potent, capaç de realitzar en el món civilitzat els seus enlairats destins.»

Seguidament féu ús de la paraula el senyor Jaume Marill, representant del Patronat de Turisme de Barcelona,

el qual pronuncià un extens discurs, que sintetitzà en les conclusions següents:

«Constituir l'organisme que ha d'endegar tots els esforços i iniciatives encaminades a impulsar el corrent turístic de la Costa Brava, d'acord amb les directrius exposades per la Ponència.

Obrir una subscripció entre tots els elements interessats en el Turisme de la Costa Brava per a organitzar la propaganda.

Estudiar la fixació d'unes tarifes reduïdes en tots els hotels de la Costa Brava per a regir durant el període del primer d'octubre al 31 de març, a fi d'iniciar l'atracció del turisme de repòs o sigui el de llarga estada.

Dirigir-se als Ajuntaments, Generalitat de Catalunya i altres organismes oficials sol·licitant llur ajut econòmic per a realitzar el pla de divulgació turística de la Costa Brava.

Demandar a la Generalitat de Catalunya que estudiï la forma per a poder anar ràpidament a la implantació del Crèdit Hotelier a Catalunya.

Sol·licitar la rebaixa dels impostos que pesen sobre els serveis d'autocars que responen a finalitats exclusivament turístiques.

Interessar de la Generalitat de Catalunya que s'encarregui de l'arranjament de les carreteres que abans tenien un interès purament local, però que ara, degut al turisme, han esdevingut d'interès general.»

Després d'ésser discutides aquestes conclusions, amb la intervenció d'alguns assembleïstes, foren aprovades per unanimitat.

A continuació el Comissari de la Generalitat desenvolupà la seva Ponència en els termes següents:

«Les antigues romeries als santuaris, que atreïen les multituds seduïdes pels miracles i per l'esplendor dels temples i ciutats, han pres avui un nou aspecte. Ahir, era Delfos, Tebes, l'Acròpolis d'Atenes, Santiago de Galícia, Saragossa, Montserrat, etc., etc., cap on es canalitzaven les gentades, mogudes per un fervor religiós.

Totes aquestes ciutats tenien les seves rutes, millors i més ben cuidades que les restants del país. Sempre, totes aquestes ciutats cuidaven el seu aspecte i volien deixar un record en l'esperit del visitant, que, impressionant la seva ànima, fos un devot propagador de la ciutat.

Avui, quan hom torna d'un viatge, i amb visió quasi cinematogràfica, fa passar pel seu pensament la imatge dels pobles i llocs que ha visitat, s'ofereix a l'observació un cas curiós. Unes ciutats us han deixat la recança de tornar-hi, altres les recordeu per oblidar-les i n'hi ha que ni tan sols les recordeu.

Heus aquí, amb aquesta petita exposició, la manifestació més ferma del turisme.

A l'antiguitat, ni el santuari de Delfos, ni les Olimpíades d'Atenes, ni Santiago, ni Montserrat, no haurien aconseguit de moure les multituds, si no haguessin deixat en l'ànima de cada visitant un record perenne de la seva visió, unes vegades de paisatge — cas d'Atenes —; altres de la seva arquitectura — Santiago — i altres panoràmiques — com el nostre Montserrat.

Però, un nou factor desconegut dels nostres avantpassats ha creat la nostra civilització, aportant a la vida dels pobles una nova dimensió: la velocitat.

Quan Diesel inventava el motor d'explosió, una nova era marcava el començament de la civilització moderna. El que podríem dir-ne l'«edat del motor» ha nascut amb nosaltres, i amb l'avenç de la velocitat s'ha desvetllat en tots els ciutadans una ànsia de conèixer viles, pobles, ciutats i costums.

A la romeria, al pelegrinatge, ha substituït el turisme. ¿I què és el turisme? No és un artifici; és, en el fons, el desig de fruir unes hores, uns dies de bellesa.

Mireu les correnties de la gent: la ciutat històrica, el santuari, el paisatge, la marina. Penseu amb els ciutadans que devien visitar Girona a l'Edat Mitjana i els qui la visiten avui. Mireu la nostra Costa Brava, descoberta en la seva bellesa pels grecs a Empúries, després de llargs

viatges, i penseu en les facilitats amb què l'estranger la pot recórrer i amb els mils i mils de recones que encara hi ha per descobrir.

Penseu amb els milers de catalans que no han fruit el goig inexplicable de la plana de l'Empordà, vista des del monestir de Sant Pere de Roda.

Penseu amb el tresor turístic de Lloret de Mar, Tossa, Sant Feliu, S'Agaró, Palamós, Sant Sebastià, Bagur, Torroella, L'Escala, la incomparable badia de Roses, el poema de Cadaqués, les platges de Llançà i Port de la Selva. I tot seguit se us acut de pensar que difícilment hi haurà altra terra de més meravelles.

Heus aquí, doncs, la primera matèria del turisme: la Natura. Després, l'home posant en valor les seves riqueses: reglamentació del turisme.

I tot seguit tindrem la convicció que turisme es sinònim d'urbanisme. I urbanitzar no vol dir crear artificialment bellesa, sinó tot el contrari: treure de la natura tot allò que no deixa veure la seva bellesa.

I el turisme a la Costa Brava no és altra cosa que urbanitzar la nostra costa. Aprofitar els elements naturals, posant-los en valor perquè cada poble tingui la seva pròpia personalitat, curant de posar en relleu tot allò que de típic tingui.

I al costat d'aquesta obra de caràcter nostre, cal pensar en l'obra d'atracció dels ciutadans d'altres terres, és a dir, en l'obra de propaganda, per a la qual precisa l'esforç de tots a fi de coordinar un pla d'actuació de conjunt. Cal atreure primer el nostre compatriota que encara no coneix prou bé la nostra terra, i després el foraster; és a dir, cal fer propaganda dintre i fora de Catalunya.

Però, per a portar endavant tot pla de propaganda de la Costa Brava, cal pensar en primer terme en la facilitat de les comunicacions i, en aquest aspecte, una carretera que voregés la nostra Costa seria un dels més grans atractius turístics de Catalunya. Part d'aquesta carretera està ja construïda, però hi ha altres trossos, segurament els de

major bellesa, que estan per construir. Penseu en una carretera que unís pel litoral Bagur amb L'Escala, L'Escala amb Roses, i Roses amb Cadaqués i Port de la Selva.

Una carretera turística no vol dir solament comoditat de circulació, sinó que vol dir un estudi acurat del seu traçat, procurant rehabilitar cada paisatge, cada vista panoràmica, cada bellesa arqueològica que 'es troba en el seu recorregut.

Afegiu a això la vista atraient de les nostres viles, per a la qual els Alcaldes tant poden fer: ja obligant els propietaris a mantenir netes i emblanquides les façanes de les cases, ja millorant amb encertades urbanitzacions els carrers i places públiques, com ja haveu fet alguns de vosaltres, a L'Escala, per exemple; ja desvetllant en els habitants uns hàbits de correcció i simpatia; ja curant que tota pedra arquitectònica sigui degudament respectada i catalogada; ja procurant, igualment, que en els hotels i fondes, al costat d'una escaient presentació, hi hagi també un servei perfecte i regeixin uns preus mòdics.

No aspirem a fer imitacions d'altres ciutats, ni vulguem reproduir a casa nostra el típic d'altres països; vulguem única i exclusivament dibuixar sobre la Costa Brava, la imatge immortal de la nostra ànima catalana.

Turisme a la Costa Brava, vol dir donar una valor universal a aquest tros de Mediterrània, que si ahir fou enllaç de dues civilitzacions, avui ho pot ésser de dues cultures.

Afirmem la nostra personalitat, que fent-ho farem la millor obra de propaganda turística, i amb ella donarem nous dies de glòria a Catalunya.»

Ponència de la Comissaria de la Generalitat

«1.ª Recabar de tots el Municipis enclavats en la zona costera que va de Blanes a Portbou, i passant per Girona i Figueres a l'interior, que prenguin l'acord de col·laborar a l'obra del Turisme:

- a) Catalogant els monuments i obres d'art locals, fent

els possibles per a què no desapareguin del lloc on radiquen i constitueixen la riquesa espiritual de la nostra terra.

b) Conservant el tipisme local, que no s'ha de confondre amb la deixadesa i la manca d'higiene.

c) Urbanitzant i embellint les viles i pobles respectius, sota la cura de persones preparades, impedit la destrucció de belles perspectives, de carrers típics, d'arbres respectables, i defensant les nostres platges d'enlletgiments que desvirtuïn la seva personalitat.

d) Contribuint amb aportacions raonables a la construcció de noves carreteres que evitin l'isolament dels pobles i els bells indrets.

e) Estimulant amb premis mensuals la cura que posin els peons caminers en el manteniment de les rutes. (Aquest mitjà tingué un èxit considerable a Galícia).

2.ª Sol·licitar del Govern de Catalunya la realització racional del «planning» regional i amb ell la promulgació de lleis que defensin les belleses naturals de la nostra comarca contra les escameses de l'estultícia i del capitalisme inintel·ligent.

3.ª Demanar a la Generalitat l'ordre immediata d'estudi d'una ruta turística que segueixi la nostra costa des de Palamós, Palafrugell a Port de la Selva, relligant per Calella, Estarlit, L'Escala, Roses i Cadaqués les dues rutes ja existents de Blanes-Palamós i Port de la Selva-Portbou.

4.ª Recabar de les autoritats la màxima sanció contra els autors de focs o altres mitjans de destrucció dels boscos i plantacions indispensables a l'embelliment de la nostra comarca.»

Aquestes conclusions foren també aprovades per unanimitat i amb el major entusiasme. Després els assistents es reuniren en cordial àpat, servit acuradament per l'Hotel del far de Sant Sebastià.

Mentre finia el banquet evolucionà damunt aquell bellíssim paratge l'esforçat aviador català Josep Canudes, el qual llançà als assembleistes un misatge amb les barres catalanes que deia:

«A l'Assemblea del Turisme de la Costa Brava:

L'Aviació catalana us adreça aquest missatge de salutació, i en desitjar el major èxit de l'Assemblea, es permet remarcar-vos el gran interès que representa per al turisme aeri, cada dia més difós, l'establiment de camps d'aterratge arreu de la nostra terra catalana.

Us saluda cordialment,

J. CANUDAS.»

Assistents a l'Assemblea

Presidència: Conseller d'Agricultura i Economia, senyor Ventosa i Roig. Comissari de la Generalitat, senyor Puig Pujades.

Alcaldes: Figueres, Blanes, Lloret de Mar, Castell d'Aro, Santa Cristina d'Aro, L'Escala, Tossa, Palafrugell, Portbou, Calonge, Palamós, Sant Feliu de Guíxols i Bagur.

Altres representacions: Foment del Turisme, de Palafrugell; Aeri Club Empordanès; Centre Excursionista Mar i Muntanya, de Sant Feliu de Guíxols; senyors Bultó, de M. S. A.; Lladó, de F. C. Sant Feliu a Girona; Balaguer, de la C.^a Ribot, Font i Artigas; Ramir Medir Jofre, secretari del Comitè de Turisme de Palafrugell, i Jaume Siuró, de Palafrugell. També hi foren representats tots els Diputats de les Comarques gironines al Parlament de Catalunya.

Diputats de la Generalitat: senyors Fàbrega i Bancells.

Hotels: H. U. S. S. A.; Hotel Marina, de Sant Feliu; Hotel Trias, de Palamós; Gran Hotel, de Calella; Hotel Llombart, de Figueres; Hotel Costa Brava, de Lloret de Mar; Hostal de la Gavina, de S'Agaró; Hotel Empúries, d'Empúries; Hotel Massaguer, de L'Estartit; Fonda El Sabre i Hotel Les Noies, de Sant Feliu, i Nou Hotel, de Palafrugell.

Senyors Josep Ensesa, de l'organització de S'Agaró; Josep Ganigué, Martí Jordi i Joan Subias, Cap del Servei de Monuments i Museus de la Comissaria.

Adhesions rebudes

Senyors Josep Irla, Diputat al Parlament català; Armengou, Director dels Serveis de Turisme de la Generalitat; Fills de Francesc Brillas, de Blanes; Pere Padrol, de l'Hotel Cel i Mar, de Tossa; Joan Marès, Alcalde de Portbou; P. Masquef, de l'Hotel Espanya, de Figueres, i Seix i Barral.

Comissió nomenada per a realitzar les gestions per a constituir el Foment de Turisme de la Costa Brava

Un representant designat per les empreses de ferrocarrils (M. S. A. i Sant Feliu de Guíxols a Girona).

Senyors Ribot, Font i Artigas; hotelers senyors Pere Mallol, de Sant Feliu de Guíxols; August Farràs, de Palafrugell, i Joaquim Llombart, de Figueres.

Mur de defensa del Daró, a La Bisbal

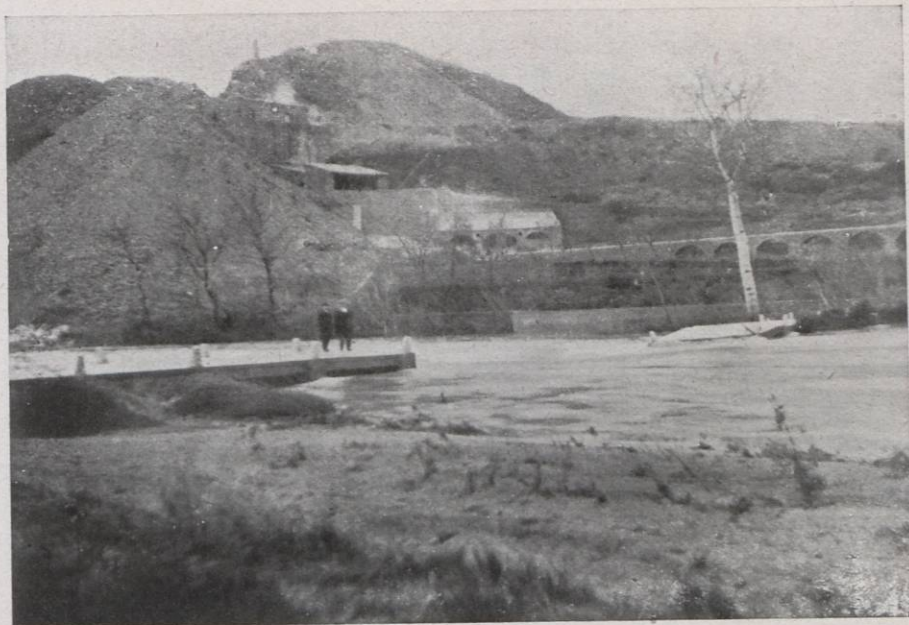

Mur de defensa a La Bisbal, després de l'avinguda
del Daró en 1933

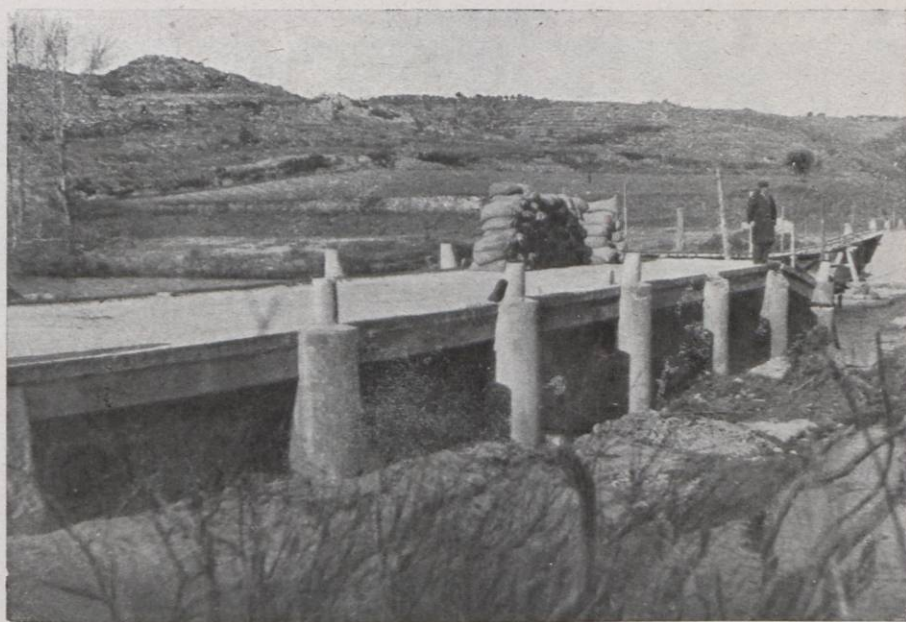

Mur de defensa del Daró, a La Bisbal

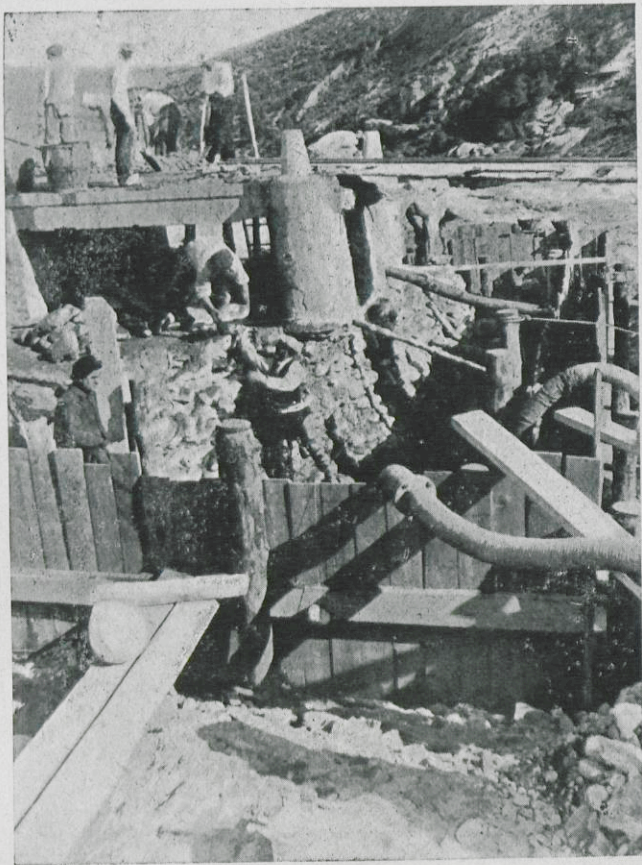

Pont sobre la Muga en el camí de Pont de Molins a Les Escaules,
destruït per les riuades de 1932

Pont sobre la Muga en el camí de Pont de Molins a Les Escaules,
trencat per la riuada de l'any 1932

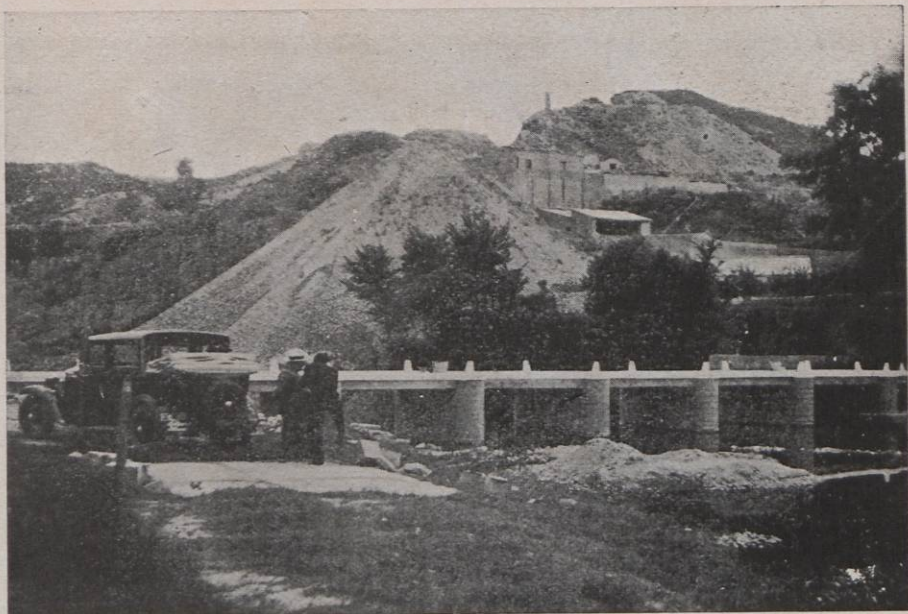

Fonamentació d'un estrep del pont sobre la Muga en el camí de Pont de Molins a Les Escaules

Fonamentació d'una pila del pont sobre la Muga en el camí de Pont de Molins a Les Escaules

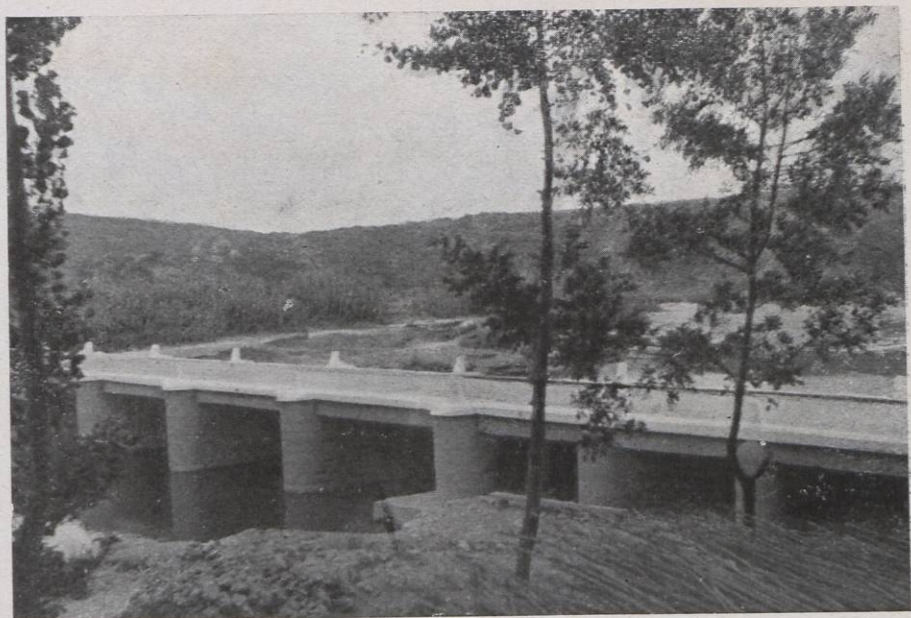

Pont sobre la Muga en el camí de Pont de Molins a Les Escaules

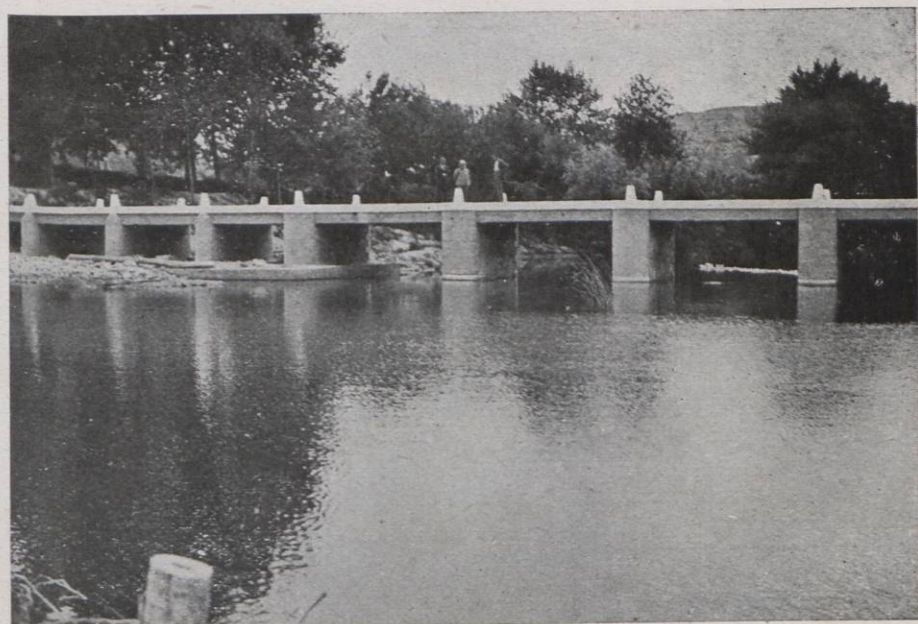

Recepció del pont sobre la Muga en el camí de Pont de Molins a Les Escaules

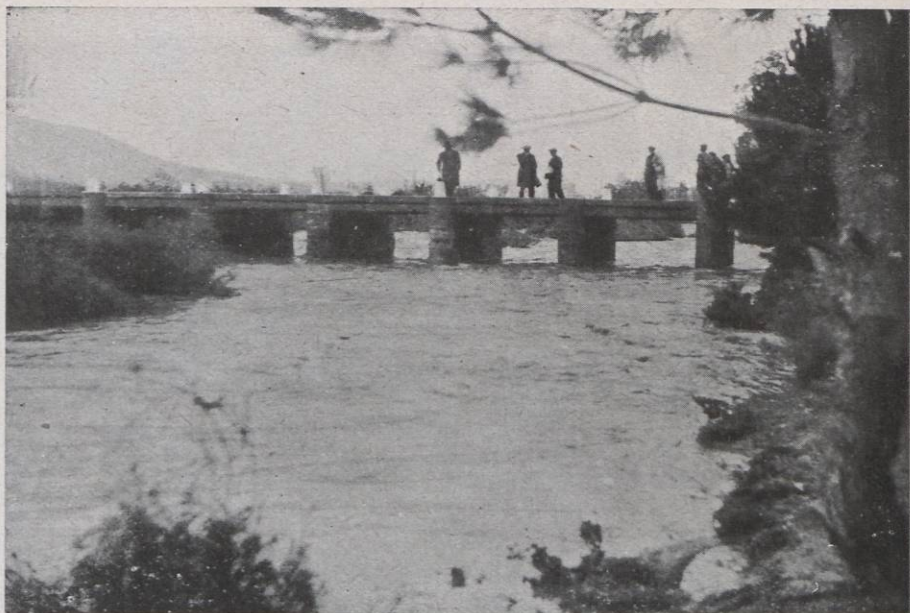

Pont sobre la Muga en el camí de Pont de Molins a Les Escaules,
reconstruït amb el personal de conservació ordinària

Pont de la Muga en el camí de Pont de Molins a Les Escaules,
després de la reconstrucció

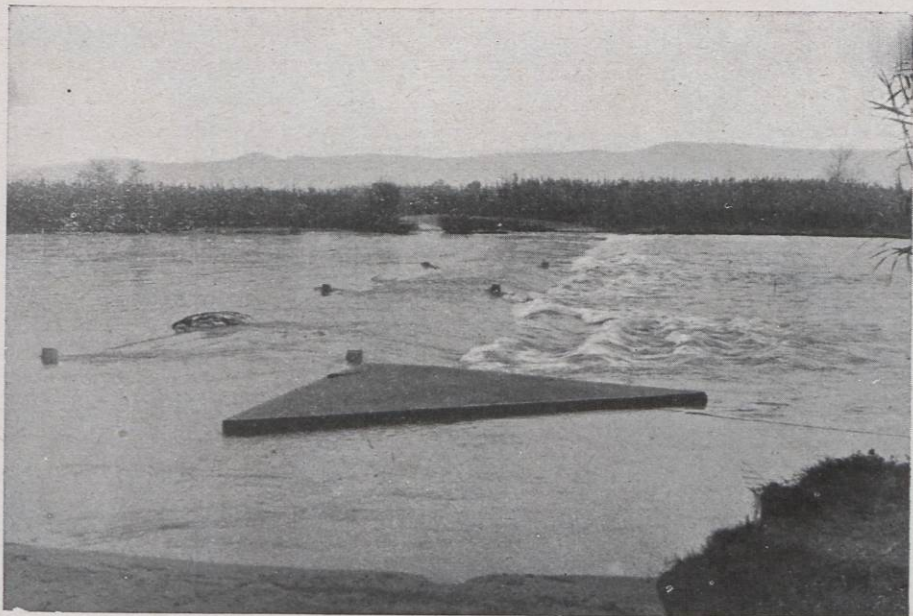

Pont «badén» sobre el Ridaura en el camí de Castell d'Aro a S'Agaró,
després de les inundacions

Pont «badén» sobre la Muga, en el camí de Figueres a Sant Climent, cobert per les riudes

Pont «badén» sobre la Muga, en el camí de Figueres a Sant Climent Sescebes,
cobert per les riudes

Pont sobre la Muga en el camí de Pont de Molins a Les Escaules.
Desperfectes ocasionats per les riudes

Camí de Figueres a Espolla, inundat per les aigües.
Pont retorçidor fet malbé per les inundacions

Camí de Figueres a Espolla, inundat

Mota de defensa dels marges de la Muga a Peralada

Plantacions de protecció de les motes de defensa a Peralada

Treballs de defensa al camí de Vilanova de la Muga

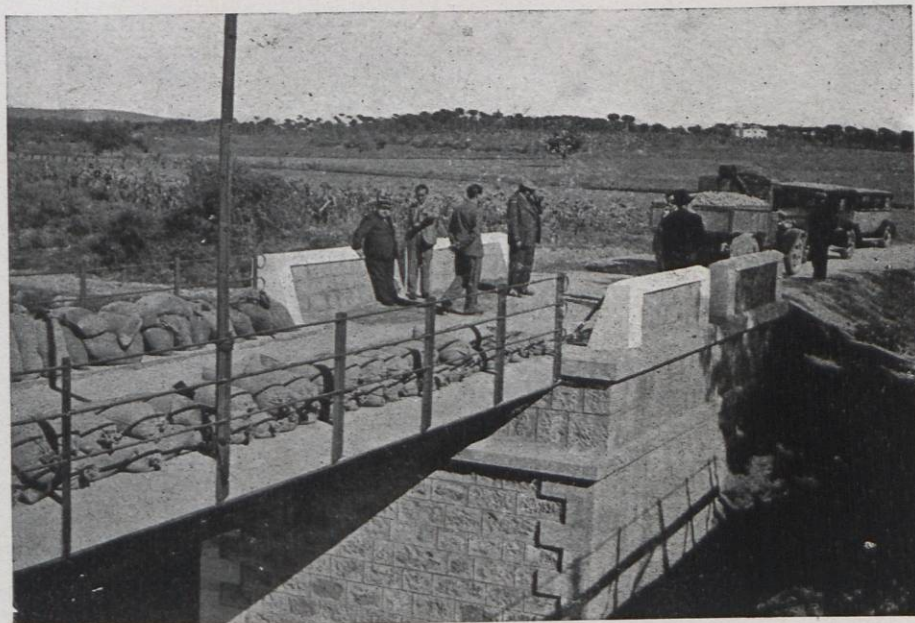

Mur de defensa de Llançà

Camí de Terradelles a la carretera de M. a F. per El Vilar

Proves del pont sobre l'Onyar a Vilovi

Camí de Pujarnol

Camí de Pujarnol

Pont sobre el Matamos en el camí de Sant Vicenç de Camós

Camí en construcció de Foixà a Rupjà

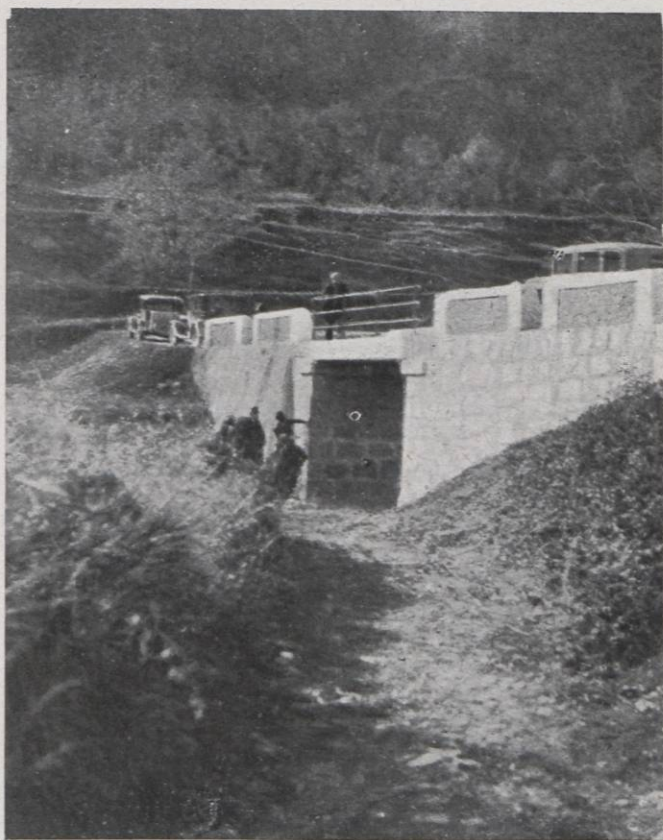

Pont sobre la riera Banaula en el camí de Cassà de la Selva a Caldes de Malavella

Pont sobre la riera Verneda en el camí de Cassà de la Selva a Caldes de Malavella

Camí de Pujarnol

Mur de sosteniment en el camí de Pujarnol a Banyoles

Pont sobre la riera de Tongà en el camí de Garrigàs a l'estació de Vilamalla, per Tongà

Pont en construcció sobre el Terri en el camí de Pujals dels Cavallers

Pont sobre la riera Major en el camí del Balneari de Termes Orion

Pont sobre el riu Tordera en el camí de Malgrat a Blanes

ACCIÓ SOCIAL

SERVEIS D'ASSISTÈNCIA

Tot el que es relaciona amb l'Assistència Social ha constituït una seriosa preocupació de la Comissaria i ha merescut especial atenció en tots els aspectes, per tractar-se d'un servei que cada dia esdevé més important, i sobretot pel nombre considerable de persones necessitades que cal atendre, l'acolliment de les quals constitueix un greu problema, perquè, malgrat la capacitat dels Establiments, aquests resulten avui insuficients, essent forçós organitzar en algun d'ells torn d'ingrés que no podrà desaparèixer mentre no es realitzin les reformes d'ampliació projectades i d'altres en execució. Aquest problema, si bé en part obeeix a l'augment constant de necessitats per la crisi actual, hem d'atribuir-lo també a la innegable millora dels serveis, la qual ha fet possible que desaparegués una preocupació d'escrúpol que en realitat no tenia altra raó d'ésser que el desconeixement de la forma com són organitzats. Cal remarcar que la circumstància d'ésser les terres gironines frontereres de França contribueix a agreujar el problema, per la constant immigració d'espanyols malalts, residents a l'estranger, que els còsols repatrien fins a la frontera, i com que la capital de Girona és el primer lloc on existeixen Establiments d'Assistència Social, en la majoria dels casos és necessari acollir aquests malalts, per raons fonamentals d'humanitat, la qual cosa ocasiona despeses que no sols perjudiquen els interessos de la Generalitat, sinó que impedeixen que els malalts que són fills de les nostres terres

siguin atesos de vegades amb la urgència deguda. A més a més es dóna el cas, pel que es refereix al Sanatori Martí i Julià, que el premi obtingut per aquests actes de compliment d'un deure de solidaritat humana, sigui la negativa més absoluta, per part de les províncies de la naturalesa respectiva dels malalts mentals, a fer-se càrrec d'aquests malaurats, obligant a justificacions, recolzades en preceptes arcaics, que si poden tenir explicació quan es tracta de residents dintre el territori espanyol, són gairebé impossibles quan els interessats han residit durant molt temps a l'estranger.

DISPENSARIS

Els Dispensaris de Cirurgia general i Ginecologia, Tocologia, Oftalmologia, Otorinolaringologia, Urologia i Venèreo-Sifiliografia, Radioscòpia, Infància, Medicina general, Aparell digestiu i Cor, Lluita Antituberculosa i d'Acció Social, Malalties nervioses i mentals, creats per la Comissaria a l'Hospital de les Comarques Gironines, l'any 1932, i el Dispensari de Dermato-Sifiliopatia, establert fa poc temps, són uns dels serveis de més incalculable eficàcia, per tal com faciliten a gran nombre de naturals de les nostres terres l'assistència mèdica gratuïta per al tractament de malalties que no fan necessària l'hospitalització, contribuint així al guariment dels malalts.

La concurrència als Dispensaris és cada dia més nombrosa, i pot afirmar-se que han assolit fins ara els resultats més falaguers; d'altra banda, llur funcionament constant permet alleugerir en bona part les peticions d'ingrés a l'Hospital. Es digne d'elogi el personal per la cura i activitat que posa en aquests importants serveis.

COLÒNIES

Durant l'any 1933 la Comissaria organitzà, com de consuetud, les colònies d'estiu per als asilats de la Casa d'Assistència i Ensenyament. Hem de remarcar que, gràcies

a la Sra. Maria del Consol Ferrer i Companyó, que cedí gratuïtament per a estatge dels asilats el Mas Companyó, de Llagostera, fou possible establir, ultra les acostumades colònies de Palamós i La Jonquera, una altra colònia en aquella vila. Ens plau de fer constar ací la nostra gratitud a la generosa dama.

S'establiren, doncs, les colònies de muntanya a La Jonquera i Llagostera i la de mar a Palamós; essent inscrits a la primera 26 asilats, des del 15 de juliol al 29 de setembre, i a la de Llagostera 56 asilats, que hi romangueren, una primera tanda, des del 10 de juliol al 20 de setembre, i una segona tanda del 20 de setembre al 26 d'octubre.

La colònia de Palamós fou integrada per 183 asilats (71 noies i 112 nois). La primera tanda la formaren les noies i 15 pàrvuls, i llur sojorn fou del 18 de juliol al 17 d'agost, i la tanda dels nois hi romangué des del 17 d'agost al 14 de setembre.

El resultat obtingut amb l'establiment d'aquestes colònies fou ben satisfactori, palesant una vegada més l'encert de llur organització.

La despesa total extraordinària pel sosteniment de les tres colònies fou de 11.286 pessetes, o sigui 42'50 pessetes per asilat, i totes elles foren proveïdes de queviures i combustible per la mateixa Casa d'Assistència, llevat del pa, la carn i algunes verdures i fruites a La Jonquera, i de la carn, el coc i algunes verdures i fruites a Palamós.

OBRES DE REFORMA I MILLORA EN ELS ESTABLIMENTS

Hospital de les Comarques Gironines

Durant l'any 1933, a més dels treballs de conservació i restauració dels edificis destinats als Serveis d'Assistència Social, que pugen en total a la quantitat de 39.044'32 pessetes, s'han continuat a l'Hospital, amb la mateixa intensitat amb què foren començades, les obres de restauració i habi-

litació de noves sales i les de restauració i consolidació de les sales al Servei de Maternitat, en les quals s'han col·locat paviments de mosaic hidràulic i ha estat instal·lada la calefacció central.

També fou enllestida la Clínica d'Infància i inaugurada solemnement, amb assistència del plorat primer President de la Generalitat restaurada, Sr. Francesc Macià. Per a la instal·lació d'aquesta Clínica foren reformades i restaurades unes sales de la planta principal de l'Hospital, que eren gairebé inhabitables, i no es va negligir cap detall per a aconseguir no sols el màxim confort, sinó també un aspecte atractiu per als petits malalts, per tal de fer-los oblidar que es troben en un lloc de guariment.

Les característiques d'aquesta sala són: «boxes», o departaments de separació per cada malalt, fetes de fusta esmaltada amb colors clars i alegres; menjador per als petits malalts que es poden llevar; galeria de repòs ben assolellada; cuineta especial; mobiliari fet exprés i a escala dels infants, i calefacció, banys i lavabos per als malalts i els metges; tot això degut a personals iniciatives del nostre antecessor Sr. Josep Irla, actual Director general d'Assistència Social, el qual, a més a més, va tenir el bell gest de fer ofrena d'un aparell de ràdio per a la Clínica.

Cal esmentar el bon zel i entusiasme demostrats pel Cap dels Serveis d'Infància, Dr. Pompeu Pascual, i l'Arquitecte senyor Emili Blanch, pel que fa referència a aquesta obra, que tant honora a tots els que hi han intervingut.

A la planta baixa de l'Hospital s'han transformat durant l'any 1933 dues sales abandonades per les males condicions que tenien i sobretot perquè les voltes eren molt baixes, i després de donar-les-hi més volum d'aire, rebaixant notablement el nivell del sòl, han estat convertides en una secció per a acollir-hi de moment els malalts infecciosos, que així estaran suficientment aïllats; i a la darrera planta s'han enllestit tots els treballs del ram de paleta i de fusteria per a la construcció de dos solàriums, un per a homes i un altre per a dones, del Servei Antituberculós.

En el pati de l'Hospital, pel costat del carrer de Joan Maragall, ha estat construïda la paret de tanca del solar que fou adquirit per la Comissaria, per tractar-se d'una llenca de terreny que s'introduïa con un tascó dins el pati de l'Establiment.

I, per últim, s'estan acabant a l'Hospital les obres de continuació i reforma de les dues escales principals i d'instal·lació d'un ascensor «munta lliteres» en una d'elles.

Casa d'Assistència i Ensenyament

Aquest Establiment també ha estat objecte d'algunes millores durant l'any 1933, essent les més remarcables les següents:

L'ampliació de les Escoles de Primera Ensenyança, instal·lades en uns locals d'immillorables condicions, però que havien esdevingut insuficients, degut al major nombre d'asilats ingressats.

L'habilitació de local per a l'Escola de Dibuix. Acordada la seva creació en 1931, sense disposar de mitjans econòmics suficients per a la seva apropiada instal·lació, ocupava el local d'un antic dormitori situat al segon pis de l'edifici i escàs de llum. Actualment li ha estat assignat un magnífic local de la planta baixa, dotat d'abundosa llum natural, ben ventilat i proveït de mobiliari i llum elèctrica.

Com que també resultava insuficient, pel major nombre d'asilats, el local de l'Escola de Pàrvuls (sistema Montessori), s'ha procedit al seu trasllat, habilitant els antics locals de l'Administració i Escoles de Primer Ensenyament, orientats a migdia, plens de llum i ventilats, amb un espaiós pati anex, que ha estat destinat a esbarjo dels infants inscrits a la secció.

A conseqüència del ja esmentat major nombre d'asilats, ha estat necessari augmentar la capacitat dels menjadors de les seccions de nois, de noies i de pàrvuls i dels dormitoris de nois. Aquesta millora ha pogut aconseguir-se amb el trasllat dels menjadors de pàrvuls i de vigilants, que han

quedat instal·lats també en molt millors condicions de capacitat i de llum. L'ampliació de dormitoris s'ha pogut realitzar habilitant un nou local dormitori per als vells que presten servei a la Casa i els asilats ordenances.

El problema d'allotjar i aïllar degudament els malalts infecciosos, un dels més peremptoris, més greus i que més preocupava, ha estat també resolt en el possible, atesa la falta de mitjans econòmics amb què ha calgut lluitar. Actualment, però, tant la Secció de nois com la de noies posseeixen els necessaris locals per a infermeries, que faran possible que els malalts infecciosos puguin isolar-se fàcilment. Les dues noves sales habilitades per a infermeria d'infecciosos, orientades a migdia i situades en el segon pis de l'Establiment, en fer factible una més acurada assistència i evitar perilloses convivències, seran causa d'innegables beneficis per a tots els asilats.

Casa dels Vells de Pedret

En aquest Establiment s'ha realitzat la millora de construir voreres de pedra tot al llarg de la façana i de rajola tot al volt del pavelló que s'inaugurà l'any 1932. S'ha modificat el desguàs del pati d'esbarjo a fi d'evitar que les aigües queddessin embassades en la part de ponent, com fins ara succeïa.

S'ha instal·lat en el pati una tuberia amb les boques corresponents per al regatge.

S'ha modificat, per tal de subsanar alguns defectes, la instal·lació dels dipòsits d'aigua i la xarxa de tuberies de distribució del mateix líquid, i s'han col·locat els corresponents aparells per a què aquells puguin omplir-se automàticament.

Casa dels Vells d'Agullana

Una obra important que s'ha portat a cap durant l'any 1933 ha estat l'acabament de la Casa dels Vells d'Agullana. En el curs de l'any 1932 fou cedït a la Generalitat de Catalunya un edifici a mig fer, propietat de la Sra. Maria Teresa

de Pallejà. La Comissaria, en fer-se'n càrrec, va resoldre que s'ampliessin i acabessin definitivament les edificacions començades. Tot seguit, aprovat el projecte corresponent, foren anunciades les obres a subhasta i s'han realitzat amb la màxima rapidesa. L'edifici, que està gairebé a punt d'ésser utilitzat, tindrà la capacitat suficient per a albergar un total de 100 persones, comptant-hi el servei, les quals podran viure amb tot el confort exigible, car, ultra les instal·lacions sanitàries indispensables, hi ha calefacció central, uns jardins i un bosquet per a esbarjo i un pavelló molt assolellat per a distracció i esplai dels vells acollits a la Casa.

Sanatori Martí i Julià

En el Sanatori Martí i Julià s'han realitzat obres de reforma i millora en els Pavellons vells, instal·lant-s'hi un rentador i un assecador mecànic, i a més l'Establiment ha estat dotat d'un aparell de ràdio, amb potents altaveus, als antics pavellons d'homes i dones.

Però l'obra d'Assistència Social més important de totes les que ha emprès la Comissaria de la Generalitat durant l'any 1933 és la construcció d'un pavelló per a malalts crònics i tranquils en el mateix Sanatori. L'esmentat pavelló està d'acord i segueix les directrius de la memòria i avant-projecte per a la reorganització del Sanatori, que varen redactar els Metges psiquiatres doctors Rodríguez-Arias i Castany i els Arquitectes senyors Falguera i Blanch. Es tracta d'un pavelló concebut d'acord amb les tendències més modernes i tenint en compte l'experiència de les realitzacions més ben reeixides dels països que van al davant de tots en tècnica hospitalària i assistència social.

El sistema constructiu adoptat és el formigó armat, en parets, pilars i sostres. Les obertures donaran les màximes d'il·luminació, ventilació i assolellament. La disposició interior es fonamenta en la supressió dels passadissos i en la divisió necessària en seccions i sales que permetin al metge psiquiatra una classificació adequada dels malalts. Es fa

cilitarà l'ocupació i distracció dels malalts per mitjà de sales d'estada, ben assolellades. Els serveis sanitaris s'agruparan de manera que resultin a prop dels dormitoris respectius i de les sales d'estada, però degudament sistematitzats. Totes les seccions i dependències de les tres plantes tindran calefacció central i servei d'aigua calenta en tots els banys, dutxes i lavabos. En la construcció d'aquest edifici modelic d'Assistència Social s'han aplicat tots els avenços de la tècnica constructiva moderna per tal d'evitar l'humitat, la sonoritat i la influència excessiva, a l'interior, de les temperatures extremes, i assegurar una construcció sòlida i duradora.

El nombre de 200 malaltes mentals que s'hi podran acollir, amb les degudes garanties per a un tractament eficaçment guaridor, diu prou bé la importància de l'edifici. Una altra dada eloqüent és l'import del pressupost de contracta que és de 692.952'46 pessetes.

A més, pel que fa referència al Sanatori Martí i Julià, la Comissaria ha realitzat un projecte de sanejament de tot el conjunt d'edificis que constitueixen l'antic Manicomi de Salt, per mitjà d'una xarxa de clavegueres que es conduiran a un emissari de la xarxa general que està construint l'Ajuntament de la dita vila, després de passar per una estació depuradora.

Aquest projecte comprèn tres parts: xarxa de clavegueres, d'import 56.648'69 pessetes; voreres i escales exteriors del pavelló nou, 21.983'25 pessetes; i emissari del carrer del Manicomi, 21.953'12 pessetes.

* * *

Un assumpte de cabdal importància per al Sanatori Martí i Julià és el relatiu a la manca de terreny, que imposibilita de planejar l'organització d'una veritable granja que permeti donar treball a molts malalts, la qual cosa facilitaria llur guarició i constituïria, d'altra banda, una remarcable font d'ingressos.

L'honorable Conseller de Sanitat, Sr. Dencàs, en visitar aquest Establiment, ja va reconèixer que era necessària l'adquisició de terrenys, el més aviat possible, aprofitant la baixa en el valor de la terra; essent aquesta adquisició tant més indispensable quan, sense una major extensió en la superfície de què avui es disposa, no serà possible o esdevindrà molt difícil la construcció dels altres pavellons del pla aprovat.

CAIXA D'ESTALVI

La Comissaria constata amb satisfacció que la Sucursal a Girona de la Caixa d'Estalvi de la Generalitat de Catalunya, fundada en 1932 pel llavors Comissari Delegat senyor Josep Irla Bosch, ha continuat durant el passat exercici econòmic de 1933, sota l'encertada gestió del Director senyor Josep Surís, la seva marxa ascendent.

La tasca realitzada resta abastament reflectida per les següents xifres comparatives:

Les imposicions d'estalvi a la vista, que, en tancar l'any 1932, donaren la suma de 368.919'93 pessetes, pujaren durant el període de 1933 a 395.535'44 pessetes.

Els comptes corrents d'estalvi, l'import dels quals en 1932 fou de 586.398'64 pessetes, arriben en 1933 a la suma de 883.490'77 pessetes.

L'estalvi a termini també ha tingut un lleuger augment, passant de 33.538 pessetes en finir l'any 1932, a 37.451'84 pessetes en tancar l'exercici de 1933.

Els comptes de contribuent, d'un remanent que en finir l'any 1932 era de 2.090'23 pessetes, en acabar el 1933 arriben a 22.961'13 pessetes, havent assolit durant el quart trimestre de l'any darrer la quantitat de 49.930'85 pessetes, import dels rebuts retirats per compte dels impositors.

Durant l'any 1933 el Consell de la Caixa d'Estalvi de la Generalitat, Sucursal de Girona, ha tingut especial interès a mantenir oberts els dipòsits de valors, curant de llur

custòdia i del cobrament dels cupons vençuts, sense percebre comissió ni despeses de cap mena. En finir l'any 1933 el total de valors dipositats ascendia a 385.500 pessetes nominals.

També en el curs del repetit exercici la Sucursal de Girona, per mitjà del seu Consell, ha concedit préstecs als Ajuntaments per un valor de 98.000 pessetes, i en té en tràmit de concessió per import de 72.000 pessetes.

Per tal de commemorar la festa de l'estalvi i premiar aquells impositors que en el transcurs de l'any havien demostrat una major confiança en la institució, ensems que una major regularitat i perseverança en la virtut de l'estalvi, el Consell concedí premis en metàl·lic per import de 3.000 pessetes, i té en estudi la forma d'atorgar 2.000 pessetes més també en premis, la qual cosa únicament efectúa la Caixa d'Estalvi de la Generalitat i d'una manera molt especial la Sucursal de Girona.

* * *

En acabar la Comissaria aquesta part del seu Report, plau-li de fer constar que el President de la República, Excm. senyor Niceto Alcalá Zamora, amb motiu de complir-se el segon aniversari de la proclamació del nou règim, de les Corts Constituents i de la seva elecció presidencial, féu durant l'any 1933 dues noves imposicions de 125 pessetes cadascuna i una de 250 pessetes a la llibreta de la Caixa Postal d'Estalvis, de la qual és titular el nen Ramon Roger Clos, de la Casa d'Assistència i Ensenyament, nascut el dia 14 d'abril del 1931.

La Comissaria s'honora reiterant el seu cordial agraïment al senyor Alcalá Zamora per la seva exemplar generositat.

El President Macià a Girona, amb motiu de la inauguració de la Clínica d'Infància de l'Hospital

El President Macià inaugura la Clínica d'Infància de l'Hospital de les Comarques Gironines

Solarium de la Clínica d'Infància de l'Hospital de les Comarques Gironines

El President Macià visita l'Hospital de les Comarques Gironines

El President Macià visita la Casa d'Assistència i Ensenyament

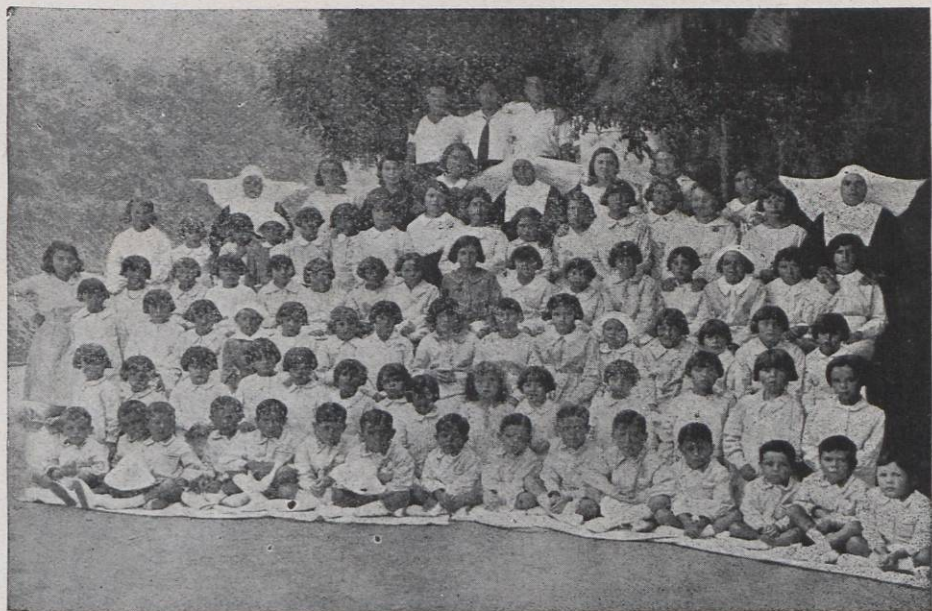
Colònia de nens i nenes de la C. d'A. i E. a Llagostera

Colònia de nenes de la Casa d'A. i E. a Palamós

Colònia de nenes i pàrvuls de la Casa d'A. i E. a Palamós

Colònia de nens de la Casa d'A. i E. a Palamós

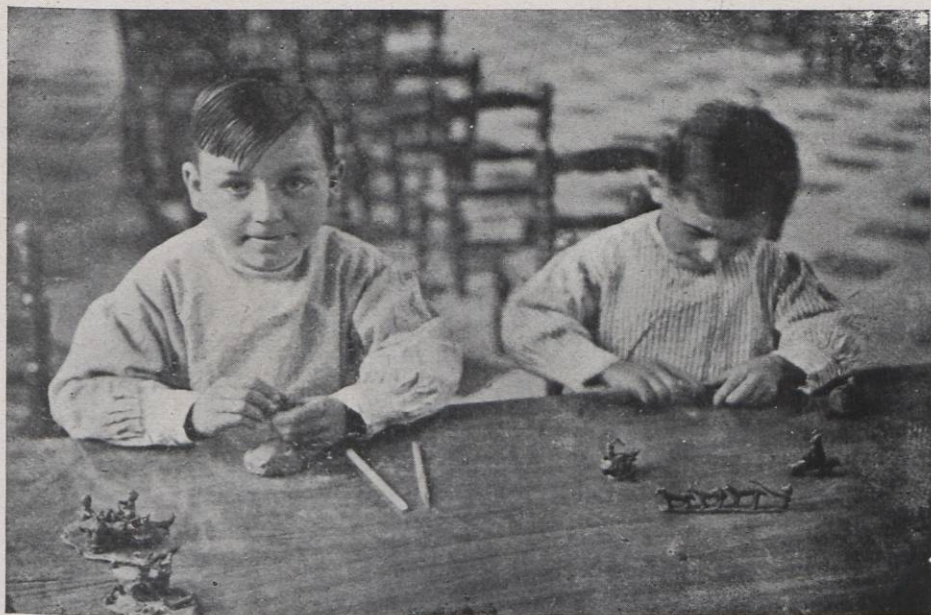

Colònia de nens de la Casa d'A. i E. a Palamós

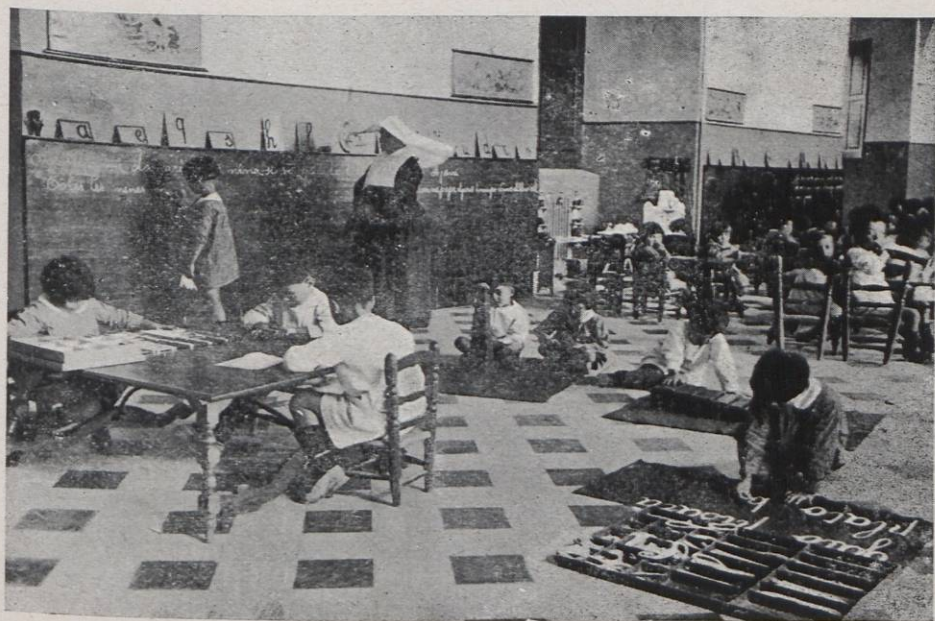

Casa d'A. i E. — Escola Montessori

Escola Montessori de la Casa d'A. i E. — Treballs manuals

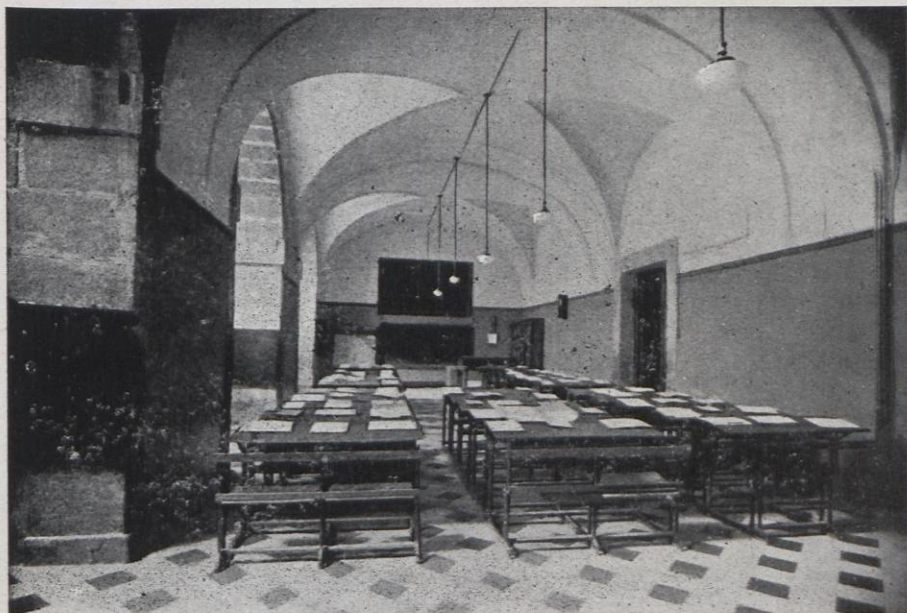

Escola Montessori a la Casa d'A. i E.

Casa d'A. i E. — Escola de Dibuix

Casa d'A. i E. — Escola de nois

Casa de Vells d'Agullana

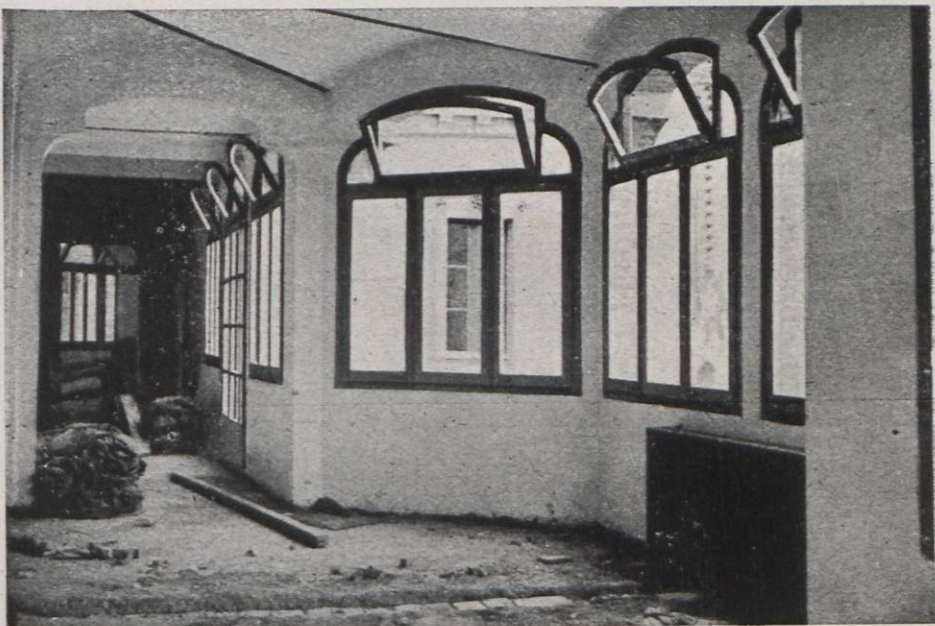

Terrassa de la Casa de Vells d'Agullana

Casa de Vells d'Agullana. Vista exterior de la galeria a l'aire lliure

Casa de Vells d'Agullana. De'tall de la galeria

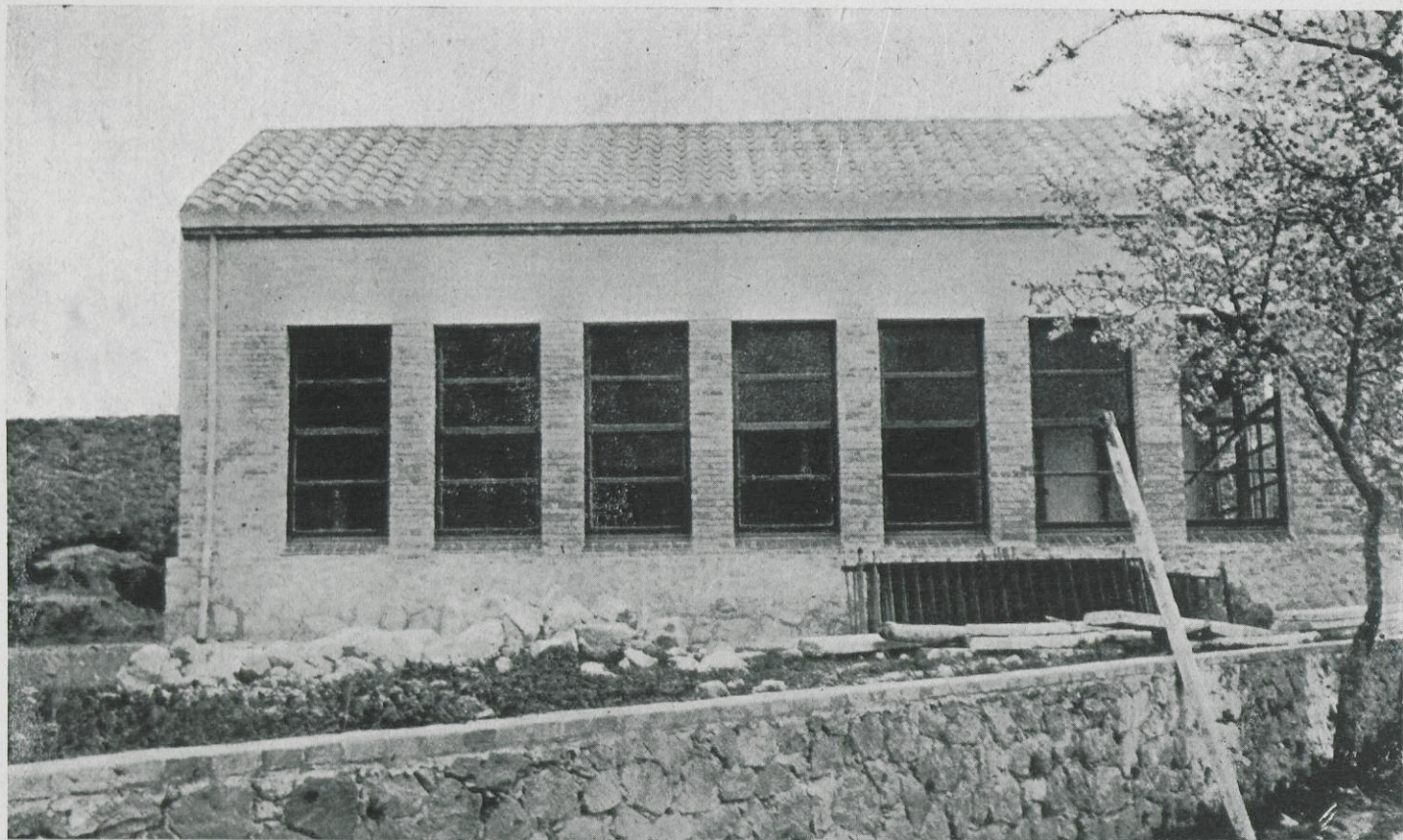

Casa de Vells d'Agullana. — Galeria exterior per a sosteniment de terres que s'utilitza per a diferents serveis

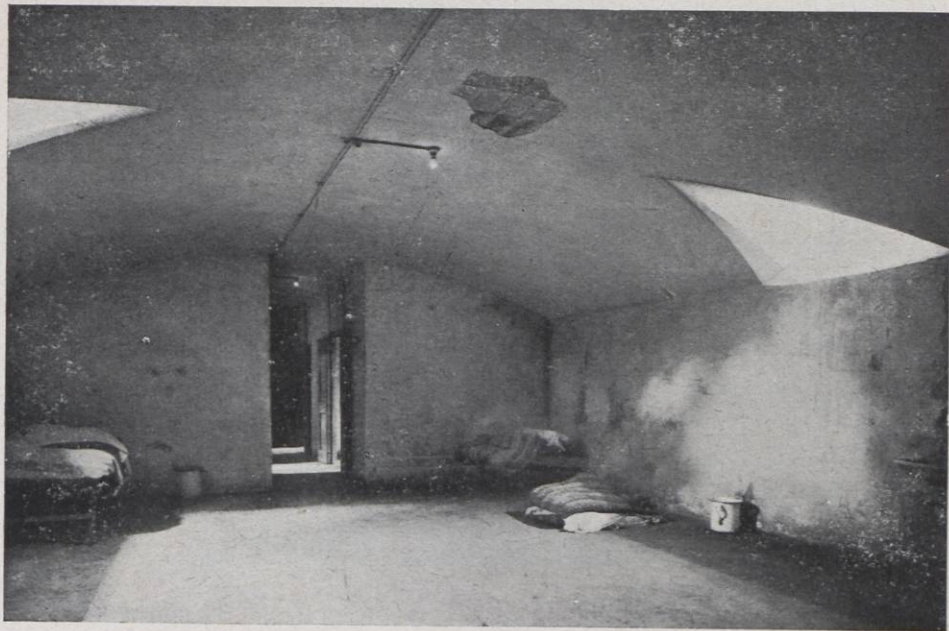
Casa de Vells d'Agullana. — Galeria interior

Casa de Vells d'Agullana. — Nou pavelló per a esbarjo

Sanatori Martí i Julià. — Aspecte d'un antic pavelló que ha d'ésser enderrocat

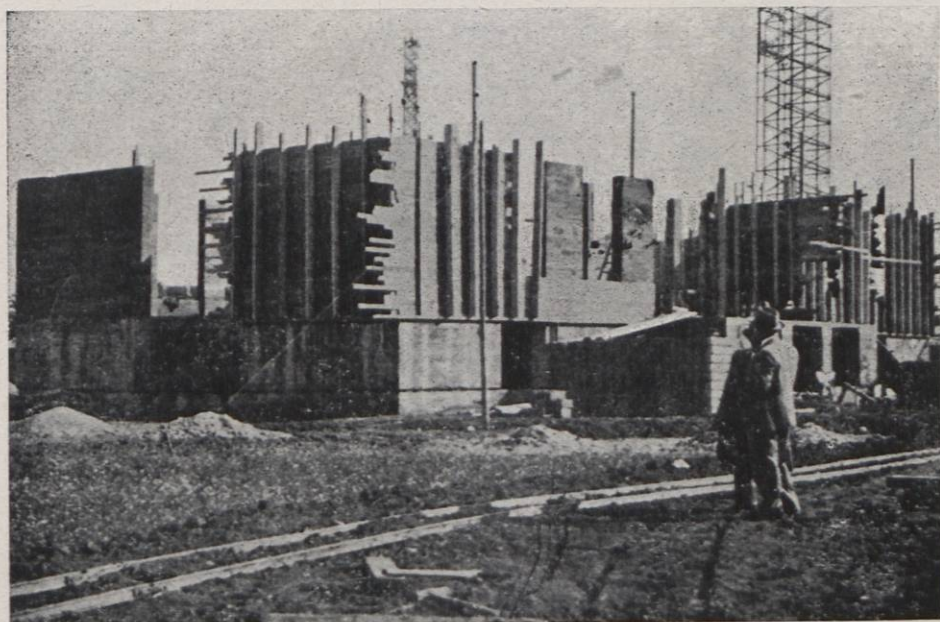

Sanatori Martí i Julià. — Un altre aspecte que ha de desaparèixer

Sanatori Martí i Julià. – Aspecte d'un dormitori de l'antic pavelló d'homes

Construcció d'un nou pavelló per dones al Sanatori Martí i Julià

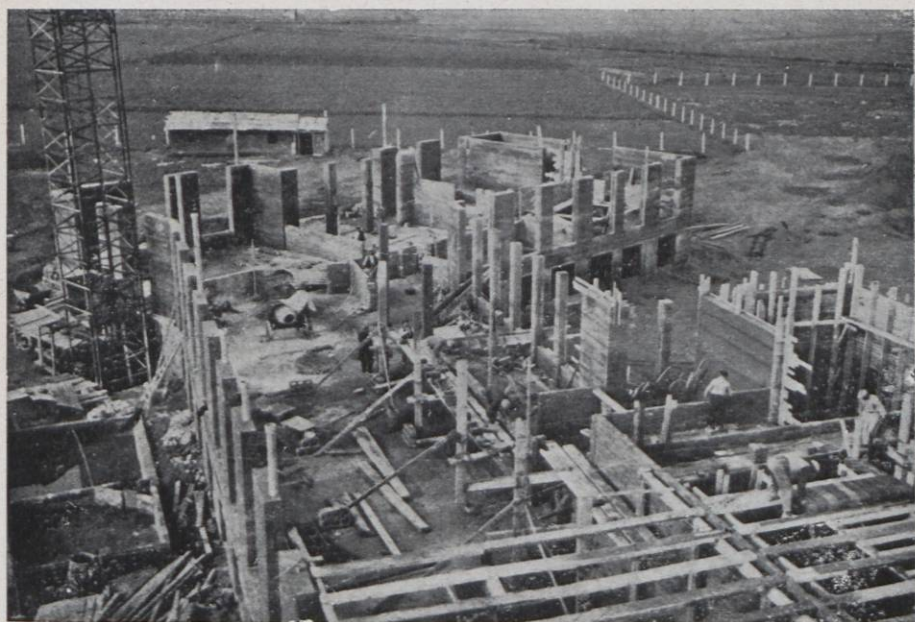

Projecte de pavelló per dones al Sanatori Martí i Julià

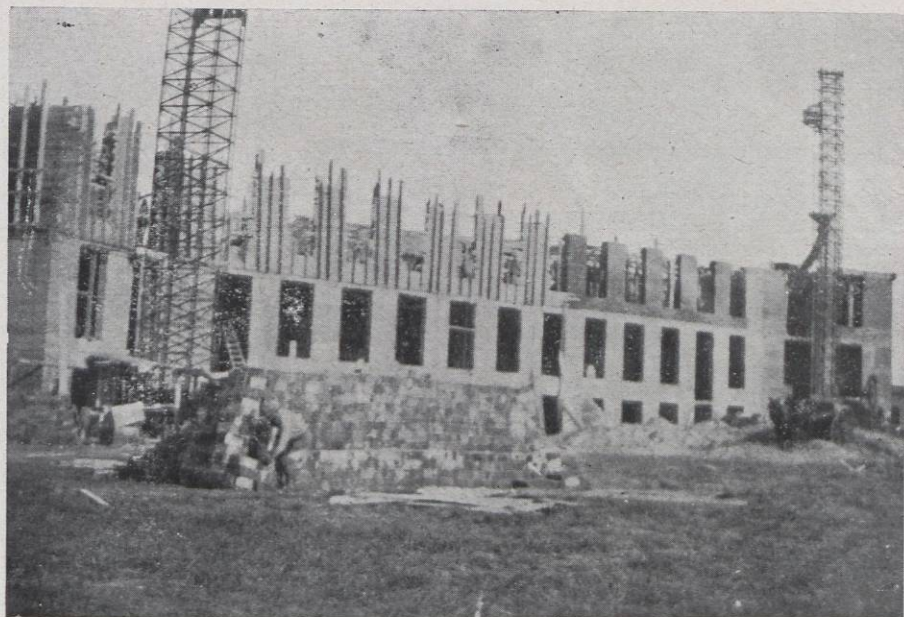

Construcció d'un nou pavelló per dones al Sanatori Martí i Julià

Construcció d'un nou pavelló per dones en el Sanatori Martí i Julià

Construcció d'un nou pavelló per dones al Sanatori Martí i Julià

Sanatori Martí i Julià. — Antic menjador que ha d'ésser reformat

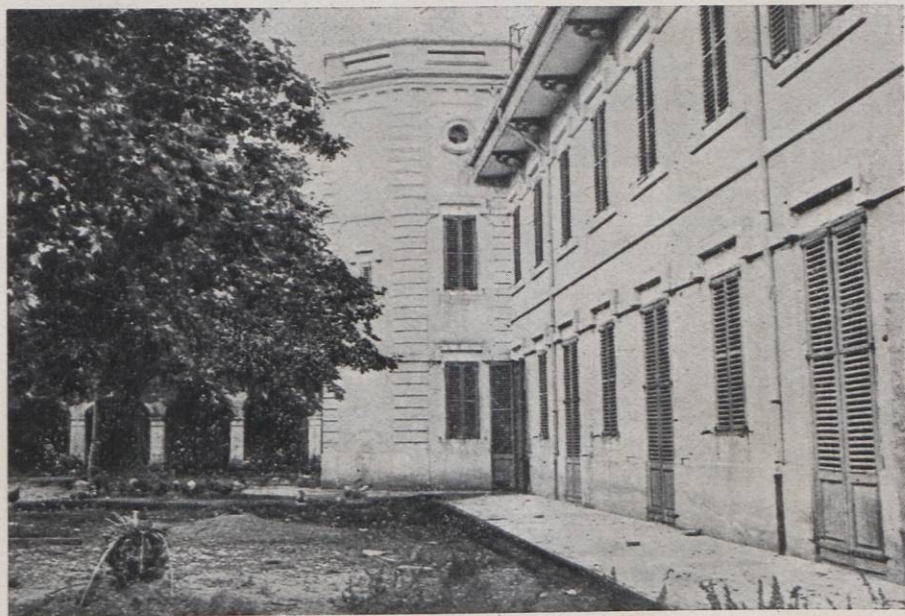

Projecte realitzat de pavelló per dones al Sanatori Martí i Julià

Façana d'un edifici d'Els Hostalets, de Llerç, en el qual es projectà la instal·lació d'un servei d'anormals

Un altre aspecte del mateix edifici

EFEMÈRIDES

Inauguració de la Clínica d'Infància

El dia 22 de febrer del 1933 va tenir lloc la inauguració de la Clínica d'Infància a l'Hospital de les Comarques Gironines, amb assistència de totes les autoritats de la capital i moltes personalitats invitades.

També va voler honorar aquest acte amb la seva presència l'Il·lustre President de la Generalitat, senyor Francesç Macià, al qual el Comissari donà la benvinguda amb aquests mots:

«Plau-me donar, en nom de la Comissaria de la Generalitat que interinament ocupo, la més cordial benvinguda al nostre digníssim President, a les seves gentilíssimes esposa i filla, a l'honorable Conseller de Sanitat senyor Dencàs i a la seva simpàtica esposa, regraciant-los l'honor que ens fan en venir a inaugurar unes noves dependències de l'Hospital de les terres gironines.

Lamentant la malaltia que obligà el Comissari Sr. Irla a deixar passatgerament aquest càrrec, i en la convicció que el seu complet restabliment és cosa breu, jo vull felicitar-me de què no sigui ell qui us faci la presentació d'aquestes noves sales que aneu a inaugurar, perquè la innata modèstia de l'amic Irla el portaria segurament a treure tota la importància de l'obra que ell ha dut a terme en aquesta Comissaria i de la qual són bella mostra aquests Dispensaris, l'intel·ligent arranjament de moltes dependències de l'Hospital i com a complement la Sala d'Infància, obra modèlica que per si sola diu els sentiments nobilíssims que s'acotxen en l'ànima liberal d'En Josep Irla. Aquest home generós, que com tants d'altres no rebé de la natura les joies de la paternitat, es sent pare amantíssim de tots els fills del proïsme i especialment dels nens sense salut, que són com flors capolades estèrilment, abans d'arribar a llur fruit madur. Entusiasta i paternal, lluita contra la mortalitat infantil, que és la dolor inenarrable de la llar desolada,

ferida oberta a les fecundes entranyes de la pàtria, puix que els nens són la saba vital d'una nació, el suport de la vellesa i la delícia de la llar, si estan bons i són forts.

Contra aquesta plaga de la mortalitat infantil, cal lluitar amb totes les armes. Cal esvair aquella xifra atterradora del 50 % de baixes que es produeixen a les fileres dels nostres infants en els primers anys de la seva videta.

Una de les tasques preeminentes de les nostres esquerres ha d'ésser precisament el posar la dolcesa de la maternitat en tots els caires del viure civil, fent que l'augusta funció maternal trobi en la societat aquella acollida amorosa que li proporcioni tot allò que per dissort li manqui i n'estigui necessitada.

De totes les qualitats de l'ànima la més excelsa és la inquietud. Un individu dominat per la mecànica del seu ofici, que deixi anorreades les seves facultats en els motlles rutinaris, és un ésser vulgar. Igualment aquells pobles el pressupost d'energies dels quals és solament la resta de la velocitat adquirida, sense anhels de noves aportacions, són pobles tolots. Per això, quan veiem un home o un poble que lluita amb els ulls fits en un ideal, diem que té l'ànima gallardament inquieta, perquè sabem per endavant els esbarzers que el feriran i els plors que li costarà la victòria.

I és aquesta inquietud que ens encoratja a realitzar el que creiem bo i just, la que abrandà en l'esperit generós de Josep Irla, portant-lo a realitzar la seva humaníssima actuació.

I és també aquesta mateixa inquietud la que arborà l'ànima i la voluntat de tots els funcionaris d'aquesta casa i especialment els honorables metges que regeixen els Dispensaris, sense oblidar el digníssim Administrador d'aquest Hospital, En Carles Elps, l'home que ben sovint menyspreà el legalisme eixorc per obeir a un pregon sentiment de justícia i d'humanitat.

Grans mercès, senyor President, per haver vingut a consagrar amb la vostra presència l'obra d'aquests homes, que mereixen bé de Catalunya.

Vós, senyor President, que ben sovint heu sabut dipositar un petó paternal a la galtona d'un infant desvalgut, vós, que sabeu eixamplar els vostres braços al germà miserós i heu ofert la mà fraternal al caigut, podreu comprendre més que ningú tota l'abnegació i tot l'amor que En Josep Irla i els seus col·laboradors han posat en aquesta obra admirable.

I vosaltres, senyores, flors escollides de la feminitat catalana, dones de cor sempre dalerós per a copsar les delicadeses de la maternitat, sabreu admirar el sentiment que ha guiat els autors d'aquestes sales que heu vingut a inaugurar.

Grans mercès, senyor President i senyor Conseller de Sanitat. El vostre interès per les coses d'aquesta Casa ens encoratjarà a tots en el compliment del nostre deure, fins assolir per Catalunya aquella plenitud de ciutadania que en faci un poble on l'amor i la justícia social imperin per damunt de tot, un poble modèlic entre tots els pobles civilitzats d'Europa.»

Contestà al senyor Comissari, amb breus i sentidíssimes paraules, el President de la Generalitat, el qual començà remarcant la importància de l'obra realitzada pel senyor Irla a la Comissaria. «El senyor Irla—va dir — és un dels grans amics meus, i per això estic doblement satisfet de la seva obra, que el senyor Puig Pujades, un altre amic dilecte, sabrà continuar.» Després posà de relleu la transcendència social que té la germanor entre tots els infants, sense distinció de classes, i va dir que cal que les divisions socials vagin desapareixent, essent els uns més comprensius i els altres més generosos. «Aquesta—indicà—és l'obra que anem realitzant.» Demanà als metges i als mestres que despleguessin tot llur zel per tal de cooperar a la formació dels infants, i acabà adreçant paraules d'elogi al personal mèdic, als infermers i a les germanes de la Caritat.

Una llarga ovació coronà les senzilles i eloqüents paraules del President senyor Macià.

FINANCES

CONSIDERACIONS GENERALS

Fins al 31 de desembre del 1932, la Comissaria Delegada de la Generalitat, com a successora de l'extingida Diputació de Girona, continuava administrant íntegrament la totalitat del pressupost, així d'ingressos com de despeses.

En donar compte de la gestió realitzada durant un exercici, era suficient de referir-se al desenvolupament i liquidació del pressupost, i amb lleugeres explicacions sobre les diferències i llurs causes podia restar aclarida la gestió econòmico-administrativa.

Com que d'ençà del 1.er de gener del 1933 regeix a Catalunya un pressupost únic, i les Comissaries no poden ja disposar lliurement més que d'aquelles partides o consignacions de despeses que els han estat prèviament assignades, per les de caràcter global, cal sol·licitar autorització per a cada cas, i quant als ingressos, uns són administrats per les Comissaries i altres per les Oficines Centrals de Barcelona, podent indistintament fer-se ingressos a la Central o a les Comissaries. Això és causa de què no és conegui l'exacte rendiment de cada exacció, ni puguem referir-nos, d'una manera precisa i concreta, al desenvolupament i liquidació del pressupost d'ingressos, en parlar de la gestió de la Comissaria en el curs de 1933.

Amb tot, ens referirem d'una manera especial al moviment de despeses i ingressos, sense entrar en la liquidació, i farem una comparació amb la de l'any 1932.

LES DESPESES

El total de despeses liquidades per obligacions de la Comissaria de Girona o per serveis dependents d'ella, importa la quantitat de 4.213.321'12 pessetes, de les quals 3.068.953 han estat pagades en els dotze mesos i 1.144.368'02 han restat pendents de pagament.

El darrer pressupost de la Diputació importà 4.493.239'99 pessetes.

El total de despeses dessús dit ha estat esmerçat en les diferents obres i serveis de la Comissaria, segons el següent detall:

<i>Personal</i>	<u>Pessetes</u>
Personal administratiu i subaltern	299.749'34
Personal d'Obres públiques, tècnic i administratiu	58.999'68
Personal auxiliar d'Obres públiques (peons)	210.841'75
	<u>569.590'77</u>
<i>Despeses de representació</i>	
Assignació i despeses de representació, festes i obsequis	<u>22.591'52</u>
<i>Prestació de serveis per compte de l'Estat</i>	
Tribunal Contenciós Administratiu	12.500'00
Bagatges	2.742'57
Cens Electoral.	4.331'19
Tribunals per a nois	5.077'50
Delegació del Consell del Treball.	2.347'47
Augments graduals als mestres nacionals	2.630'44
Indemnització de casa als directors de les Escoles Normals i als porters.	1.900'00
Gratificació al Regent de l'Escola Graduada	500'00
	<u>32.029'17</u>

*Assistència Social (Hospital, Sanatori Martí i
Julia i Casa dels Vells)*

	Pessetes
Alimentació	1.037.589'04
Medicaments	80.674'15
Instrumental i cures	1.250'70
Personal	182.427'66
Alletament d'infants	85.132'01
Colònies Escolars	11.938'96
Trasllat de malalts.	10.529'10
Casa breçol	2.430'00
Despeses generals d'Assistència Social	308.226'35
TOTAL	1.720.197'97

Institut d'Higiene

Personal	24.374'91
Trasllats i sortides	7.825'25
Material i aparells.	27.199'78
Parc i brigada sanitària	9.235'11
Despeses generals	5.722'00
TOTAL	74.357'05

Lluita Antituberculosa

Subvenció al Centre Antituberculós de Gi- rona	4.000'00
---	----------

Cultura

Escoles d'Arts i Oficis	45.233'19
Biblioteques	14.949'44
Tallers Escola	98.250'75

Museus	8.000'00
Conservació de Monuments artístics i històrics	7.000'00
Pensions i beques	11.416'64
Viatges d'estudi	1.000'00
Subvencions	5.920'66
	<hr/>
TOTAL	191.770'68
	<hr/> <hr/>

Obres Públiques

Construcció de camins	131.113'52
Inspeccions	5.250'00
Indemnitzacions i despeses de viatge	2.220'00
Utilitat i aparells del Servei	3.134'82
Conservació ordinària de camins	202.182'71
Obres de reparació i millora	429.994'78
Supressió de xaragalls i passos a nivell	9.716'60
Obres d'eixampla i rectificació	13.584'21
Obres d'enllaç	9.237'82
Conservació i reparació d'edificis	58.589'84
	<hr/>
TOTAL	865.024'30
	<hr/> <hr/>

Altres despeses

Enllumenat i calefacció, telèfons i material d'oficina	33.795'16
Adquisició i reparació de mobiliari	20.067'79
Premi de formació de padrons	8.333'21
Dany de moneda als dipositaris	800'00
Material tècnic i d'oficina de la Secció d'Obres públiques	5.000'00
Despeses de locomoció del personal d'Obres públiques	19.694'76

Cambres Agrícoles i camps experimentals	5.000'00
Serveis de boscos i pesca fluvial	184'40
Consell d'Economia	3.040'00
Contribucions i impostos	41.707'55
Assegurances	6.550'49
Obligacions sobre emprèstits	314.832'96
Pensions	57.001'32
Serveis d'indústria	22.269'04
Augments graduals	61.474'77
Devolució d'ingressos indeguts	2.918'84
Litigis	1.060'62
Subscripcions, anuncis i altres despeses	1.468'11
Subvencions i indemnitzacions	4.546'78
Reintegrament d'imprevistos	41.237'06
Premis de cobrament de tributs	105.467'42
	<hr/>
TOTAL	756.450'28
	<hr/>

En liquidar-se el pressupost de l'exercici de 1932 restaren pendents de pagament 984.582'81 pessetes; en el curs del present exercici s'han pagat, per compte de resultes de l'exercici de 1932, 645.123'96 pessetes; del de 1931, 21.368'73 pessetes; del de 1930, 1.611'05 pessetes; del de 1929, 116 pessetes, i dels exercicis d'anys anteriors a l'esmentat, 113.272'31 pessetes.

El total pendent de pagament a la liquidació del pressupost de 1933 ha estat de 1.318.149'02 pessetes, les quals és de creure que restaran totalment liquidades en finalitzar el primer trimestre de 1934.

PRESSUPOST D'INGRESSOS

El total d'ingressos liquidats per la Comissaria de Girona, en el curs de l'exercici de 1933, és de 2.895.916'09 pessetes, de les quals se n'han ingressat 2.003.040'97. Resta, per tant, pendent de cobrament la suma de 892.875'11 ptes.

La suma abans esmentada no és, com s'ha dit ja, la totalitat dels ingressos que correspondrien a Girona, puix que part d'ells, en virtut de la nova estructuració del servei, són administrats i recaptats per les Oficines centrals, sense cap intervenció de la Comissaria.

Durant l'any 1932, els ingressos liquidats importaren 4.147.372'25 pessetes, i els ingressos efectius 3.088.871'85 pessetes.

La part d'ingressos administrada per la Comissaria ha estat la que correspon als conceptes que a continuació es detallen:

Rendiment de propietats i valors

El rendiment de les propietats, drets i valors corresponents a la Comissaria ha importat 52.033'50 pessetes. Durant l'any 1932, la quantitat liquidada pels mateixos conceptes fou de 41.274'20 pessetes; havent-se registrat, per tant, un augment de 10.759'30 pessetes, que corresponen als interessos dels valors de què s'incautà la Comissaria, i que formaven la fiança del Recaptador de Contribucions que fou suspès.

Serveis d'Assistència Social

Sota aquest títol es comprenen els següents Serveis, el rendiment dels quals ha estat de 30.370'30 pessetes, corresponent-ne 28.376'50 a estades de malalts, i 1.993'80 a ingressos per anàlisis, vacunes i altres serveis sanitaris realitzats per l'Institut d'Higiene.

En el passat exercici de 1932 es liquidaren pels mateixos conceptes 37.353'71 pessetes; havent-se registrat, per tant, una baixa de 6.983'41 pessetes, que correspon gairebé tota a pagament d'estades a l'Hospital de les comarques gironines.

Productes de diferents serveis

Comprèn aquest concepte el rendiment de l'horta del Sanatori Martí i Julià, del taller d'impremta de la Casa d'Assistència i Ensenyament, llistes electorals, venda de labor, de material inútil i desferres, etc. El total rendiment pels esmentats conceptes ha estat de 59.153'38 pessetes.

Premis de cobrament de tributs i cèdules personals

Pels conceptes de premis de cobrament del Servei de Recaptació de Tributs de l'Estat, s'ha obtingut un rendiment de 241.320'11 pessetes, i pel premi de cobrament d'altres serveis encomanats a la Comissaria s'han ingressat 16.016'50 pessetes; havent restat únicament pendents de cobrament 47.747'95 pessetes, que corresponen al premi de recaptació de tributs del quart trimestre.

Subvencions

La subvenció de l'Estat per a la conservació de camins ha importat, durant l'any 1933, 201.040'08 pessetes; la subvenció per construcció, 92.772'86 pessetes, i la corresponent a dietes i despeses de locomoció, 4.320 pessetes. Quant a l'aportació municipal per a la construcció de camins, ascendeix a 38.540'66 pessetes.

Aportació municipal forçosa

La quantitat liquidada ha estat de 908.848'02 pessetes; havent-se ingressat en el curs de l'exercici 697.423'98 pessetes. Resten, per tant, pendents de cobrament 211.424'04 pessetes, de les quals, si deduïm la part que correspon ingressar a la Hisenda de l'Estat, resulta que la quantitat que han d'ingressar els Ajuntaments per l'esmentat concepte és de 72.391'32 pessetes; és a dir, que s'ha ingressat un 92'07 % del total càrrec.

Repartiment per emprèstits

El total repartiment per emprèstits importa 116.587'27 pessetes; la total quantitat ingressada ha estat de 87.449'24 pessetes; s'ha ingressat, doncs, el 75 % del total càrrec.

Repartiment per atencions sanitàries

El total repartiment per atencions sanitàries ha importat en 1933 la quantitat de 100.080'64 pessetes, de les quals se n'ingressaren 68.583'11, o sigui el 68'50 % del total càrrec.

Cèdules personals

La total quantitat liquidada ha estat de 829.867'29 pessetes, de les quals se n'han ingressat fins al 31 de desembre 474.561'02. Resten pendants de cobrament 355.306'27 pessetes.

Segell de la Generalitat

La quantitat ingressada per aquest concepte ha estat de 4.828'20 pessetes.

Aprofitaments hidràulics

Aquest arbitri, l'administració del qual correspon a les Oficines centrals de Barcelona, ha estat modificat en el pressupost de 1933. La quantitat ingressada a la Caixa de la Comissaria ha pujat a 325'49 pessetes.

Aigües minerals

També correspon a les Oficines centrals de Barcelona l'administració de l'arbitri sobre aigües minerals embotellades per al consum públic. La quantitat ingressada a la Caixa de la Comissaria ha ascendit a 3.509'94 pessetes.

Recàrrec del 5 % sobre rústica

L'import total liquidat per aquest concepte ha estat de 123.195'70 pessetes; havent-se ingressat l'import dels tres primers trimestres, o siguin 94.025'78 pessetes.

Reintegraments

La quantitat liquidada per reintegraments d'avenços i subscripcions de quantitats lliurades a justificar per altres conceptes, ha estat de 12.062'43 pessetes.

Estades d'alienats forans

L'import de les estades d'alienats forans a càrrec de les Diputacions de les províncies de la respectiva naturalesa, ha importat la quantitat de 41.310 pessetes, totes elles pendents de cobrament.

Per millor fer-se càrrec del moviment dels ingressos en els exercicis de 1932 i 1933, cal sols examinar el següent estat comparatiu:

Estat comparatiu dels ingressos realitzats durant els anys 1932 i 1933

CONCEPTE	ANY 1932	ANY 1933	DIFERENCIES	
	—	—	En més	En menys
	Pessetes	Pessetes	Pessetes	Pessetes
Rendiment de propietats i valors	41.274'20	52.033'50	10.759'30	—
«Butlletí Oficial» i impremta	37.846'20	44.717'05	6.870'85	—
Venda d'efectes inútils.	2.556'15	1.101'38	—	1.454'77
Subvenció de l'Estat per la construcció de camins	185.545'73	92.772'86	—	92.772'87
Id. per la conservació de camins	97.910'40	201.040'08	103.129'68	—
Id. per inspecció de camins	4.320'00	4.320'00	—	—
Aportació municipal a la construcció de camins.	134.817'85	38.540'66	—	96.277'19
Aportació per sosteniment de Biblioteca	1.100'00	1.100'00	—	—
Herències i llegats	25.119'95	—	—	25.119'95
Labors d'asilats	—	10'00	10'00	—
Productes de l'horta del Sanatori Martí i Julià	3.950'00	3.224'95	—	725'05
Estades de pagament a la Casa d'Assistència	1.715'80	502'50	—	1.213'30
Id. a l'Hospital	12.625'80	8.084'00	—	4.541'80
Id. al Sanatori Martí i Julià	118.027'35	51.205'50	—	66.821'85
Drets per operacions quirúrgiques	205'00	—	—	205'00
Drets sanitaris	1.879'76	1.933'80	54'04	—
Administració de cèdules personals	3.902'30	3.996'16	93'86	—
Segell de la Generalitat	3.986'55	4.828'20	841'65	—

CONCEPTE	ANY 1952	ANY 1955	DIFERENCIES	
	Pessetes	Pessetes	En més Pessetes	En menys Pessetes
Arbitris sobre aigües minerals.			(Administrat per Barcelona).	
Arbitris sobre aprofitaments hidràulics			(Administrat per Barcelona).	
Drets per a obres i serveis en zones de servitud de camins	2.149'17	3.959'84	1.810'67	—
Participació en la patent nacional de circulació d'automòbils			(Cobra directament de Barcelona).	
Participació del 5% sobre la contribució territorial	124.892'68	123.195'70	—	1.696'98
Impost de cèdules personals	755.634'94	829.867'29	74.232'35	—
Aportació forçosa municipal	908.848'02	908.848'02	—	—
Drets reals i timbres			(Els cobra directament Barcelona).	
Premi de recaptació de tributs de l'Estat	259.847'60	241.320'11	—	18.527'49
Premi de recaptació per altres conceptes	31.523'57	12.020'34	—	19.503'23
Repartiment per emprèstit.	116.587'27	116.587'27	—	—
Repartiment per atencions sanitàries	96.467'14	100.080'64	3.613'50	—
Reintegraments	43.311'94	12.062'63	—	31.249'31
Eventuals i imprevistos	24.329'73	68'25	—	24.261'48
Penyores	—	6.019'71	6.019'71	—

El rendiment dels ingressos administrats per Barcelona fou com segueix: Aigües minerals, 186.734'92 pessetes; Patent nacional de circulació d'automòbils, 470.751'97 pessetes; Drets reals i timbres, 278.138'92 pessetes.

PRESSUPOST EXTRAORDINARI DE 1929

Aquest pressupost, que fou aprovat per l'extingida Diputació i cobert mitjançant una operació de crèdit amb el Banc de Crèdit Local, tingué per objecte la reforma i millora dels Establiments d'Assistència Social i intensificar la construcció de camins veïnals.

Durant l'any 1929 foren esmerçades de l'esmentat pressupost les quantitats següents:

	<u>Pesetes</u>
Per obres i millores a l'Hospital	86.294'23
Per conservació de monuments artístics i històrics	13.867'14
Per subsidi d'atur forçós	119.596'68
Per camins d'enllaç	7.835'90
Per millores de ferms de camins	50.766'29
Per obres en el Sanatori Martí i Julià	635.838'90
	<hr/>
TOTAL	914.199'14

El disponible actual per les diferents partides del susdit pressupost és de 1.546.317'06 pessetes.

PRESSUPOST EXTRAORDINARI DE 1928

El moviment del pressupost extraordinari de 1928 ha estat de 363.936'93 pessetes pagades per la construcció de camins subvencionats.

En 31 de desembre hi havia en curs d'execució, amb càrrec a la subvenció de l'Estat, obres per valor de 232.035'38 pessetes.

L'existència en caixa en la mateixa data era de 15.660'02 pessetes; el saldo del compte corrent del Banc de Crèdit Local era de 375.660'05 pessetes, i l'import nominal dels

capitals pendents d'emissió ascendia a 380.366'81 pessetes: total 771.686'98 pessetes, de les quals, si es dedueix la quantitat pendent de pagament, o siguin 232.035'38 pessetes, resta el disponible, en 31 de desembre del 1933, de 539.651'60 pessetes. Caldrà, però, deduir-ne les pèrdues i despeses d'emissió pels capitals pendents.

PROJECTES I SUGGERENCIES

I

Es sempre per a aquesta Comissaria un honor i un plaer de poder col·laborar a les tasques que el Govern de la Generalitat realitza seguidament. Fou, per tant, una veritable joia de poder col·laborar a l'obra que porta a terme el Conseller de Sanitat senyor Josep Dencàs i entre la qual sobresurt la instal·lació a les terres gironines d'un Asil d'Anormals, els quals, malauradament, no troben avui, dintre la nostra terra, establiment adequat per a llur redreçament físic i moral, ocasionant a la societat greus pèrdues que podrien ésser evitades, en part, utilitzant les energies viables dels pobres anormals.

Després de varies gestions fetes en alguns indrets de la circumscripció, vàrem trobar a dos quilòmetres de Figueres la construcció ideal: a Hostalets de Llers, junt a la carretera internacional que mena a França, existeix un casal relativament modern, construït l'any 1905, que era utilitzat per a ensenyament pels Germans de la Doctrina Cristiana.

L'edifici està voltat de vinyes, olivets i camps de conreu d'una cabuda total de 56 vessanes; terreny que seria apropiat per a esmerçar les energies perdudes dels malalts, que trobarien en un treball assenyat el guariment de llurs deficiències.

L'arrendament d'aquesta finca està en vies de tracte.

Així mateix i amb mires a l'establiment d'una colònia permanent per als infants febles de l'Assistència Social d'aquesta Comissaria, s'està en tractes per a adquirir un antic convent, avui desafectat, propietat dels Germans Mínims, situat prop de Bagur, cap a la platja de La Riera.

L'indret és d'una bellesa natural incomparable: voltat de bosc, el vell convent, en bon estat, té totes les comoditats d'aquesta mena d'edificis, compatibles amb llur típica austeritat. El seu veïnatge a la mar, separada uns dos quilòmetres, en fan un lloc ideal per a la regeneració i enfortiment dels cossos depauperats.

Confiem de poder veure realitzats aquests dos projectes, que contribuïrien a arrodonir la tasca d'assistència social de la Generalitat a les nostres comarques.

II

L'experiència resultant d'un any d'actuació a la Comissaria de les terres gironines, ens ha evidenciat com és necessari un nou pla de camins veïnals i carreteres que haurien de tenir per finalitat predilecta la protecció especial als pobles incomunicats, la majoria d'ells amb hisendes municipals pobríssimes, que no els permeten l'aportació indispensable que els imposa la legislació actual.

Els aiguats que repetidament han flagel·lat algunes comarques d'aquesta circumscripció, han posat en evidència la necessitat d'organitzar i fer efectiva una constant vigilància dels cursos d'aigua, la normalitat dels quals és ben sovint alterada per la cobdícia de molts propietaris que amb llurs conreus empeteixen el llit del riu, fent que en les seves avingudes sigui interceptat pels mateixos terratinents, que després es planyen i pretenen ésser socorreguts com a damnificats, quan en realitat és llur egoisme l'autor dels estralls que tots hem de lamentar. L'exemple viu del Muga, que des

de Castelló d'Empúries cap al seu escolament a la mar veu cada dia empetitit el seu llit, és quelcom de ben palès, alhora que lamentable.

Aquesta obra de restituir als rius llurs dominis naturals hauria d'ésser empresa a l'uníson de la realització de grans obres hidràuliques, que, ultra fer la riquesa de molts quilòmetres avui de secà, normalitzarien el curs dels rius, evitant llurs avingudes, amb la corresponent seqüela de víctimes personals i anorreament de llargs anys de treball.

El pantà de Crespià, el pantà de Sau, l'endegament del Muga i del Daró i de la riera de Santa Coloma són les obres que s'imposen en primer terme.

Mentrestant, i com a mitjà de defensa, caldria estimular les Mancomunitats de propietaris per a la formació de juntes de motes, amb legislació adequada que assegurés l'aportació de l'esforç material a tots els interessats de prop o de lluny, que de vegades no senten l'esperit de solidaritat com a manifestació espontània de les pròpies virtuts.

Sigui'ns permès d'apuntar com a suggestió la conveniència d'organitzar Oficines tècniques per ajudar les petites agrupacions, proporcionant-les projectes de proveïment d'aigües potables, evacuació d'aigües residuals, pavimentació de carrers, construcció d'escoles i edificis comunals, amb un caire tutelar i agradable i amb menys tràmits dels que en l'actualitat són necessaris per a utilitzar els serveis similars de l'Estat.

Caldria també facilitar les relacions amb les companyies de ferrocarrils, que de vegades, per manca de comprensió, dificulten la realització total d'obres que beneficien en primer terme a elles mateixes.

I, finalment, seria de gran conveniència per al comerç marítim, que tant afecta especialment les viles del litoral, la construcció de coberts adequats en ports com els de Sant Feliu de Guíxols i Palamós, així com el millorament del port de Sant Feliu i la defensa de la platja d'Aro.

APENDIXS

Als ciutadans de la circumscripció de Girona

En ésser confirmat en el meu càrrec de Comissari Delegat de la Generalitat a les terres gironines, plau-me adreçar una cordial salutació a tots els ciutadans d'aquesta circumscripció, pel bon regisme de la qual posaré tots els meus esforços i bona voluntat.

En aquests moments transcendentals en què Catalunya va entrant poc a poc al ple ús de la seva llibertat, cal que tots siguem conscients de la greu responsabilitat que l'exercici de la ciutadania imposa, recolzant tots i cadascú, amb una franca i honesta actuació particular, el poder públic que, nascut de la lliure voluntat del poble, té per única missió realitzar el que el poble vol, desitja i espera.

Aquesta Comissaria té com sempre les portes obertes a tots els ciutadans de la República, i a tots atindrà amb igual atenció i amb tot el desig de complaure'ls en el que sigui de justícia, i a la vegada també confia que no ha de mancar-li l'ajut moral de tota la circumscripció en la difícil comesa d'estructurar la nova Catalunya.

Així mateix confia — i els mesos que porta d'interinitat li fan esperar que no serà endebades — en el zel i lleialtat dels funcionaris de la Comissaria, per a portar a terme la seva tasca; i no dubtant que així serà, espera que tots ells, compenetrats de la importància dels moments presents, posaran en llur treball acostumat tot el fervor del més pregon patriotisme.

Anem a bastir una nova Catalunya: a la ruta ja fressada pel nostre predecessor, el mai prou lloat amic Sr. Josep Irla, hi portarem tot el seny per tal de fer-nos dignes de l'excelsitud del moment present.

Girona, agost del 1933.—El Comissari, *J. Puig Pujades*.

*Memòria sobre repatriació de dementats tramesa al Consell
de la Generalitat de Catalunya*

Honorables senyors:

Es un fet d'una gravetat ben evident, fins per als més profans, la densitat de població alienada acollida en els Establiments d'Assistència Social que regenta la Comissaria de la Generalitat a les terres gironines.

En el Sanatori Martí i Julià, instal·lat a Salt, i segons les dades recollides durant un decenni, l'augment de població psicopàtica assoleix proporcions importantíssimes, com podem observar per les dades de les estadades causades durant els anys que segueixen:

1921	1923	1925	1927	1929	1931
144.909	146.662	155.190	158.503	175.698	210.523
Promig diari:					
397	401	425	434	481	576

Ultra aquest augment de població psicòpata, l'estudi del qual pertany als tècnics (sense dubtar que el portaran a terme, i per als quals el que havem dit vol constituir un crit d'alerta), un dels problemes més importants que dintre el ram d'Assistència Social ha cridat l'atenció d'aquesta Comissaria, és el repatriament d'alienats que per la frontera veïna envaeixen el nostre territori. Com seguidament podrà comprovar-se, el nombre d'espanyols emigrats que, víctimes potser de begudes alcohòliques, o pitjor encara, falsificades en substitució de l'absenta prohibida, s'alienen, és quelcom d'alarmant.

A l'alarma natural que porta l'espectacle de veure compatriotes nostres sense el propi control de les facultats psíquiques, s'afegeix, des del nostre punt de vista, el problema de llur hospitalització.

Les autoritats estrangeres, d'acord amb els cònsols d'Espanya a les nacions respectives, fan traslladar els dementats a la frontera, i com sigui que ella radica precisament en el territori d'aquesta Comissaria de Girona, la repatriació dels

malalts psicopàtics representa per a la Generalitat un doble problema: la dificultat, cada dia més apremiant, de llur hospitalització material i les despeses que aquesta ocasiona.

La primera podria trobar un remei en la construcció de nous pavellons, si els mitjans econòmics no tinguessin límit; però, així i tot, fóra injust de sostenir una càrrega que a altres regions pertoca.

Ultra el problema econòmic, del qual tornarem a parlar més avall, hi ha el problema curatiu.

La permanència en el Sanatori Martí i Julià dels malalts repatriats de França i originaris d'altres províncies, perjudica greument, i de vegades de manera irreparable, a ells i a les famílies llurs, per les causes següents:

1. Els malalts queden sotmesos a un règim general al qual no estan acostumats, puix ja és sabut com és variable a les diferents regions espanyoles; d'altra banda, no entenen ni comprenen el llenguatge dels infermers ni dels altres companys, la major part dels quals, per llur escassa cultura, ignoren en absolut la llengua castellana; tot això és causa que els alienats repatriats de França restin plaçats en un ambient gens favorable i fins contrari a llur guarició, puix ja és coneguda la influència cabdal que aquell exerceix en l'estat i en les reaccions dels psicòpates.

2. Sovint convé que els malalts mentals, com qual-sevulla altra mena de malalts, es vegin acompanyats, assistits i protegits per les famílies respectives, la influència favorable de les quals actua beneficiosament sobre llur psiquisme, i per aquesta raó són molts els que necessiten de visites freqüents dels familiars i àdhuc de contactes perllongats per mitjà de llicències temporals; però als malalts originaris d'altres províncies és impossible de facilitar-los, mentre romanguin en el Sanatori, aquest eficaç mitjà de tractament de llurs psicopaties.

3. La família veu créixer el seu dolor i la seva inquietud, no sols per no poder assistir i acompanyar un ésser volgut que es troba malalt, sinó també per la impossibilitat de veure'l, àdhuc en el cas que aquest, per raó de la seva

malaltia, estigui en perill de mort. Per això constantment es reben a la Direcció del Sanatori lletres dels familiars d'aquests malalts sol·licitant que siguin traslladats als Manicomis de les respectives províncies.

4. Els malalts ja guarits es troben de cop i volta enfrontats amb la vida, sense treball ni col·locació, sense mitjans ni manera d'arbitrar-los, sense una mà amiga que els ajudi en els primers passos a vèncer les dificultats de la lluita per la vida. Aquests canvis sobtats, que han de realitzar tot sols, són causa de què sovintegin les recaigudes, que segurament no tindrien lloc si el malalt, en sortir del Sanatori, pogués reintegrar-se al si de la seva família i ésser assistit i protegit per ella.

Per a millor judicar sobre la importància del problema, vegi's la següent estadística dels malalts repatriats per la frontera francesa:

	De les comarques gironines		De la resta d'Espanya	
	H.	D.	H.	D.
1916	64	34	3	0
1917	76	38	18	5
1918	73	33	14	4
1919	91	48	9	3
1920	85	46	13	6
1921	88	48	19	10
1922	89	45	18	3
1923	86	46	14	5
1924	79	39	16	2
1925	83	39	17	6
1926	83	41	22	10
1927	97	45	35	11
1928	111	56	39	17
1929	131	49	41	19
1930	95	44	42	9
1931	118	60	32	18
1932	6	2	20	12
1933	2	3	17	4

Ara bé; aquests malalts, que cal anar a recollir a la frontera amb una ambulància i l'ajut de dos infermers, queden dipositats en el Sanatori Martí i Julià, on són degudament atesos, o almenys el millor possible, en atenció al nombre de reclosos.

Els malalts d'altres comarques d'Espanya produeixen, almenys, les despeses d'estada, i a fi de reduir-les en el que sigui possible s'organitzen expedicions, tenint en compte la situació geogràfica dels pobles originaris, segons les dades que es tenen dels pacients. Ben sovint aquests es troben rebutjats per les Diputacions respectives, les quals es neguen a acollir els seus malalts, al·legant que no queda prou provat el seu lloc de naixença o veïnatge.

El refús a acollir-los ve agreujat per la denegació del pagament d'estades, les quals actualment pugen ja a moltes mils pessetes, en perjudici de l'economia d'aquesta Comissaria, que veu ben mal pagats els seus desvetllaments pels pobres malalts psicòpates que l'atzar posa a la frontera.

Tot el que portem dit és més que suficient per demostrar la necessitat que sigui modificada l'organització, que, respecte a l'acolliment de repatriats dements, ve funcionant.

Aquesta Comissaria creu un deure cridar l'atenció del senyor President de la Generalitat i dels senyors Consellers, per tal que, amb llur criteri, acullin la següent proposició que té l'honor de formular:

La Generalitat de Catalunya, d'acord amb el Govern d'Espanya, instal·larà a la frontera francesa de Portbou un Refugi per a l'acolliment momentani dels malalts dements que siguin repatriats. Feta la verificació de les dades que aportin els malalts, la Comissaria de la Generalitat recollirà els fills de les terres catalanes i procedirà a llur conducció a les respectives comarques. Per la seva part, el Govern espanyol tindrà cura del transport dels malalts psicòpates a les respectives províncies espanyoles.

En aquests moments de traspàs de serveis seria molt convenient de resoldre d'una faisó equitativa i definitiva

aquest problema de la repatriació de dementats, que tan onerosa resulta a la Comissaria Delegada de la Generalitat a les terres gironines.

Amb tot, el senyor President i els senyors Consellers de la Generalitat acordaran sobre aquest assumpte el que creguin més pertinent.

Girona, agost del 1933.—El Comissari, *J. Puig Pujades*.

ADDENDES

ESCOLA D'ARTS I OFICIS DE LA BISBAL

Aquesta Escola, fundada fa uns setanta anys, actuava solament com Escola Menor de Belles Arts, fins que, fa uns deu anys, en possessionar-se del càrrec de Director el senyor F. Sala Deulofeu, li donà una orientació diferent, muntant uns petits tallers a fi d'iniciar els alumnes que volguessin aprendre un ofici.

Durant l'any 1933, amb una matrícula de 60 alumnes d'ambdós sexes, van fer-se a la dita Escola estudis de dibuix artístic, científic, tècnic i industrial, amb aplicació especial als oficis més genuïns de la localitat, per tal que els obrers manuals assoleixin un major grau de perfecció.

Com a classes orals i demostrades foren explicades les assignatures de geometria plana, de l'espai, analítica, descriptiva, matemàtiques, etc., i les artístiques foren anatomia, història de l'art, perspectiva, estètica i procés de les arts liberals.

Les ensenyances de Belles Arts foren la pintura, escultura del natural, flora i fauna, composició decorativa i estudis de paisatge a plena natura pels voltants de La Bisbal, amb 40 obres d'un conjunt variat.

En els tallers de l'Escola es feren realitzacions en fusta, metall, ferro, ciment, guix, ceràmica i terra cuita, sobresortint l'acurada construcció desmontable de la maqueta de la nova Escola en projecte. Els plans van ésser fets prèvia-

ment a l'aula de dibuix tècnic constructiu per alguns deixebles, sota la direcció de llur Professor senyor Sala Deulofeu.

Per a completar les lliçons d'arquitectura i conèixer els monuments de les nostres comarques, va tenir lloc una excursió al monestir romànic de Ripoll, amb una interessant conferència. Aquestes excursions són degudament preparades a l'Escola i completades amb dibuixos, fotografies i memòries.

ESTADÍSTIQUES DELS ESTABLIMENTS D'ASSISTÈNCIA SOCIAL

Dispensaris de l'Hospital de les Comarques Gironines

Serveis prestats durant l'any 1933 en els Dispensaris públics establerts a l'Hospital de les Comarques Gironines per a donar assistència mèdica gratuïta als malalts pobres residents a les dites comarques.

Dispensari de Cirurgia general i Ginecologia

Doctor Coll: dimarts i dijous, 9 matí.
Malalts visitats, 235.

Dispensari de Tocologia

Doctor Roca: dilluns i divendres, 9 matí.
Malalts visitats, 227.

Dispensari d'Oftalmologia

Doctor Burch: dimarts i divendres, 9 matí.
Malalts visitats, 566.

Dispensari d'Otorinolaringologia

Doctor Riera: dimarts i dijous, 3 tarda.
Malalts visitats, 611.

Dispensari d'Urologia i Dermato-Venèreo-Sifiliografia

Doctor Massa: dimecres i dissabtes, 9 matí.
Malalts visitats, 1.795.
Tractaments, 2.036.

Dispensari de Serveis de Radioscòpia

Doctor Dausà: dijous i dissabtes, 9 matí.

Serveis prestats, 4.528.

Dispensari de Serveis d'Infància

Doctor Pascual: dimarts i divendres a les 3 tarda i dijous a les 6 tarda.

Malalts visitats, 1.260.

Tractaments, 578.

Dispensari de Medicina general i Aparell Digestiu

Doctor Butiñà: dimarts i divendres, 10 matí.

Malalts visitats, 451.

Dispensari de Medicina general i Cor

Doctor Sureda: dilluns i dijous, 10 matí.

Malalts visitats, 232.

Dispensari Antituberculós i Malalties de l'Aparell Respiratori

Doctor Bosch: dimecres i divendres, 9 matí; dijous, 6 tarda.

Malalts visitats, 7.101.

Tractaments, 5.041.

Dispensari de Malalties Nervioses i Mentals

Doctor Castany: divendres, 11 matí.

Malalts visitats, 374.

Doctor Sambola: dimecres, 9 matí.

Malalts visitats, 296.

Dispensari de Dermo-Sifiliopatia

Doctor Vila: dimarts, dijous i dissabtes, 8'30 matí.

Malalts visitats l'any 1933 des del 20 d'abril, 133.

Tractaments, 665.

Dispensari de Lluita Antivenèrea (Sifiliografia)

Doctor Sureda: dilluns, 10 matí; divendres, 7 tarda.

Malalts visitats l'any 1933, des de primer de juliol, 968.

Tractaments, 1.012.

Laboratori de l'Hospital de les Comarques Gironines

Farmacèutic Sr. Medrano:

Anàlisis practicats, 2.571.

Hospital de les Comarques Gironines

El moviment d'acollits a l'Hospital de les Comarques Gironines durant l'any 1933 fou el següent:

Existència en 31 de desembre del 1932: 164 homes i 227 dones; total, 391.

Ingressats en gener del 1933: 51 homes i 37 dones. Sortits, 41 homes i 30 dones. Morts, 20.

Ingressats en febrer: 49 homes i 35 dones. Sortits, 33 homes i 31 dones. Morts, 16.

Ingressats en març: 48 homes i 46 dones. Sortits, 51 homes i 39 dones. Morts, 8.

Ingressats en abril: 67 homes i 45 dones. Sortits, 55 homes i 38 dones. Morts, 10.

Ingressats en maig: 50 homes i 45 dones. Sortits, 37 homes i 34 dones. Morts, 16.

Ingressats en juny: 38 homes i 39 dones. Sortits, 42 homes i 41 dones. Morts, 19.

Ingressats en juliol: 58 homes i 36 dones. Sortits, 31 homes i 36 dones. Morts, 19.

Ingressats en agost: 60 homes i 43 dones. Sortits, 52 homes i 42 dones. Morts, 15.

Ingressats en setembre: 43 homes i 43 dones. Sortits, 45 homes i 32 dones. Morts, 12.

Ingressats en octubre: 52 homes i 29 dones. Sortits, 43 homes i 25 dones. Morts, 11.

Ingressats en novembre: 50 homes i 33 dones. Sortits, 32 homes i 25 dones. Morts, 20.

Ingressats en desembre: 37 homes i 46 dones. Sortits, 36 homes i 35 dones. Morts, 17.

Totals: Ingressats, 1.080; sortits, 906; morts, 183.

Existència en 31 de desembre del 1933: 173 homes i 209 dones. Total, 382.

Estades causades per malalts durant l'any 1933: 115.536.
Estades causades pel personal d'Assistència en 1933: 27.068.
Total, 142.604.

Casa d'Assistència i Ensenyament

El moviment d'asilats a la Casa d'Assistència i Ensenyament durant l'any 1933 fou el següent:

	Secció d'Alleta- ment.	Pàrvuls	Homes	Dones	TOTAL
Existència en 31 de desembre del 1932.	148	50	140	196	534
Ingressats durant l'any 1933	55	31	14	28	128
	<u>203</u>	<u>81</u>	<u>154</u>	<u>224</u>	<u>662</u>
Sortides:					
Per defunció	15	1		16	32
Per alta	35	50	12	12	101
	<u>50</u>	<u>51</u>	<u>12</u>	<u>28</u>	<u>131</u>
Existència en 31 de desembre del 1933.	153	68	142	198	561
Estades causades du- rant l'any 1933 . . .	55.319	19.833	51.827	69.468	196.447
Estades causades pel personal d'Assistència					15.523
					<u>211.970</u>

Casa dels Vells de Pedret

El moviment d'asilats a la Casa dels Vells de Pedret durant l'any 1933 fou el següent:

Existència en 31 de desembre del 1932, 78 vells.

Ingressats durant l'any 1933, 43.

Total, 121.

Sortides per defunció, 19.

Sortides per alta, 11.

Total, 30.

Existència el dia 31 de desembre del 1933, 91.

El total d'estades causades durant l'any 1933 fou el següent:

Estades causades pels asilats, 31.489.

Estades causades pel personal d'Assistència, 2.895.

Total, 34.384.

Sanatori Martí i Julià

El moviment d'asilats al Sanatori Martí i Julià durant l'any 1933 fou el següent:

Malalts psíquics existents en 31 de desembre del 1932: 256 homes i 369 dones; total, 625.

Malalts psíquics ingressats durant l'any 1933: 90 homes i 93 dones; total, 183.

Sortides per guarició i retirats per les famílies: 52 homes i 48 dones; total, 100.

Sortides per defunció: 60 homes i 42 dones; total, 102.

Existència en 31 desembre del 1933: 234 homes i 372 dones; total, 606.

El total d'estades causades durant l'any 1933 fou el següent:

Estades causades per malalts, 202.120. Estades causades pel personal d'Assistència, 42.452; total, 244.572.

RECORD: JAUME BRUNET I BARGUNYÀ

La Comissaria creu del seu deure fer constar en aquest Report el seu pregon sentiment pel traspàs del Secretari senyor Jaume Brunet i Bargunyà i del Vocal del Consell d'Administració de la Caixa d'Estalvi de la Generalitat a Girona, senyor Francesc Auguet Farró, els quals moriren, respectivament, els dies 6 i 9 de març del 1934.

El senyor Auguet Farró era un ciutadà digníssim que havia posat en l'exercici del càrrec que li fou confiat tot l'interès i afecte per tal que la Caixa d'Estalvi assolís sempre una major vitalitat i es consolidés definitivament com una de les primeres institucions populars de crèdit a les nostres comarques. Amb ell ha perdut la Comissaria un excel·lent col·laborador, el record del qual ha d'ésser un estímul per a tots els qui el tractarem.

Quant al senyor Brunet i Bargunyà, per la importància del càrrec que exercia i per estar, per les seves funcions, en

constant i directa relació amb la Comissaria, creiem que és de justícia posar de relleu, com a tribut pòstum, els seus mèrits i prestigi.

Va néixer el senyor Brunet a Girona l'any 1878, estudià el batxillerat a l'Institut de la mateixa ciutat i es llicencià en Dret a la Universitat de Barcelona en 1901. Després va fer treballs preparatoris de la carrera notarial. En 1907 va ésser nomenat Oficial de la Diputació, en la qual ja havia prestat els seus serveis com a Lletrat el seu pare, l'honorable senyor Jaume Brunet i Roig, aleshores jubilat. En 1912 el senyor Brunet i Bargunyà ingressà per oposició en el Cos de Secretaris. La Diputació, en 1918, en atenció a la competència demostrada en les seves funcions, als seus coneixements en ciències polítiques i administratives i al títol d'aptitud que se li havia concedit per a ésser Secretari, acordà considerar-lo com si hagués celebrat directament oposicions per al càrrec d'Oficial lletrat que venia exercint. Un any després la mateixa Corporació va nomenar-lo Secretari, càrrec que el senyor Brunet exercí amb tot encert i intel·ligència fins al 1931, en què, extingides les Diputacions catalanes, fou ratificat com a Secretari de la Comissaria de la Generalitat.

La Diputació va concedir honroses distincions i expressius vots de gràcies al senyor Brunet i Bargunyà per la seva actuació, i l'any 1917, tenint en compte la cultura jurídica palesada en una sèrie d'articles publicats sobre Autonomia local, l'encert de les seves orientacions i la conveniència de divulgar aquests estudis d'especialització, acordà editar-los en un volum, que porta el títol d'*Estudis de Dret Públic Local* i fou prologat pel Notari gironí senyor Emili Saguer. Ultra aquest llibre, el senyor Brunet havia publicat, amb motiu de la implantació de l'Estatut de Catalunya, documentats articles de caràcter tècnic administratiu.

Com a Secretari de la Diputació, el senyor Brunet havia contribuït amb entusiasme a la realització del projecte d'exclaustració i restauració de l'original monument anomenat «Banys Àrabs», i a salvar, sota la Dictadura, les

Biblioteques Populars de Figueres i Olot. Recentment, gràcies a les seves iniciatives, que varen merèixer l'aprovació de la Comissaria, fou tornada al seu lloc una notable imatge de Sant Cristòfor que havia desaparegut de l'escala d'una casa gironina.

Hem de recordar també que el senyor Brunet havia actuat com a Secretari dels Jurats en els Concursos convocats pel nostre antecessor senyor Josep Irla per a la concessió del «Premi Albert de Quintana» a la millor monografia sobre la «Institució popular del Jurat» i al millor treball sobre «Orientacions per a la formació ciutadana en els principis de República i Autonomia».

Aquesta Comissaria va poder constatar que el senyor Brunet i Bargunyà era un funcionari culte, laboriós, acurat i justicier, que tenia un elevat concepte de la seva missió i es féu estimar dels seus companys i de tots els qui es varen honorar amb el seu tracte.

Í N D E X

	<u>Pàgines</u>
Pòrtic	3
CULTURA	5
Arxius i Biblioteques	6
Biblioteques Populars.	7
Llibres.	8
Escoles.	9
Curs de gramàtica catalana.	16
Beques.	16
Monuments i Museus	17
Obres d'art de la Comissaria	24
Subvencions.	25
<i>Efemèrides:</i>	
Inauguració d'una Escola i Festa del Llibre.	27
FOMENT I OBRES PÚBLIQUES.	31
Camins municipals	31
Carreteres, camins i ponts.	32
Conservació i millora de camins construïts.	33
Construcció de camins	48
Institut contra l'atur forçós.	52
Junta pro damnificats de les comarques gironines	53
Serveis d'Indústria	57
<i>Efemèrides:</i>	
La carretera de Massanet de Cabrenys a França	59
I Congrés de Turisme de la Costa Brava	64
ACCIO SOCIAL: <i>Serveis d'Assistència.</i>	75
Dispensaris.	76
Colònies	76
<i>Obres de millora i reforma en els Establiments:</i>	
Hospital de les Comarques Gironines	77
Casa d'Assistència i Ensenyament	79
Casa dels Vells de Pedret.	80

	<u>Pàgines</u>
Casa de Vells d'Agullana	80
Sanatori Martí i Julià.	81
<i>Caixa d'Estalvi</i>	83
<i>Efemèrides:</i>	
Inauguració de la Clínica d'Infància	85
FINANCES	
Consideracions generals	88
Les despeses.	89
Pressupost d'ingressos.	92
PROJECTES I SUGGERÈNCIES.	101
<i>Apèndixs:</i>	
Als ciutadans de la circumscripció de Girona	104
Memòria sobre repatriació de dementats tramesa al Consell de la Generalitat de Catalunya.	105
<i>Addendes:</i>	
Escola d'Arts i Oficis de La Bisbal.	110
Estadístiques dels Establiments d'Assistència Social:	
I. Dispensaris de l'Hospital de les Comarques Gironines	111
II. Hospital de les Comarques Gironines	113
III. Casa d'Assistència i Ensenyament	114
IV. Casa dels Vells de Pedret	114
V. Sanatori Martí i Julià.	115
Record: Jaume Brunet i Bargunyà	115

GRAVATS

CULTURA

Inauguració de l'Escola d'Arts i Oficis Clerch, de Figueres, pel President Macià.

Façana de l'Escola Clerch.

Sala d'actes.

Aula de dibuix.

Escola d'Arts i Indústries de Palafrugell.—Escala.

Façana.

Sales de dibuix i modelatge.

Sala destinada a Biblioteca.

Campelles.—Imatge catalogada pel Servei de Monuments.

Monestir de Sant Pere de Roda.—Part destinada a Refugi.

El Monestir abans de les obres de consolidació.

El Monestir després de les obres de consolidació.

Imatge de Sant Pere, procedent del Monestir, catalogada pel Servei de Monuments.

Creu procedent del Monestir, catalogada pel Servei de Monuments.

Detall escultòric del Monestir.

Abadia de Santa Maria de Vilabertran.—Aspecte de l'aula abans de la restauració.

Perspectiva de l'entrada.

Projecte de restauració d'una aula de l'abadia.

Mosaics romans de Tossa.—Conjunt.

Mosaics romans de Tossa.—Detall.

Mosaic romà de Bell-lloc.—Detall.

Mosaic romà de Bell-lloc.—Detall.

Fragments del mosaic.

Les heroïnes de Girona.—Quadre de Martí Alzina.

FOMENT I OBRES PÚBLIQUES

Mur de defensa del Daró, a La Bisbal.

Mur de defensa, a La Bisbal, després de l'avinguda del Daró en 1933.

Mur de defensa del Daró, a La Bisbal.

Pont sobre la Muga, en el camí de Pont de Molins a Les Escaules, destruït per les riuades de 1932.

Pont sobre la Muga, en el camí de Pont de Molins a Les Escaules, trencat per les riuades.

Fonamentació d'un estrep del pont sobre la Muga en el camí de Pont de Molins a Les Escaules.

Fonamentació d'una pila del pont.

Pont sobre la Muga en el camí de Pont de Molins a Les Escaules.

Recepció del Pont.

Pont sobre la Muga, en el camí de Pont de Molins a Les Escaules, reconstruït amb el personal de conservació ordinària.

El mateix pont, després de la reconstrucció.

Pont «badén» sobre el Ridaura, en el camí de Castell d'Aro a S'Agaró, després de les inundacions.

Pont «badén» sobre la Muga, en el camí de Figueres a Sant Climent Sescebes, cobert per les riuades.

Pont «badén» sobre la Muga, en el camí de Figueres a Sant Climent Sescebes, cobert per les riuades.

Pont sobre la Muga, en el camí de Pont de Molins a Les Escaules.—Desperfectes ocasionats per les riuades.

Camí de Figueres a Espolla, inundat per les aigües. Pont retorçidor fet malbé per les inundacions.

Camí de Figueres a Espolla inundat.

Mota de defensa del marge de la Muga, a Peralada.

Plantacions de protecció de les motes de defensa a Peralada.

Treballs de defensa del camí de Vilanova de la Muga.

Mur de defensa de Llançà.

Camí de Terradelles a la carretera de Madrid a França, per El Vilar.

Proves del Pont sobre l'Onyar, a Vilovi.

Camí de Pujarnol.

Camí de Pujarnol.

Pont sobre el Matamós en el camí de Sant Vicenç de Camós.

Camí en construcció de Foixà a Ruplà.

Pont sobre la riera Banaula, en el camí de Cassà de la Selva a Caldes de Malavella.

Pont sobre la riera Verneda, en el camí de Cassà de la Selva a Caldes de Malavella.

Camí de Pujarnol.

Mur de sosteniment en el camí de Pujarnol a Banyoles.

Pont sobre la riera de Tonyà, en el camí de Garrigàs a l'estació de Vilamalla, per Tonyà.

Pont en construcció sobre el Terri, en el camí de Pujals dels Cavallers.
Pont sobre la riera Major, en el camí del Balneari Termes Orion.
Pont sobre el riu Tordera, en el camí de Malgrat a Blanes.

ASSISTÈNCIA SOCIAL

El President Macià a Girona, amb motiu de la inauguració de la Clínica d'Infància de l'Hospital de les Comarques Gironines.
El President Macià inaugura la Clínica d'Infància.
Solarium de la Clínica d'Infància.
El President Macià visita l'Hospital de les Comarques Gironines.
El President Macià visita la Casa d'Assistència i Ensenyament.
Colònia de nens i nenes de la Casa d'A. i E. a Llagostera.
Colònia de nenes de la Casa d'A. i E. a Palamós.
Colònia de nenes i pàrvuls de la Casa d'A. i E. a Palamós.
Colònia de nens de la Casa d'A. i E. a Palamós.
Colònia de nens de la Casa d'A. i E. a Palamós.
Casa d'A. i E.—Escola Montessori.
Escola Montessori.—Treballs manuals.
Una classe de l'Escola Montessori.
Casa d'A. i E.—Escola de Dibuix.
Casa d'A. i E.—Escola de nois.
Casa de Vells d'Agullana.
Terrassa de la Casa de Vells.
Vista exterior de la galeria a l'aire lliure.
Detall de la galeria.
Galeria exterior per a sosteniment de terres.
Galeria interior.
Nou pavelló per a esbarjo.
Sanatori Martí i Julià.—Aspecte d'un antic pavelló.
Un altre aspecte que ha de desaparèixer.
Aspecte d'un dormitori de l'antic pavelló d'homes.
Construcció d'un nou pavelló per dones.
Projecte de pavelló per dones.
Construcció d'un nou pavelló per dones.
Construcció d'un nou pavelló per dones.
Construcció d'un nou pavelló per dones.
Antic menjador que ha d'ésser reformat.
Projecte realitzat de pavelló per dones.
Façana d'un edifici d'Els Hostalets, de Llerç, en el qual es projectà la instal·lació d'un servei d'anormals.
Un altre aspecte del mateix edifici.

